

„Odată am știut să zbor, odată,
Dovadă n-am, dar îmi aduc aminte.“
(Adrian Popescu, Arsură)

3

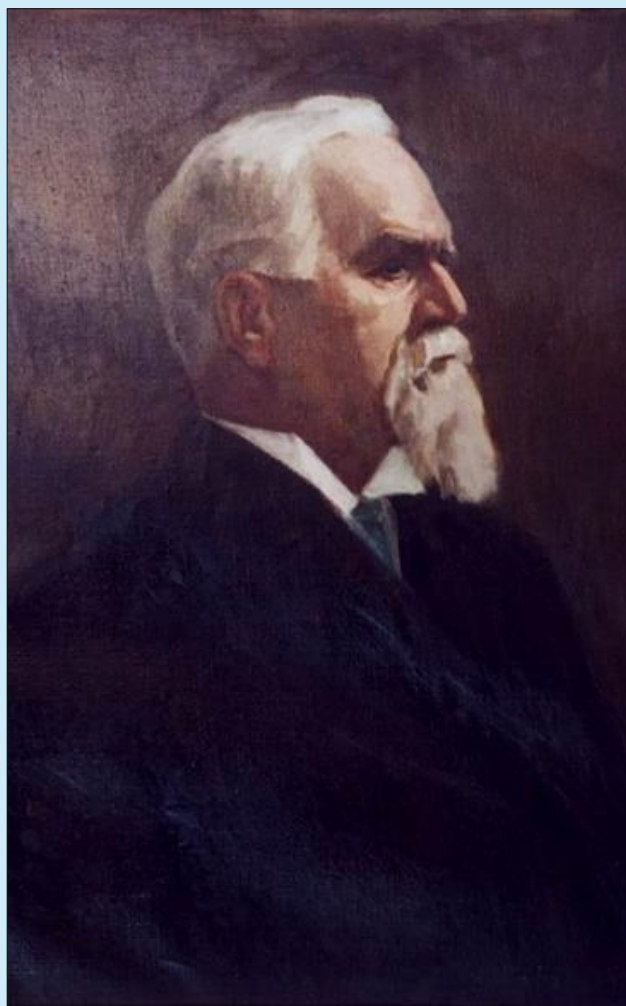
BAAADUL

literar

Redactor-șef : Gruia NOVAC

Revistă trimestrială de cultură

Serie nouă, anul XI, nr. 3 (40), iul.-aug.-sept. 2017

ANUL MAIORESCU

Comemorare centenară fastă
(1917-2017)

Toate hotărârile
importante trebuie
să le iei singur, fără
influența altora.

Titu Maiorescu

(15 februarie 1840, Craiova –
18 iunie 1917, București)

BAAADUL

literar

**Revistă trimestrială de cultură
serie nouă, anul XI, nr. 3 (40), iulie-august-septembrie 2017**

Redactor șef: Gruia NOVAC

Redactor: Voicu Gelu BICHINEȚ

Revista apare cu sprijinul Consiliului Județean Vaslui
sub egida Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul”

În acest număr semnează:

Gellu DORIAN (Botoșani)
Mircea COLOȘENCO (București)
Ion MAFTEI (FLAVUS) (Iași)
Vasile FILIP (Iași)
Ștefan AMARIȚEI (Iași)
Constantin MĂNUȚĂ (Iași)
Adrian VOICA (Iași)
Silviu BORȘ (Sibiu)
Ioan VICOLEANU (Bacău)
Ioan DĂNILĂ (Bacău)
Petre ISACHI (Bacău)
Viorel DINESCU (Galați)
Marian BARBU (Craiova)
Teodor OANCĂ (Craiova)
Alexandru JURCAN (Cluj Napoca)
Sonia ELVIREANU (Alba Iulia)

Doina TEODORU-GAVRILIU (Piatra Neamț)
Mihai MERTICARU (Piatra Neamț)
Mihai FRUNZĂ (Brăila)
Ion POPESCU-SIRETEANU (Pitești)
Magda GRIGORE (Pitești)
Florentina Loredana DALIAN (Slobozia)
Theodor CODREANU (Huși)
Vasile GHICA (Tecuci)
Liliana MOGA (Vaslui)
Vasilica GRIGORAȘ (Vaslui)

Eliza ARTENE
Petruș ANDREI
George IRAVA
Tomiță URSĂRESCU
Ioan Șt. POCOVNICU
Gruia NOVAC

Vernisaj: Gheorghe VELEA (pp.88-91)

Culegere computerizată

și tehnoredactare: Bogdan ARTENE

Materialele nu se înapoiază.
Redacția nu cenzurează articolele, dar responsabilitatea
opiniilor cade în sarcina autorilor.

Adresa revistei:

Editura Sfera,
Bârlad, str. C. Hamangiu nr. 15,
tel./fax: 0335 425302
e-mail: baaadul_literar@yahoo.com
www.bjvaslui.ro

Revista a fost tipărită de S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad,
str. C. Hamangiu nr. 15,
tel./fax: 0335 425302,
în ziua de 20 august 2017.

ISSN 1843-2190, ISSN-L 1843-2190

CUPRINS

Pagina

3	Gellu DORIAN, <i>Mers (POEMATA)</i>
4	Gruia NOVAC, <i>Al doilea veac de nemurire eminesciană (EDITORIAL)</i>
6	Theodor CODREANU, <i>Eminescu în viziunea lui Vintilă Horia</i>
11	Viorel DINESCU, <i>Lección lui Eminescu</i>
13	Mircea COLOȘENCO, <i>Reviste cu titlul „Eminescu”</i>
14	Ioan DĂNILĂ, <i>Blocul de marmură, nu drobul de sare</i>
15	Ion MAFTEI (FLAVUS), <i>O nouă direcție...?</i>
17	Petre ISACHI, <i>Mitul „înălțării” poporului</i>
19	Liliana MOGA, <i>Copilăria oglindită în operele scriitorilor vasluieni</i>
22	Silviu BORȘ, <i>Casa Națională a Asociațiunii. Un muzeu al culturii scrise</i>
25	Eliza ARTENE, <i>Infernul sunt ceilalți...</i>
26	Gruia NOVAC, <i>Cronici literare (despre: Sonia Elvireanu, Ana Maria Giбу, Coriolan Păunescu, Viorel Savin)</i>
33	Marian BARBU, <i>I. Tendința de reabilitare a expresionismului; II. Tradiție și modernitate în literatura actuală</i>
37	Ioan VIOLEANU, <i>Dosarul Bacovia de Constantin Călin (II)</i>
41	„B.L.”, <i>In memoriam Augustin BUZURA</i>
42	Vasile FILIP, <i>I. Destinul omului, în opera sa; II. Parfum de crin</i>
45	Constantin MĂNUȚĂ, <i>I. Vasile Filip - un împătimit al rondelului scris în fiecare zi II. O carte necesară</i>
50	Ion POPESCU-SIRETEANU, <i>Gheorghe C. Pața (Patza): scriitor, folclorist, etnograf</i>
53	Vasilica GRIGORAȘ, <i>Petale în vânt = Petals on the wind: haiku Cezar-Florin Ciobîcă, Iași</i>
55	Ion POPESCU-SIRETEANU, <i>Păstrarea și cultivarea limbii (XXVI)</i>
56	Gruia NOVAC, <i>Reflecțiile unui ciob din oglinda vremurilor (XIX)</i>
57	Vasile GHICA, <i>Perdafuri (cugetări)</i>
57	Mihai FRUNZĂ, <i>Epigramă</i>
58	Magda GRIGORE, <i>„Viața nu-i decât o suflare” (cronică literară)</i>
60	Ștefan AMARIȚEI, <i>„Totul s-a scufundat în distanțe de noapte” (poeme)</i>
62	Adrian VOICA, <i>Drum spre tine (distihuri)</i>
63	George IRAVA, <i>Dialoguri pe cord deschis (poeme)</i>
65	Viorel DINESCU, <i>„Litera Omega își părăsește înțeleșul primordial...” (poeme)</i>
67	Tomița URSĂRESCU, <i>„ce-mparți cu zeul e minciună...” (poeme)</i>
69	Petruș ANDREI, <i>Prin dragoste, nori negri-am risipit (poezii)</i>
71	Constantin MĂNUȚĂ, <i>„Ca lui Bacovia îmi trāncănește gura...” (sonete)</i>
73	Mihai MERTICARU, <i>„Să fi făcut cumva vreo boroboăță?” (sonete)</i>
75	Alexandru JURCAN, <i>Umeri înguști în oglindă (proză)</i>
76	Sonia ELVIREANU, <i>Fragment de roman în lucru („Ceața”)</i>
78	Florentina Loredana DALIAN, <i>Balerina (proză)</i>
82	Teodor OANCĂ, <i>O știre pe surse (proză scurtă)</i>
84	<i>Ecouri</i>
86	Ioan Șt. POCOVCNICU, <i>Un poet al penelului: Gheorghe VELEA</i>
88	Gheorghe VELEA, <i>Vernisaj „Exerciții de fidelitate”</i>
92	Vasile DUMITRU, <i>Calendar (selectiv)</i>

Poemata

Mers

Mergem înainte,
dar înainte e capătul și la capăt nu ne mai așteaptă nimeni,
atunci să ne întoarcem,
oricum am merge, tot înainte mergem,
nici la un capăt nu te așteaptă nimeni,
și asta nu e chiar atât de grav,
nici la un capăt, nici la celălalt nu e nimic,
tot ce a fost e în tine și în tine începe să roadă nimicul,
mergi înainte, oricum ai face, oricât de sigur sau șovăitor
îți va fi pasul, tot acolo vei ajunge,
privind înainte e ca și cum ai privi înapoi,
înainte,
înapoi,
înapoi,
înainte,
la stînga,
la dreapta,
în jos,
în sus
e același lucru pe care l-ai făcut de cînd te știi,
nici o roată nu se rostogolește la întîmplare
și mai ales, la deal se rostogolește numai atunci cînd e trasă,
iar cel care o trage nu e nici cal, nici tractor,
ci trupul tău care se trage pe sine
ca piatra rostogolindu-l pe Sisif
de cînd se numea Adam și acum Gellu,
erodînd privirea lui Dumnezeu, ca pe un fir de teleferic
roțile uzate ale unui mecanism
inventat de o iluzie izgonită din rai
pentru o vagă fericire în iad,
mergi,
mergi înainte
pînă acolo unde, ajuns, vei privi în cer ca în cea
mai fără de fund groapă prin care
mergi,
mergi,
mergi înainte...

Gellu DORIAN

AL DOILEA VEAC DE NEMURIRE EMINESCIANĂ

Pentru mine, cel de al doilea veac de nemurire eminesciană începe cu foarte discutatul și disputatul an 1989!

Profeția Poetului nostru Național deschisese, prin „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”, orizontul dorit și bănuț de cei mai mulți români, care s-a și împlinit la 1 decembrie 1918, poporul român de atunci aflându-se și regăsindu-se, pentru prima dată, în **România Mare**. A venit apoi perioada interbelică de o amețitoare înălțime, când social, economic și cultural s-a consolidat, într-o formă nouă și modernă, vechea Dacie. Dar au urmat cinci ani de război, al doilea mondial și 45 de ani de totalitarism, adică exact o jumătate de secol, care au însemnat schimbări silite în structura nației, cu repercusiuni pe care nici astăzi încă nu le deslușim limpede...

Să nu ne ascundem după deget și să rostim răspicat: și Eminescu a fost confiscat de regimul comunist. Bănuiesc că unii dintre cei de față își amintesc de anul 1950 când Centenarului nașterii lui Mihai Eminescu i s-a dat o anvergură normală ca formă, aberantă în conținut.

Dintr-odată Eminescu era marxist („Zdrobiți orânduiala cea crudă și nedreaptă”), era materialist și ateu („Religia - o frază de dânșii inventată”), era internaționalist înfocat („Faceți ca-n astă lume să aibă parte dreaptă/ Egală fiecare și să trăim ca frați!”), idei corecte de altfel în context, dar scoase de acolo și aplicate partinic, ca pe niște pioniere cu care pui în evidență un afiș de propagandă, sunau fals și găunos. Dovadă? Cea zdrobită a fost „orânduiala” aceea, Biserica și Credința ortodoxă n-au murit, iar aspirația spre o lume mai dreaptă a rămas dezideratul de împlinit cu ajutorul rațiunii națiilor și aparținătorilor acestora.

Că afirmațiile mele au acoperire, o arată ferm chiar poezia „Și oare tot n-ați înțeles”...(1883

aprox.), din care vă citez prima și ultima strofă, pentru a înțelege și mai bine de ce Eminescu a fost citat și studiat fragmentar în toată școlăritatea noastră. „Și oare tot n-ați înțeles/ Cum nu ni-i lumea dragă,/ Când cu nimic nu m-am ales din viața mea întreagă!.../ Și totuși va luci în veci/ Aprins de zeul Amor/ Și ale sale raze reci/ Pe frunte lumina-m-or...”

Dar, o oarecare larghețe, în organizare și manifestare, s-a înregistrat la Centenarul morții, din iunie 1989. Atunci a fost reeditată, pentru prima dată după 1944, ediția princeps a *Poesii* (lor) lui Eminescu, scoasă în ian. 1884 de Titu Maiorescu, ediție din care n-a mai îndrăznit nimeni să scoată poezia „Doina”. La spectacolul care a avut atunci loc, la Bârlad, pe scena Casei de Cultură, când a fost recitată *Doina* lui Eminescu, în mod ostentativ, parcă, secretara cu propaganda socialistă de la Comitetul Municipal al Partidului Comunist Român, a ieșit din sală. Dar nici atunci, ca și acum, numele secretarei deranjate de Eminescu nu are nicio rezonanță...

Au trecut de la nașterea Marelui Poet doar 167 de ani, iar de la trecerea în neființă 128. Timpul s-a scurs peste mormântul lui, peste monumentele lui, peste opera lui, peste numele lui, dar n-a lăsat urme oxidate, ci cu fiecare clipă *strălucirea* Lui era mai vie, mai cuprinzătoare, până și cei care doar au auzit de Eminescu vorbind despre el cu respect și uimire. Așa cum se întâmplă, de obicei, la români, descoperim și câncotași, nu puțini, dar nu trebuie să punem niciodată semn de egalitate între răutate și ignoranță. Am avut, o dată prilejul să citesc un set de întrebări din interviul dat de cei care, din neputința de a-și păstra rădăcinile strămoșești, cer să fie altoiți pe crengi străine, devenind orice, dar nu român. Ce-am constatat? Nicio întrebare nu se refera la cultura română. Știu! Nu săriți pe

mine, știu că-mi puteți oferi argumente care să-l justifice pe ...trădător. Și-atunci, să mă lăsați să am certitudinea mea că fugarul nici nu auzise versurile lui Eminescu: „Cine-au îndrăgît străinii, / Mânca-i-ar inima câinii, / Mânca-i-ar casa pustia, / Și neamul nemernicia!”

Sindromul fricii încă ne mai bântuie, știu! Are rădăcini vechi, dar comunismul l-a consolidat și regimul mafiot al lui Băsescu l-a reanimat. De aceea, ne temem de propriile noastre sentimente și ne ferim să le turnăm în formele propriilor noastre păreri. Lașitatea românească prinde curaj în fața celor 30 de arginți cumpărați și acceptăm ca deviza eminesciană „Țara mea de glorie”, țara mea de dor” s-o înlocuim cu dictonul rău famat „Unde mi-e bine, acolo mi-e patria” (Ubi bene, ibi patria), pretinzând că, pentru un pumn de lire, putem fi și sclavi, rânđași, prostituate, numai burta să fie plină, dar memoria goală.

Nu asta ne-a învățat Eminescu! Ce ne-a învățat? Îl citez, mai lung, pe românul eminescolog Theodor Codreanu, care în cartea sa , *Basarabia eminesciană*, din 2013, scrie la pag.7 și 8: „Nimic fals, nimic demagogic în cuvintele de pe fila 65 r a mss 2257: «Ce să vă spun? Iubesc acest popor bun, blând, omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc carte (convenții, pacte) și rezbele, (...) iubesc acest popor care nu servește decât de catalici (sprijin) tuturor acelor ce se-nalță la putere, popor nenorocit care geme sub mărășia tuturor palatelor de gheață ce le așezăm pe umeri.» Firesc de vreme ce Eminescu a întrupat arheul românității în toată plenitudinea lui dându-i contur conceptual ontologic, pornind deopotrivă din filosofia greacă a lui Platon și Aristotel, din Iohann Baptista van Helmut și Dimitrie Cantemir, dar și din imaginarul poporului român așa cum s-a cristalizat el în cel mai enigmatic basm popular, „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”, basm pe care l-a comentat în două articole, conchizând că în protagonistul Făt - Frumos s-a întrupat arheul/memoria românității, eroul -arhetip fiind singurul care-și amintește, în ultima sa călătorire spre casă și părinți, de tot ce-a fost, timp de secole, pe meleagurile străbătute.”

Ce trebuie să înțelegem de aici? Adevărul cert că „Eminescu îmbina maiestuos faptul istoric cu intenția ontologică”, dar și un abur de parabolă: cel care-și uită părinții își va uita și țara plină de osemintele înaintașilor care ne-au dat viață. Încercați să le mai amintiți toate acestea celor peste patru milioane de români- mulți dezțarați deja- care bântuie meridianele lumii după miraje și veți rămâne deziluzionați. Străinii cei mari, stăpânii sclavilor care suntem, nici nu vor altceva. Se pare că și-au atins scopul.

Și totuși Eminescu rămâne cel care este: scriitorul român care n-a coborât de pe soclul niciodată, unul din marii lirici ai lumii.

Vă reamintesc vorbele lui T. Maiorescu, de la moartea căruia s-au împlinit 100 de ani (18 iunie), puse în finalul celebrului său studiu din 1889:

„Pe cât se poate omeneste prevedea, literatura poetică română va începe secolul al 20-lea sub auspiciile genului lui, și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmântului cugetării românești.”

Acest al doilea veac de nemurire eminesciană în care ne aflăm, pe lângă temeri legate de destinul poporului român care, se pare , își începe erodarea din interior, încercăm să ne exprimăm și încrederea într-o minune, într-un nou Maglavit, într-un nou Ierusalim, în vederea renașterii acestui neam și a acestui popor , între timp trezindu-se poate și slujitorii Bisericii. Poporul român cred că poate fi un nou Făt-Frumos, care să-și amintească gloriile trecute și jertfele deloc zadarnice ale strămoșilor, bunicilor și părinților noștri. Avem de păstrat și apărat Carpații, Dunărea , Marea, Carei și Soroca, Cernăuți și Călugăreni, Cetatea Albă și Păuliș; nu Afganistan și Kosovo, deși pe-aici am luptat, cândva, pe la sfârșit de secol 14.

Iar poetul nostru național? Ne-o spune, reamintindu-ne, chiar El:

„Numai Poetul
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor
Trece peste nemărginirea timpului!”

14 iunie, 2017

Bârlad

Citeam pe Eminescu

Citeam pe Eminescu iar și iară
Pe când mergeam la școală împreună
Cu-aceiași clar de inimi și de lună
Din noaptea-aceea tainică de vară.

Armonios și astăzi versu-i sună,
Prin glasul tău precum odinioară,
Tot astfel și acum mă înfioară
Ca fulgerul iscat de o furtună.

Te-am căutat tot timpul în tot locul
Și pân-acum m-a ocolit norocul
Dar încă simt dulceața gurii tale.

Tu ai plecat spre alte zări, iubire,
Dar când îmi bate-n geam o amintire
Te regăsesc în versurile sale.

Petruș ANDREI

EMINESCU ÎN VIZIUNEA LUI VINTILĂ HORIA

Personalitatea de excepție care a fost Vintilă Horia nu putea să treacă indiferentă pe lângă geniul eminescian. Mai mult, se poate vorbi, pe de o parte, despre eminescianismul funciar al celui care a scris *Dumnezeu s-a născut în exil*, iar, pe de alta, despre *înțelegera* a ceea ce a însemnat, la nivel ontologic, cultural, literar și social-politic statura covârșitoare a poetului și jurnalistului, replică strivitoare la ineptiile mutanților „dilematici” postdecembriști, rămași pe scara infantilismului ideologic.

Vintilă Horia nu ne-a lăsat un studiu aprofundat asupra lui Eminescu, imaginea lui asupra poetului configurându-se din note, articole, de găsit în activitatea publicistică interbelică și în cea din exil, culminând cu aprecierile din cartea postumă *Memoriile unui fost Săgetător*, scoasă la iveală cu prilejul centenarului nașterii scriitorului, în 2015, de către Silvia Colfescu și Cristian Bădiliță. Acesta din urmă, care semnează și o substanțială prefață, are revelația (pe care o confirm) că ne aflăm în fața uneia dintre marile cărți ale exilului românesc, memoriile sale fiind comparabile cu ale lui Mircea Eliade (I, II, 1991), dar și cu *Jurnalul fericii* al lui N. Steinhart (1991) sau cu excepționalele „convorbiri” ale lui Theodor Cazaban din *Captiv în lumea liberă* (2002).

Pentru adevărata apropiere de Eminescu, Vintilă Horia a ținut, în mai multe rânduri, să-i mulțumească lui Constantin Micu¹ (poet și eseist), prieten

¹ Constantin Micu (Stavilă) a debutat în volum, ca poet, cu *Sosirea lavelor*, în 1935. În nr. 1-3 din 1940 al revistei „Meșterul Manole”, Vintilă Horia va publica articolul *Elogiu lui Constantin Micu*, prin care era „validat” ca membru al grupării revistei: „Poetul de odinioară a devenit eseist și profesor de filozofie la Colegiul unde învățasem amândoi psihologia și logica cu «domnul Nădejde», însă pasiunea de altă dată pentru poezie n’a pierit din sufletul acestui tânăr gânditor care vorbea la ședințele literare de pe vremea liceului, cu glasul lui sonor de megafon amical,

interbelic, care „conferența” în cadrul Societății „Ion Heliade Rădulescu” la Colegiul Național „Sf. Sava” din București, unde Vintilă Horia era elev. Era impresionat de entuziasmul cu care conferențiarul pătrundea în „versurile misterioase” ale lui Eminescu, „cu verva și elanul anilor de atunci”, încât s-a văzut îndemnat să citească pe Schopenhauer, pentru a găsi și descifra „celebrele corespondențe dintre filosofia cunoscutului pesimist și poezia lui Eminescu”. În *Memorii*, se arată recunoscător, tot în privința apropierii de Eminescu, profesorului Raul Teodorescu², asistent al lui Mihail Dragomirescu: considerat „centrul formației mele”: „Știa să ne explice pe Eminescu, ceea ce pentru mine însemna totul, însă tot el m-a învățat să-i iubesc pe Odobescu și pe Duiliu Zamfirescu.”³ Așa se explică de ce geniul poetului va deveni *spiritus rector* al revistei „Meșterul Manole”, întemeiată în 1939, cu prețul „rupturii” de Nichifor Crainic și de „Gândirea”. O va mărturisi în nr. 5-6 al noii publicații, care își propunea să propulseze literatura română pe coordonate universale și europene, într-un articol programatic intitulat *Eminescu văzut de „Meșterul Manole”*. De altfel, cu un an înainte, întâmpina elogios cartea lui Basil Munteanu *Panorama literaturii române contemporane* (1938), carte scrisă în limba franceză, devenind cea mai cunoscută istorie literară românească în spațiul european și care venea chiar în sprijinul proiectului

despre Mihai Eminescu.”

² Referința la profesorul Raul Teodorescu o face și în interviul acordat Marilenei Rotaru (martie 1990), referință reținută și comentat într-o notă de subsol și de Mihaela Albu și Dan Anghelescu, în *Eseistica lui Vintilă Horia - deschideri către transdisciplinaritate*, Editura AIUS, Craiova, 2015, p. 120.

³ Vintilă Horia, *Memoriile unui fost Săgetător*, ediție îngrijită de Cristian Bădiliță și Silvia Colfescu, prefață de Cristian Bădiliță, Editura Vremea, București, 2015, p. 73.

său, cu atât mai mult, cu cât autorul recunoștea eponimia eminesciană în sânul literaturii noastre. În articolul intitulat *Basil Munteanu*, Vintilă Horia face următoarea referință asupra propulsării noastre în universalitate de către Eminescu: „Apariția lui Eminescu avea să statornicească un impresionant punct de plecare și să ne așeze dintr-o dată în cadrul universal al literaturii. De la localismul proaspăt și reconfortant al cronicarilor și al barzilor din veacul al XVIII-lea, trecem prin glasurile intermediare ale lui Grigore Alexandrescu și Vasile Alecsandri, la strălucirea de anvergură europeană al celui mai mare poet al timpului, Mihai Eminescu.”⁴ Reluând, în manieră proprie, cunoscuta profecție maioresciană din finalul studiului *Eminescu și poeziile lui* (1889), Vintilă Horia recunoaște în poet *arheul* culturii și literaturii române, în sensul că „sub uriașa umbră a lui Eminescu” crește și va crește întreaga noastră cultură (*Să înviem strămoșii*), fenomen subliniat și extins, altminteri, de către Mihaela Albu și Dan Angheliescu la cvasi-întregul exil românesc, de la Vintilă Horia la Horia Stamatu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Mircea Popescu sau Constantin Amărieuțel⁵. Arheitatea acestei creșteri vine tocmai din de romantismul eminescian: „...Eminescu e tipul de om și de scriitor către care au tins toate strădaniile romantismului. Viața sa, mai bogată în experiențe și în senzațional intim decât a oricărui Musset, Lamartine, Schelling, Schlegel ori Leopardi, e atât de conformă unei ortodoxe trăiri romantice încât s’a dăruit cu ușurință biografilor cari nu trebuiau să fie inventivi pentru a oscila către latura romanțată a genului. Iar «Lucefărul» e fără îndoială cel mai sublim poem al ultimelor două veacuri.”⁶ De unde concluzia universalității și actualității operei lui Eminescu, văzută din perspectiva setei de *perfectiune*, care constituia și principalul crez estetic și ontologic al revistei „Meșterul Manole”: „Valoarea actuală și universală a lui Eminescu stă, cred, în armonia realizată a personalității sale literare și omenești.”⁷

De timpuriu, într-un articol intitulat *Ceva despre Eminescu*, Vintilă Horia supune discuției controversale legate evaluarea, în epocă, a personalității scriitorului, împărțită între numeroșii prețuitori și detractorii aflați, totuși, în minoritate, primii, la rândul-le, situați în două tabere: unii admiratori ai poetului, în defavoarea partizan ideologică a jurnalisticii, alții ai poetului și publicistului deopotrivă. Vintilă Horia recuză, în

4 Vintilă Horia, în *Credință și creație*, ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2003, p. 214.

5 Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Eseistica lui Vintilă Horia - deschideri către transdisciplinaritate*, Editura AIUS, Craiova, 2015, pp. 122-128.

6 Vezi antologia publicisticii interbelice, realizată de Mihaela Albu și Dan Angheliescu: *Tinerețea unui „fost Săgetător”. Vintilă Horia - publicistica interbelică*, Editura AIUS, Craiova, 2016, pp. 134-135.

7 *Ibidem*, p. 135.

context, și „biografia subțire”, abundentă, răzbătută și-n romane de felul celor semnate de E. Lovinescu (*Mite*, *Bălăuca*), exprimându-și opțiunea pentru romantismul de profunzime al vieții poetului, de găsit în suferințele omului, răzbătute în operă: „Eminescu omul a fost mai deplin realizat în ciclul suferinței lui romantice, decât Eminescu poetul, a cărui operă este inegală și ale cărui poeme timpul le-a distrus în parte.”⁸ (Am putea recunoaște aici ceea ce, peste ani, George Munteanu va numi „biografia interioară” a poetului⁹, *Hyperion 1* fiind cea mai complexă biografie eminesciană din toate timpurile.) De altfel, existența, sub semnul *suferinței romantice*, devine, pentru Vintilă Horia, propria condiție umană, cea a exilului. De aceea, Mihaela Albu și Dan Angheliescu se simt îndrituiți să conchidă: „Am putea spune că V. Horia și-a trăit exilul (și) sub semnul tutelar al lui Eminescu, citindu-i mereu poeziile sau scriind despre opera sa. Alteori, pornind de la scrierile eminesciene, eseistul își argumentează propriile teorii cu o susținere în cele afirmate de gazetar.”¹⁰ Un exemplu este articolul din 1951, *Eminescu și cultura rusă*, cu opinii „discutabile astăzi”¹¹, consideră cei doi autori, dar tot ei invocă „climatul politic și împrejurările în care au fost formulate”. Probabil, „discutabile” din perspectiva a ceea ce ne apare acum a fi cultura rusă, una dintre cele mai bogate din Europa. Numai că atât Eminescu, cât și Vintilă Horia contextualizau în două momente monstruos expansioniste din istoria Rusiei și a Uniunii Sovietice: raptul Basarabiei, la 1812, 1878, rapt repetat inclusiv cu Bucovina nordică la 1940, 1944. Dinspre pretențiile creștinismului rusesc, coincident, paradoxal, cu ateismul bolșevic, conceptul de *cultură rusească* devine „inadecvat și suferind”, cum considera Vintilă Horia, iar Eminescu (în celebrul studiu *Basarabia*), un *deșert sufletesc* anticreștin, pospăit cu o grandoare sterilă, realitate pe care o confirmă și istorici precum Uwe Klußman, Dietmar Pieper sau Mathias Schepp, ultimul citând exclamația lui Astolphe de Custine, la vederea

8 Vintilă Horia, *Credință și creație*, p. 111.

9 George Munteanu, *Hyperion 1. Viața lui Eminescu*, Editura Minerva, București, 1973.

10 Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Eseistica lui Vintilă Horia...*, pp. 129-130. „Tutela” eminesciană a exilului românesc, chiar și pentru cei din Țară sau din Basarabia, este pregnant formulată de Mircea Eliade în prefața la Mihai Eminescu, *Poezii*, volum apărut la Freiburg, 1950: *Eminescu este, pentru fiecare din noi, altceva. El ne-a relevat alte zări și ne-a făcut să cunoaștem altfel de lacrimi. El și numai el, ne-a ajutat să înțelegem bătaia inimii. El ne-a luminat înțelesul și bucuria nenorocului de a fi român. Pentru noi, Eminescu nu e numai cel mai mare poet al nostru și cel mai strălucit geniu pe care l-au zămislit pământul, apele și cerul românesc. El este, într-un anumit fel, întruparea însăși a acestui cer și a acestui pământ, cu toate frumusețile, durerile și nădejile crescute din el. Noi cei de aici, ruși de pământ și de neam, regăsim în tot ce-am lăsat în urmă, de la văzduhul munților noștri și de la melancolia mării noastre, până la cerul nopții românești și teiul înflorit al copilăriei noastre. Recitindu-l pe Eminescu, ne reîntorcem ca într-un dulce somn, la noi acasă”.*

11 Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Eseistica lui Vintilă Horia...*, p. 131.

Catedralei Sf. Vasili Blajenii, „sprijinitoarea” zidurilor sumbre al Kremlinului sugrumător de Basarabii: „țara în care o astfel de clădire se numește Casa Domnului nu este Europa, ci India, Persia, China, iar oamenii care se roagă Domnului în această chisea nu pot fi creștini.”¹² De aceea Vintilă Horia considera că „Rusia nu e o cultură și nici un elan de profunzime.” El avea argumentul ontologic al lui Eminescu: „Răsărită din rase mongolice, de natura lor cuceritoare, așezate pe stepe întinse a căror mon[o]tonie are înrâurire asupra inteligenței omenești, lipsind-o de mlădoșenie și dându-i instincte fanatice pentru idei de o vagă măreție, Rusia e în mod egal muma mândriei și a lipsei de cultură, a fanatismului și a despotiei. Frumosul e înlocuit prin măreț, precum colinele undoiate și munții cu dumbrăvi a țărilor apusene sunt acolo înlocuite prin șesuri fără de capăt. În tendințele de cucerire, în așa-numitele misiuni istorice care-și caută marginile naturale nu e nimic dedesubt decât pur și simplu neștiința și gustul de spoliare. În zadar caută un popor în întinderi teritoriale, în cuceriri, în războaie ceea ce-i lipsește în chiar sufletul lui; sub nici o zonă din lume nu va găsi ceea ce Dumnezeu i-a refuzat sau mai bine zicând ceea ce Dumnezeu a voit ca să fie rezultatul muncii a multe generații dedate la lucru.”¹³

De făcut o corecție absolut necesară: vorbind despre romantismul eminescian, Vintilă Horia nu se gândește nicio clipă să-l eticheteze pe Eminescu, pe urmele istoriei și criticii literare de până la el, drept un „romantic întârziat” sau chiar „ultimul mare romantic” european, adică reprezentant al unui curent literar de mult *istoricizat*, intrat în muzeul literaturii europene, grilă promovată și astăzi de către cei interesați să distorsioneze imaginea geniului eminescian. Pentru Vintilă Horia, romantismul are un alt înțeles, poate mai apropiat de conceptul de „romantism fundamental” al lui Al. Philippide, dar, cu siguranță, convergent cu părția deschisă de către A.C. Cuza atât prin prima ediție de mare complexitate a operei lui Eminescu¹⁴, cât, mai ales, prin ampla monografie, în două volume, rămasă în manuscris până în anul de grație 2010, când s-a hotărât s-o editeze Ionel Oprișan¹⁵, încălcând o interdicție impusă de regimul comunist. În prefața la ediția din 1914, A.C. Cuza își exprima regretul că timpul nu i-a permis să împlinească volumul de 679 de pagini (format academic) cu studiul pe care

și-l propusese, promițând că, că de îndată ce-l va termina, îl va publica „pe cât mai curând”¹⁶. Într-adevăr, Cuza va munci enorm la acest studiu între 1914 și 1919, dar nu l-a mai publicat, fie din pricină că n-a desăvârșit o variantă finală, fie pentru că s-a aventurat în activitatea politică și în obligațiile universitare, frustrând eminescologia de o contribuție fundamentală, care ar fi marcat și momentul astral călinescian, rămas încă tributar vechiului concept de romantism.

M-am întrebat cum se explică faptul că Vintilă Horia revizuieste conceptul de romantism dintr-o perspectivă foarte apropiată de aceea a lui A.C. Cuza, rămasă însă îngropată în manuscris, deci necunoscută până în 2010? Răspunsul ar putea fi acela că, în tinerețe, Vintilă Horia s-a apropiat, pentru o scurtă vreme, de A.C. Cuza, că vor fi discutat și despre plămada romantică a poetului altfel decât o făceau contemporanii, adică în spiritul profund gândit de Eminescu însuși: „Nu măntoarceți nici cu clasici, / Nici cu stil curat și antic - / Toate-mi sunt deopotrivă, / Eu rămân ce-am fost: romantic.” (*Eu nu cred nici în Iehova*, 1876). Versuri enigmatice, neînțelese nici de ideologi, nici de esteticieni și istorici literari. Către aceste taine se îndreaptă monumentalul studiu al lui A.C. Cuza și, fulgurant, concentrat, Vintilă Horia, pornind chiar de la postuma *Eu nu cred nici în Iehova*. Cuza distingea în istoria culturii universale și europene două mari tendințe spirituale: una romantică și alta raționalist-clasică. Pornea, altfel zis, chiar de la versurile citate din Eminescu. De o parte, profunzimile ontologice ale ființei, de cealaltă - decadența clasică de sorginte raționalistă¹⁷, descendentă din cartezianism și iluminism.

În anul când a început să-și scrie memoriile (1985), Vintilă Horia publica articolul *La 135 de ani de la nașterea poetului Eminescu, erau romantic*¹⁸. Dar nu „citindu-l” în sensul romantismului desuet, ci ca un merit suprem de înflorire spirituală și de universalism european: „Putem spune chiar, în lunga perspectivă pe care ne-o oferă cultura occidentală, că epocile romantice au fost binefăcătoare pentru oameni, iar cele clasice, dominate de raționalism și de utopie, au dus către abise de confuzionism și de decadență. Atât Hölderlin cât și Rilke, în timpuri diferite, însă în situații la începuturi de perioade istorice importante, au pus în evidență pericolul care se degaja din excesele de umanism utopic, de deșertizare sufletească și de fugă a zeilor din clopotnițe, de acoperire a omului. Pictorul Goya își intitula o gravură, într-o epocă de intrare a Spaniei

12 Mathias Schepp, „Doar Dumnezeu este mai mare”, în Uwe Klußman, Dietmar Pieper, *Domnia țărilor. De la Ivan cel Groaznic la Vladimir Putin*, trad. din germană de Valentina Georgescu, Editura Litera, București, 2014, pp. 210-211.

13 M. Eminescu, *Opere*, X, pp. 73-74.

14 Cf. Mihail Eminescu, *Opere complete*, cu o prefață și studiu introductiv de A.C. Cuza, Iași, Institutul de Arte Grafice „N.V. Ștefăniu”, 1914. Prefața e de găsit în ediție, studiul însă, deși anunțat pe pagina de gardă, lipsește!

15 A.C. Cuza, *Mihail Eminescu ca reprezentant al romantismului*, vol. I, II, în colecție, vol. 23-24, Editura SAECULUM I.O., București, 2010.

16 A.C. Cuza, *Prefață la Mihail Eminescu, Opere complete*, p. IX.

17 Pentru detalierea disjungerii între romantism și raționalism, a se vedea și Theodor Codreanu, A.C. Cuza și *romantismul eminescian*, în *Eminescu „incorct politic”*, Editura Scara, București, 2013.

18 Articolul va apărea în „Cuvântul în exil”, nr. 108, aprilie 1985.

și a Europei în raționalismul revoluționar (secolele XVIII-XIX, n.n.), *„Visul rațiunii produce monștri.”* Or, raționaliștii au răstălmăcit faimosul titlu prin „somnul rațiunii naște monștri”! Vintilă Horia nu putea fi indus în eroare, ca foarte bun cunoscător al limbii spaniole.

În același spirit, scriitorul considera perioadele raționalist-utopice ca imitative, forme fără fond, pe când cele romantice, creatoare, originale, organice: „Romantismul, ca și Barocul sau Evul Mediu, au fost «romantice». Primele sunt păgâne, celelalte religioase în sens creștin al cuvântului. Am susținut în altă parte că poporul român a fost creator în cadrul ciclurilor «romantice» din istoria lui și imitator în cele neo-clasice. Și deci e posibil să vorbim despre un gotic românesc în sensul cel mai vast și mai politic al cuvântului, cât și în sensul esoteric sau cultural al aceluiași concept. Putna, Moldovița, Horezu, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul (în cadrul unui baroc neo-gotic și el) formează un complex fundamental, fără de care istoria românilor nu are sens, în timp ce refacerea unui întreg românesc e din nou posibilă, de la 1848 încolo”¹⁹, ceea ce s-a și întâmplat cu Mica și Marea Unire. Vintilă Horia considera secolul luptei împotriva formelor fără fond, avându-i în frunte pe Titu Maiorescu, Eminescu și Caragiale, drept unul prin excelență romantic, punct de vedere iarăși controversabil dacă ne raportăm la ideologia junimistă și la „complexele de cultură” dominante. Însă sociologi precum Ilie Bădescu²⁰ și Constantin Schifirneț²¹ îi dau dreptate, primul considerându-l pe poet marele *erou eponim* al modernității românești, iar cel de al doilea - reprezentantul arhetipal al *modernității tendențiale organice* ca reacție la mimetismul cultural și politic care a dus la invazia *formelor fără fond*, raționaliste și utopice prin excelență. Din această perspectivă, Vintilă Horia îl privea pe Eminescu drept *eroul romantic prin definiție*, „atât ca aspect exterior, cât și ca fond poetic, ca suferință permanentă în fața unei lumi neînțelegătoare, ca bard al amorului disperat, ca cercetător al unui folclor dătător de cunoștințe legate de un inconștient colectiv profund religios și, în sfârșit, ca visător pe marginea unei întregiri sufletești care, în 1919, avea să fie pe picioare visul eminescian. Dincolo de ciclul gotic, sau romantic, Eminescu nu ne oferă nicio posibilitate de înțelegere. Iată de ce personajul în sine, poetul erou reprezentativ devine detestabil în epoci neo-clasice, cum este epoca comunistă, în

19 Vezi antologia eseisticii postbelice realizată de Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Eseistica lui Vintilă Horia - deschideri către transdisciplinaritate*, Editura AIUS, Craiova, 2015, p. 281.

20 Ilie Bădescu, *Sincronism românesc și cultură critică românească*, 1984; *Timp și cultură*, 1988; *Sociologia eminesciană*, 1994.

21 Constantin Schifirneț, *Civilizație modernă și națiune. Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu*, 1996; *Geneza modernă a ideii naționale*, 2001; *Formele fără fond, un brand românesc*, 2007; *Modernitatea tendențială. Reflecții despre evoluția modernă a societății*, 2016.

istoria României. (...) Eroul romantic devine astfel cea mai evidentă posibilitate de apărare împotriva unei utopii importate, al cărei scop este, în modul cel mai evident, distrugerea psiho-fizică a României. (...) În timp ce alte popoare înfruntă comunismul cu arme politice sau militare, cu rășcoale și rezistențe, lucru în sine admirabil, românii îl opun pe Eminescu, după cum polonezii îi opun religia, sub forma cea mai anti-marxistă care este catolicismul.”²²

Tocmai de aceea, pentru Vintilă Horia și pentru alți mari exilați, Eminescu a devenit principala armă a rezistenței prin cultură, așa cum a teoretizat-o și Mircea Eliade. Iată de ce Vintilă Horia visa la o întoarcere în patria pierdută, „cu Eminescu de mână”. În definitiv, Eminescu a constituit redută de rezistență anticomunistă și în Țară, în pofida încercărilor de a-l transforma în „ateist” și „revoluționar antiburghez” de către doctrinarii comunismului, prin răstălmăcirea discursului Proletarului din *Împărat și proletar*, invocate fiind și alte texte. Interpretând, în context, poema *Eu nu cred nici în Iehova*, Vintilă Horia decriptează nu răceală raționalistă de tip ateist (precum, de pildă, un Cristian Tudor Popescu, imperturbabilul mistic raționalist care-și năruiește geniul jurnalistic în mize minore, uzând/abuzând de o logică de fier), ci esența romantismului eminescian declarat chiar de poet. Accentele critice ale lui Eminescu se îndreaptă întotdeauna nu împotriva creștinismului, ci a rătăcirilor raționalist-utopice ale celor care se pretind creștini sau adepți ai altor religii: „Creștin fiind, Eminescu nu e fanatic, nici un radical. Știe foarte bine care e, în fiecare om, măsura rațiunii, cât și a cea a sentimentelor, conștient-subconștient cum ar spune psihologii, constituind un echilibru interior dincolo de care nu e posibilă nicio existență individuală sănătoasă și nicio constituire culturală sau națională valabilă. Romantic, deci religios în sensul creștin al cuvântului, se situează dincolo de orice extremism, romantismul fiind, în acest sens, mult mai adecvat și mai apropiat deci de realitate decât raționalismul sau neo-clasicismul. Acesta din urmă fiind convins de a poseda realitatea obiectivă, care de fapt nu există așa cum o demonstrează fizicienii actuali sau, dacă există, noi nu o putem cunoaște, orice epocă raționalistă este făcătoare de injustiții, pornite toate din fondul de fals obiectivism pe care se așază aceste atitudini (revoluția franceză, cea sovietică și toate derivatele ei în timp), așa cum suntem pe cale să aflăm din numeroasele volume ce apar asupra fenomenului revoluționar în ultimii ani. Fenomene imitative, perioadele neo-clasice au fost producătoare de mari zdruncinări sociale și politice, ale căror consecințe le trăim încă într-o omenire care nu a învățat mare lucru din propria ei istorie, am putea spune din ce în ce mai despărțită de istorie de

22 Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Eseistica lui Vintilă Horia - deschideri către transdisciplinaritate*, pp. 281-282.

ideologii și de guvernare, cu scopul de a fi instaurată în lume o perioadă revoluționară fără sfârșit, acesta fiind, între altele, unul din scopurile revoluției comuniste, expresia cea mai artificială și deci cea mai brutală și neomenească a neoclasicismului raționalist și utopic.”²³

Cauza centrală a distrugerii României Mari (în context cu monstruoasele utopii raționaliste ale veacului, culminând cu intrarea în robia sovietică, la 23 august 1944), Vintilă Horia o vedea și în aceea că elitele politice interbelice au ignorat grandoarea și limpezimea gândirii eminesciene: „Nici regii și nici miniștrii n-au fost demni de ceea ce dăduse România de la 1877, 1913 și 1916. Iar de grandoarea lui Eminescu (mă refer nu numai la geniul poetic, dar și la limpezimea gândirii politice al acelui cap privilegiat) nu s-a apropiat nimeni din toți cei care, cu voie sau fără voie, ne-au dus la dezastrele care au curs peste noi de prin 1928 încoace.”²⁴ La un veac de la stingerea lui Eminescu, în 1989, când autoritățile comuniste ascundeau de ochii lumii volumul X de *Opere*, Vintilă Horia voia să atragă atenția celor care vor să schimbe mersul României că tot la Eminescu trebuie să se întoarcă, precum sună titlul unui nou articol, *Peste o sută de ani, tot Eminescu!*: „Matca noastră stilistică are un nume, nu numai de țară, dar și de om. Apariția lui Eminescu în cultura românească coincide cu momentul în care redevenim o entitate politică independentă. E ca un fel de acoperire spirituală a unei viguroase manifestări politice. Fără Eminescu, România poate că nici nu ar fi putut exista, sau ar fi fost altceva, o înfiripare nestatornică în aerul timpului.”²⁵

Nu știu dacă se putea aduce un elogiu mai lucid și mai adevărat lui Eminescu.

Încă o dată Vintilă Horia mulțumea destinului că s-a întâlnit la vreme cu geniul eminescian, alături de generațiile interbelice, salvate, cultural, de scriitorii înaintași în frunte cu autorul *Lucaefărului*. Întorcându-ne la *Memorii*, citim: „Din fericire, repet din fericire, toate aceste calabalâcuri culturale erau tangențiale esenței noastre care ne-a ținut treji, vreau să spun neadormiți în fața realității fundamentale, numai datorită literaturii și în special lui Eminescu. De la poezie și de la basme până la articolele politice, trecând prin toată gama de apropieri și de adânciri pe care acest geniu autentic, unul dintre geniile cele mai profund înrădăcinate în omenesc și în ceresc pe care le-a dat vreodată omenirea, Eminescu ne-a ținut departe de eroare. Cultul lui pentru Evul Mediu românesc, pentru Maica Domnului, pentru voievozii și sensurile intime ale *goticului românesc* cu tot ce acest cult reprezenta din punct de vedere chiar al vieții de toate zilele, ne-au păstrat neatinsă legătura

23 *Ibidem*, pp. 282-283.

24 Vintilă Horia, *Memoriile...*, p. 72.

25 Vintilă Horia, *Peste o sută de ani, tot Eminescu!*, în „Stindardul românilor”, nr. 25-26, 1989.

cu trecutul făuritor de viitor. Ne-au permis să trăim *separați*, în stare de disidență (de la *dissidere* care înseamnă a trăi separat, îndepărtat), față de interludiul democratic, falsificator de valori românești și de orice fel de valori naționale sau tradiționale, fără de care nu se poate. Eminescu a fost o sursă de lumină din care s-au hrănit, adică au fost ajutați să nu cadă în întuneric, alți scriitori și alte grupări literare, după moartea poetului. Mă refer la *Semănătorul* și la *Gândirea* ca și la scurta încercare soteriologică de la *Meșterul Manole*, între 1939 și 1941.”²⁶

Cuvintele sunt valabile și astăzi, când pare că trăim în libertate. Memoriile lui Vintilă Horia sunt pline de observații profunde, extraordinare, ceea ce l-a determinat pe Cristian Bădiliță să le evalueze printre cele mai actuale și mai adânci creații ale exilului românesc: „E trist să contat că un scriitor de talie internațională, cunoscut și apreciat în toate culturile mari de pe planetă, câștigător al faimosului Premiu Goncourt (1960) pentru romanul *Dieu est né en exil*, prieten cu Fellini, Heisenberg, Georges Matthieu, Gonseth, Toynbee (doar câteva din personajele volumului *Viaje a los centros de la tierra, Călătorie la centrele pământului*, Barcelona, 1971), a rămas un cvasinecunoscut în propria lui țară.”²⁷

În decembrie 1989, Vintilă Horia credea că întreg coșmarul comunist care l-a condamnat la exil a luat sfârșit. Îi scrie, de la Villalba, la 24 aprilie 1990, Lilianei Georgescu Tulică, fiica fostului său prieten Ovid Caledoniu, profesoară de franceză la Tecuci: „Nu mai suport decât pe Jünger, Heidegger și tot ce mi vine din România. Și așa este. Ca să mai schimb m'am apucat iarăși de Eminescu, care tot Țară e și el. Vreau să spun că am intrat, brusc, într'o nouă etapă de viață, s'a terminat lungul exil, care a durat patruzeci și șase de ani și de care știam că are să se termine în anul în care murea, acum o sută de ani, Eminescu. Am spus-o la Paris, acum un an: Ne vom întoarce acasă cu Eminescu de mână! Și așa a fost. Din Martie 1989 trăiesc această certitudine, de care știau toți prietenii mei. Probabil că Ovid Caledoniu comunica de undeva această înflorire, imposibilă și reală.”²⁸

Optimism viguros, dar fragil sub vicleniile istoriei, fragilitate din care l-a „salvat” plecarea către Ovid Caledoniu, la 4 aprilie 1992, căci urmașii „experimentelor Pitești II și III”, cum le va spune Paul Goma, deja au respins *mâna* întinsă a lui Eminescu, declarându-l *nul* din toate punctele de vedere, deci și pe eminescianul Vintilă Horia, care se vede, acum, din intermundii, alungat într-un nou exil, nu numai din Segarcea lui natală, dar și din agora românească, împiedicându-l să participe la reclădirea României postdecembriste.

26 Vintilă Horia, *Memoriile...*, pp. 48-49.

27 *Ibidem*, p. 7.

28 Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Eseistica lui Vintilă Horia - deschideri către transdisciplinaritate*, p. 329.

„E vremea epigonilor și călăuzelor cu două fețe...”

LECTȚIA LUI EMINESCU

Pare cel puțin ciudat că și acum, la peste o sută de ani de la moartea Poetului nostru național, profanatorii de morminte se înverșunează să-i roadă cu dinții lor galbeni și cariați statuia pe care noi românii i-am ridicat-o în inimile noastre. Cine să fie aceste hiene care nu te iartă nici după un secol de trecerea ta în Nirvana? Dacă dăm un factor comun pentru toate demolările exercitate de-a lungul timpului asupra spiritualității autohtone, aproape că nici nu-și mai are rost această întrebare. Vor răsări din inima necinstitelor lor ambuscade toți aceia pe care Eminescu i-a demască, arătându-le incompetența și lipsa lor de dragoste pentru țara care-i hrănește. Dar, defăimare, lui Eminescu a fost și este în mod abil nuanțată. În timpul vieții au sărit la bătaie, cum era și firesc, mai întâi un Bonifaciu Florescu, apoi tombatere inculte care abia dacă ieșiseră din poezia lăutărească, sau niscai Marius Chicoș Rostogan, universitari țâfnoși și îngâmfați ca Aron Densușianu, cel care contesta frumusețea versului eminescian: „Un mort frumos cu ochii vii/ Ce scânteie-n afară”, ori boieri separatiști conservatori care-și făcuseră din patriotismul lor local un dubios stindard. În spatele acestor atacatori, conștienți sau nu, se aflau alte legi oculte sau măcar acea nefirească pornire a ratașilor de a murdări totul în jur, asemenea păsărilor lacului Stympfal. Contracandidații care i se opuneau marelui poet au fost și atunci și sunt și astăzi, de răs sau de plâns; nici unul nu a rezistat

timpului fiindcă nici unul nu a avut perspectiva universalității așa cum a avut-o Eminescu. Un oarecare grande îl elogia pe Th. Șerbănescu pe simplul motiv că ar fi elev al lui Heine. Asta ne lipsea nouă atunci în vremurile de consolidare a propriei noastre vocații? Datoria noastră, mai bine-zis a poezilor contemporani cu Eminescu, era de a ne forma o personalitate proprie care să pună în valoare elementele culturale specifice nației, nu să imităm niște elemente străine deja perimate în țările de baștină.

Eminescu este un produs specific și necesar al momentului său istoric proiectat însă pe ecranul luminos și tragic al viitorului. Și alții au avut aripi și au putut să zboare în jurul propriului lor cuib; Eminescu singur, însă, a reușit să țâșnească spre zodii nemuritoare, care, oricât de departe ar părea, rămân să guverneze statornic existențele, speranțele și utopiile noastre. Asta nu înțeleg și nu vor înțelege niciodată demolatorii noștri.

În ultima vreme, se arată că cu mercenari și cu activiști se folosesc metode mai subtile. Mai zilele trecute, un ziar specializat în infamii, folosind masca transpirației, pomenește de un liceu în care elevii se distrează trăgând statuia Poetului de nas, și conchide: „Așa sunt băieții !” Nu, domnilor, băieții nu sunt așa, sunt cum îi creștem și cum îi educăm. Dar dacă or să audă păreri vicioase ale unor dascăli năimiți care îi ridică în Slăvile Cerului pe Tristan Tzara, dar îl contestă pe Eminescu și propun să ne despărțim de el; unii tineri mai slabi de el o să-i invite, în necunoștință de cauză, împinși de acel spirit de frondă atât de laudat de presa dizolvantă, pe care spiritele mai ieftine îl cultivă pentru a le ține loc de cultură și-i face egali (cred ei) cu cel insultat.

Acelor dascăli contestatari ar trebui să le spună cineva că Eminescu este o parte inalienabilă din însăși ființa noastră colectivă și că dacă nu-l înțeleg ca atare, dau dovadă de cea mai elementară lipsă de vocație profesională, ori câte titluri academice sau oricâte cărți mi-ar flutura prin fața ochilor. De altfel, mulți dintre ei, sub pretextul apărării limbii, au început să teoretizeze lumea înlocuind argumentele de fond cu simple chițibușuri verbale.

Respectăm limba română, dar trebuie să respectăm și vorbirea omului simplu care s-a născut, pur și simplu, român, nu academician, nici măcar profesor.

Păstrarea și cultivarea limbii se realizează prin

sfaturi prietenești, binevoitoare, nu prin puneri la stâlpul infamiei.

Din această tagmă de pedanți fac parte și acei handicapați culturali care confundă poezia cu tehnica prozodiei. Să prezentăm aici un splendid protest pe care ni-l face Eminescu: „*Și răsând cum părăsește bâiguind prin nori, prin Pruncu/ Îmi zâmbea cu bunătațe, orice tont, orice Homuncu/ Și cu mințea lor călțoasă, și cu stilul lor bombastic/ Încercau să mă învețe ce e rău și ce e paznic, Întinzând pe-a mele versuri a lor mințte și-a lor labă/ I-arătam cum se cuvine să*

rimeze-un om de treabă,/ Când adânc șțiam tot graiul de la Tissa pân'la Nistru/ Tot măgarul sta să-mi taie/ Mutră gravă de magistru”.

Pe detractorii săi, Eminescu i-a pus la punct chiar din timpul vieții. Aceștia, însă, ca și iarba proastă, răsar din nou după orice ploaie. Ar trebui un spirit înalt, ca lorga și ca Pârvan, care să le mai reteze din gheare. Dar dacă n-avem, n-avem !...

Acum e vremea epigonilor și călăuzelor cu două fețe. Să vedem dacă vor avea putere să se ridice până la Putere.

Că dacă nu, o să-i latre și de jos lângă cotețe.

EMINESCIANĂ

Și dacă anii bat în geamuri
Eu am să plec plutind pe ape
Dintr-un prezent ce va să crape
În farsa ce se naște-n flamuri

Și dacă luna bate-n lacuri
Adâncul lor destăinuindu-l
Voi căuta și-ajuns pe grindul
În care zeii dăinuie de veacuri

Și dacă lumea împânzește
Cu ambre limita-nserării
Voi împietri împărătește
Un far uitat la malul mării

POETUL CU VORBĂ DE AUR

Nici în acest Cireșar, Poetul nu-nvață a murire,
Vorbele lui de cristal luminară-se iar către stele:

- Ce-ați făcut strănepoți cu hotarele Patriei mele,
De ce-ați dat comorile ei, unor păsări în veci călătoare?

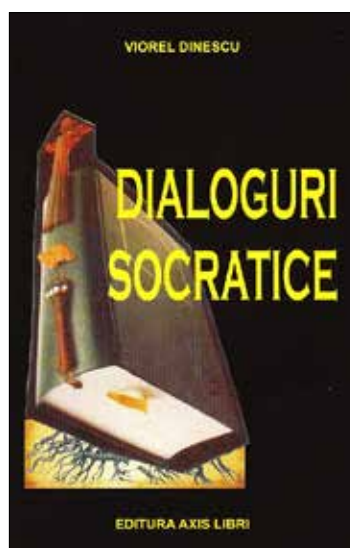
Nu băgați în cămări statuile noastre prea sfinte !
Decebal și Traian și Mihai sunt acum înalte icoane,
Călăuze de spirit și gând pe cărarea ce duce-nainte
Nu vă-ndoțiți și nu credeți prea viclenele vorbe dușmane !

De luptați pentru glia română folosiți cuvintele mele
Ele pot fi tăioase unelte dar și steag înălțat înspre stele.

- Bade Mihai, dar ce facem cu acea haită nebună
Care într-una te-njură ca lupi hămesiți care urlă la lună?

- Ce-am făcut fiecare, va fi cântărit cu măsură
Iar acum când mă-ntorc în lăcașul de-adâncă lumină
Vă las să trăiți între voi fără invidii sau ură
Apărând latina mea limbă, de pârdaunica vorbă străină !

Viorel DINESCU

O știre titrată astfel a apărut, în „România literară”, București, VIII, 3, joi, 16 ianuarie 1975, p-10-11 (G. Ivașcu - dir., G. Dimisianu - red. șef. adj., Roger Câmpeanu - secr. resp. de red.), conținând lapidar descrierea a șapte publicații, cu reproducerea primei pagini/coperte a numai șase dintre ele, încadrate într-un chenar pe paginile de mijloc ale revistei; una dintre revistele menționate reprezenta numărul omagial din 1899 al „Florii albastre” - ultima publicație la care a colaborat Poetul, așadar, altceva decât ce e trecut în titlul știrii.

În cele ce urmează, întregim prezentarea după originalul fiecărei aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei Române.

* **EMINESCU. Ziar comemorativ.** București, septembrie 1890/P.IV.4316/, un singur număr, apărut în Tipografia ziarului „Românul” (1857-1915), în patru pagini, având în cuprins poezii ale Poetului: *Glossa*, *Sonet* (S-a stins viața falnicei Veneției), *Melancolie*, *Doina* și *Mai am un singur dor*, o *Notă biografică* semnată L (pseudonim folosit de I.L. Caragiale și Al. Vlahuță), poezii omagiale de Veronica Micle (*Lui X*), N. Beldiceanu (*Geniu și nefericire*) și de Al. Vlahuță (*Lui Eminescu*), fragmente din articole semnate de B.P. Hasdeu (*Eminescu*), Titu Maiorescu (*Poetul Eminescu*), Ioan Gherea (*Eminescu și critica*), I.L. Caragiale (*În Nirvana*) și *bibliografia* Poetului.

* **EMINESCU. Revistă literară.** București. Apare de două ori pe lună, nr. 1, duminică, 17 martie 1896, în opt pagini, editată de Lae N. Voicu (Casele d-lui Niță Sterie, Calea 13 Septembrie 68)/P.II.40423/, cu un cuprins eterogen cu semnături pseudonime (Grip, C.R.I., Pictor, Psihos etc.), singura identificare: **Niță Sterie** - comerciant,

candidat deputat în Colegiul II, în 1894, din partea Partidului Liberal Național (*apud* „Voința Națională”, 1 sept. 1894). În colecțiile B.A.R., este singurul număr.

* **MIHAIL EMINESCU. Revistă bilunară. Literatură.** Iași, 1 Decembrie 1903 - 15 Aprilie 1904 (total, nouă nr.)/P.I.1721/, cu titlul schimbat „Revista literară MIHAIL EMINESCU”, de la nr.7-9, redactor Const. Cihan, având colaboratori tineri amatori întru literatură, precum și consacrați, precum Cincinat Pavelescu, N. Rădulescu-Niger, Smara ș.a. Reținem articolul *Geneza primelor versuri ale lui M. Eminescu* de Victor Eminescu - scriitor și ziarist brăilean, licenția în Drept (București), avocat - nepotul Poetului (*apud* Lucian Predescu, *Enciclopedia României. Cugetarea*, Ed. Saeculum I.O./ Vestala, 1999).

* **MIHAIL EMINESCU. 1850-1889-1909. Revistă comemorativă.** București, iunie 1909 (un singur nr.)/P.I.40482/, constituie clonarea/reeditarea numărului din 1890 prezentat mai sus, cu câteva intervenții, prin eliminarea articolelor semnate de B.P. Hasdeu, Ioan Gherea și introducerea celor semnate de D. Teleor și G. Panu.

* **EMINESCU. Număr comemorativ. Botoșani, 16 iunie 1909, cu prilejul a 20 ani de la moartea Poetului**, apărut sub îngrijirea lui Alexandru Șmelț - deputat, în 16 pagini/P.I. 2244/. Sumarul cuprinde versuri, texte în proză de D. Anghel și Șt. O. Iosif, Sofia Nădejde, N. N. Răutu, C.Sp. Hasnaș, I. Păun-Pincio, Corneliu Botez, o scrisoare a Poetului către V.G. Morțun și articolul nesemnat *Elita intelectuală și elita financiară*

* **BULETINUL „MIHAIL EMINESCU”.** Lămuriri pentru viața și opera lui Eminescu, sub redacția-direcția lui Leca/Alex. Morariu, având colaborarea lui Gh. Bogdan-Duică (1930-1934) și Garabet Ibrăileanu (1930-1931), Cernăuți (1930-1940), Piatra Neamț (1941-1942), Râmnicu Vâlcea (1943-1999)/P.I.10000/, secr. red. Octavia Lupu-Morariu (1940-1944), publicat sub. formă de fascicole. Alți colaboratori: Ion Petrovici, L. Galdi, I.E. Torouțiu, Victor Morariu, D. Murărașu, G. Baiculescu, V. Bumbac, Lucian Predescu.

Preocupările din publicația lui Leca Morariu au fost continuate de *Caietele Eminescu* de sub redacția lui Marin Bucur de la Institutul de Teorie și Istorie Literară „G. Călinescu” din București.

Blocul de marmură, nu drobul de sare

A trecut aproape neobservat centenarul trecerii în eternitate a celui căruia societatea românească, în ansamblul ei, nu ar trebui să înceteze a-i recunoaște multele direcții bune către care a îndreptat-o. Era un prilej pentru ca ziua de 1 iulie 2017 să fie o țintă (ca să nu spun o obligație) a celor ce au citit cu grijă *Criticele* de a rosti răspicat adevăruri pe care învățatul le-a pus pe tapet acum mai bine de un secol și care au neșansa de a fi valabile și acum. În 1940, Eugen Lovinescu a intuit aceasta, fără să ne dea iluzia rezolvării impasului național: „*Soarta lui Maiorescu a fost să rămână actual și astăzi, adică după trei sferturi de veac, și, din nefericire, încă pentru multă vreme*”.

Degetul de lumină al cărturarului ar fi trebuit să fie (re)văzut de o multitudine de slujitori ai cuvântului ori ai destinelor noastre: politicieni, diriguitori ai învățământului și culturii, scriitori, critici și istorici literari, publiciști, filozofi, psihologi, lingviști, dascăli (de la grădiniță până la mediul academic), iar lista ar putea continua. Nu ar trebui să ne pună pe gânduri vârsta „necoaptă” la care au fost clamate vorbe poate prea mari pentru autoritatea încă în creștere a celui ce le-a meșteșugit. Ca să probăm că valoarea nu așteaptă numărul anilor, propun un paralelism între el și un alt mare spirit al veacului al XIX-lea: Mihail Kogălniceanu. Ambii aveau 21 de ani când au început investiția în marea operă culturală: Titu Maiorescu se întorcea din Germania cu ambițiosul plan de a clădi un spirit național lipsit de compromisuri (și a izbutit într-un timp incredibil de scurt), iar Kogălniceanu semna celebra „Introducere” la „Dacia literară” (1840). Acestuia i se recunoaște meritul de a fi scos la lumină potențialul creator autohton, în vreme ce primului i se datorează

orientarea spre estetism, ca singură cale pentru a sublima și nemuri arta literară îndeosebi.

Cu pregătire temeinică și corect orientată, Titu Maiorescu a făcut mai mult decât era obligat prin natura îndeletnicirilor de moment. L-am putea identifica drept o mare conștiință a vremii sale: împovărat de starea precară a întregii societăți românești, nu se va mulțumi cu gestul lenevos de a consemna acest adevăr, ci va gândi peste veacuri la ceea ce ne așteaptă dacă nesocotim legile firii. Fragmentul din prefața sa la *Critice* ar trebui pus pe frontispiciul clădirii Parlamentului României, dar și la intrarea în instituțiile de cultură și învățământ:

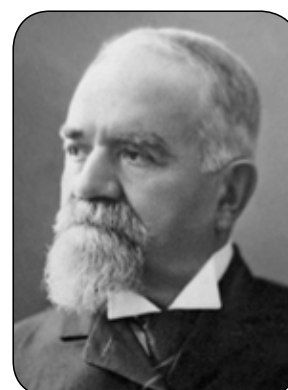
„Puterile unui popor, fie morale, fie materiale, au în orice moment dat o cantitate mărginită. Averea națională a românilor are astăzi o cifră fixă, energia lor intelectuală se află asemenea într-o câtime fixată. Nu te poți juca nepedepsit cu această sumă a puterilor, cu capitalul întreprinderii de cultură într-un popor. Timpul, averea, tăria morală și agerimea intelectuală ce le întrebuițezi pentru o lucrare de prisos, necum pentru o lucrare greșită, sunt în veci pierdute pentru lucrarea cea trebuincioasă și cea adevărată. Amândouă nu pot merge lângăolaltă, tocmai fiindcă izvorul puterilor unei națiuni nu este nesecat, ci este din fire mărginit. Dacă dar îți lipsesc o mie de școlari silitori și modești, de industriași și meseriași naționali, de poeți și prozatori mai buni, de oameni de știință adevărați, cauza este că mărginitele puteri de care dispune poporul tău pentru aceasta sunt consumate de profesori ignoranți, de funcționari netrebnici, de academici [...], secretari, membri onorifici, asociați în cultură, jurnaliști, ateneiști, conservatoriști, poetastri, spânzurători de pânze la „expoziția artiștilor în viață” și celelalte, și celelalte.

Ai un singur bloc de marmură: dacă îl întrebuițezi pentru o figură caricată, de unde să mai poți sculpta o Minervă?” (Iași, martie 1874)

Este un testament (fiindcă tot marcăm un centenar comemorativ) de care ar fi bine să ținem cont. Nici nu ne dăm seama cât de simplă e cheia pentru a-l aplica. Ni se cer două lucruri: seriozitate și cinste. Minerva - zeița înțelepciunii, la romani; Atena, la greci - se spune că a ieșit din creierul lui Jupiter. Avem nevoie de minte, așadar, dar să nu fie cea de pe urmă... (vezi titlul).

O NOUĂ DIRECȚIE...?

Titu Maiorescu

Trebuie neapărat să găsim un liman...Un liman numai pentru noi, unde să ne liniștim, să ne punem gândurile și sufletele în ordine, ca să putem porni încotrova...Că au trecut destui ani de când tot cădem dintr-o dezamăgire în alta, fără să avem măcar un fir de speranță că mâine-poimâine se va schimba ceva, cât de cât în bine. Orbecăim de multă vreme către toate punctele cardinale, încât acum nici nu mai știm, de fapt, unde ne aflăm. Dar cum să găsești un asemenea liman binefăcător, dacă toate farurile și-au stins luminile? Și atunci, încotro s-o pornim din nou? În care direcție? Oricum, avem mare nevoie de o **direcție nouă**... Asta era ! Cum de nu ne-am gândit din capul locului? Norocul nostru că ne-a ieșit în cale, dintr-o istorie nu prea îndepărtată (nici două secole, măcar) cel pe care ne putem sprijini și prin care o parte dintre speranțele noastre ar căpăta tăria să renască. **Titu Maiorescu**. Să ne întâlnim și să ne sfătuiam cu el în raiul imaginat de Borges, adică în bibliotecă sau, la fel de bine, în umbra bronzului urcat pe socluri pentru întâlnirea cu cei care cunosc valoarea marelui critic și-l venerază, dar și cu cei care ar putea, de acum încolo, să-l cunoască și să-l înțeleagă. De acolo, din **DIRECȚIA NOUĂ**... a lui Titu Maiorescu, proclamată cu vigoare spirituală rar întâlnită și cu un patriotism mai presus de orice îndoială, pot răsări luminile care să ne limpezească orizontul spre care ar trebui să ne îndreptăm.

În timpul studenției, la Iași, am petrecut multă vreme în liniștea aproape solemnă a Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” în căutarea căii de acces spre înțelegerea a ceea ce Maiorescu a numit „Direcția nouă în poezia și proza română”. Am înțeles, mai înainte de

toate, că o direcție nouă presupune abandonarea rațională, argumentată, a unei direcții care domină o anumită epocă. Această părăsire a unei direcții vechi trebuie să se facă, însă, păstrând în mod firesc niște valori care există deja și care, prin ele însele, prefațază, anunță schimbările esențiale care nu mai pot întârzia. Pentru aceasta îți trebuie curaj, inteligență, o cultură temeinică, spirit analitic, putere de sinteză, claritate, voința de a schimba ce trebuie schimbat. Se știe că o noutate își face cu greu loc în viața unei comunități. Însuși Titu Maiorescu spunea că *orice idee nouă, de valoare, este la început combătută*. Și, evident, trebuie apărată cu argumente puternice, clare, de neînlăturat. Argumente pe care ți le poate oferi numai o analiză fără prejudecăți, o analiză tăioasă, nepărtinitoare a realității sociale, politice, culturale dintr-o anumită perioadă. Se poate face, oare, o astfel de analiză? Maiorescu a făcut-o și a conturat un tablou al societății din vremea sa, supunând unei judecăți aspre *spoiala de civilizație, lustrul dinafară, formele fără fond, mediocritatea culturală, confuzia valorilor*...

În liniștea orelor de recitare a celor scrise de Titu Maiorescu îmi părea că-l aud pe bărbatul puternic, de o inteligență scilpitoare, peste măsură de cultivat, cu un gust artistic fără greș, cu intuiții mereu surprinzătoare... îmi părea că-l aud pe Maiorescu întrebând: voi puteți face o astfel de analiză dureroasă și, mai ales, veți avea curajul de a spune răspicat adevărul la care veți ajunge prin această judecată fără milă și fără îndurare? La drept vorbind, nu avem altă alternativă decât să luăm asupra noastră această răspundere de maximă urgență și gravitate. O bună parte de curaj ne vine tot de la Maiorescu, cel care nu a ezitat

să le spună, fără menajamente, contemporanilor săi, între altele, că *este mai bine să nu faci școală deloc, decât să faci o școală rea*, sau, la fel de clar și de aspru, să acuze domnia *neadevărului* în societatea vremii, *neadevăr în aspirații, neadevăr în politică, neadevăr în toate formele de manifestare ale spiritului public...*

Citim în Eclesiastul, cap.3 (*Biblia ortodoxă*, București 1975): *Pentru orice lucru este o clipă prielnică (...) Vreme este să rănești și vreme să tămăduiești; vreme este să dăruiești și vreme să zidești. (...)*

De-a lungul istoriei noi am zidit de multe ori (când am avut răgazul s- o facem) și tot de atâtea ori zidirile noastre ne-au fost dărâmate. De o vreme încoace, însă, ne-am ruinat chiar noi singuri cele zidite cu trudă și cu bucuria că vom avea ce lăsa generațiilor viitoare. În acești ani am tot fost

lăudați, ba de unul, ba de altul (*nu spui cine... persoană însemnată*), că mergem *pe drumul cel bun* și că ușile lor *rămân deschise pentru noi*. Ca și cum noi am umbla cu cerutul pe la ușa sau pe la poarta lor... Este acum vremea să zidim din nou, să ne adunăm puterile, să redescoperim inteligențele tuturor vârstelor și să hotărâm noi, nu alții, pe ce cale să mergem. O cale, o **direcție nouă** care acum, ca și atunci pe vremea lui Maiorescu, înseamnă, cum el însuși afirma, *cultul adevărului, al valorilor reale, înțelegerea ideilor civilizației apusene, păstrarea și chiar accentuarea sentimentului național...*

Și dacă, Doamne ferește-i și apără-i, unii-alții ar vrea să ne ațină calea, îi vom avertiza, din vreme, apelând la porunca investită cu autoritatea lui Titu Maiorescu: **În lături !**

PREMIUL NAȚIONAL „TITU MAIORESCU”,
acordat în 2017
de revista
Convorbiri literare
din Iași, revistă care
în primăvara aceasta a
împlinit
150 de ani
(1 martie, 1867),
a fost decernat d-lui
Nicolae MANOLESCU.

CONVORBIRI LITERARE
MINISTERUL CULTURII ȘI IDENTITĂȚII NAȚIONALE
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI IAȘI
UNIUNEA SCRITORILOR DIN ROMÂNIA - FILIALA IAȘI
MUNICIPIUL IAȘI

EDIȚIA a XXI-a, IAȘI, 22-25 aprilie 2017

150 CONVORBIRI
de ani de **LITERARE**

SIMBĂȚĂ, 22 aprilie 2017
Orele 16.00-16.30
Deschiderea Zilelor revistei „Convorbiri literare”

Orele 16.30-18.00
Simpozionul: 150 de ani de Convorbiri literare
(Sala „Vasile Pogor” - Primăria Municipiului Iași)

De la ora 19.00
Spectacolul: *Suflet românesc*, Dan Puric
(Teatrul Luceafărul)

DUMINICĂ, 23 aprilie 2017
De la ora 10.00
Lansarea CORPUSULUI DE TEXTE ILUSTRATIVE
Colocviul:
„Convorbiri literare - perioada clasică - Iacob Negruzzi”
Simpozionul: „Titu Maiorescu - 100”

Orele 18.00
Colocviul
„Convorbiri literare - istoria veche și istoria recentă”
(la sediul USR Filiala Iași)

LUNI, 24 aprilie 2017
De la ora 10.00
Întâlnire cu cititorii „Convorbirilor literare”
(Aula „Mihai Eminescu”, UAIC)

De la ora 18.00
Prezentare Editura Cartea Românească / Paralela 45: cărți și autori
De la ora 18.30
Podium poetic. Lecturi și momente muzicale („Trupa „Trei parale”).
Acordarea Premiilor anuale ale Revistei „Convorbiri literare”,
și a
Premiului „Jacob Negruzzi” pentru cea mai bună revistă literar-culturală
(ediția I)
și a Premiului Național „Titu Maiorescu” pentru critică (ediția I)
Închiderea manifestărilor
(Sala „Vasile Pogor” - Primăria Municipiului Iași)

ZILELE REVISTEI CONVORBIRI LITERARE

Dan Puric
SUFLET ROMÂNESC

CONVORBIRI LITERARE
Corpus de texte ilustrative

MITUL „ÎNĂLȚĂRII” POPORULUI

Mă întreb ce atitudine, ce reacție ar avea azi, parlamentarul, filosoful, criticul, lingvistul, oratorul și esteticianul Titu Maiorescu, dacă printr-un miracol ar constata că fraza actualizată de Marta Petreu - pe care Eugen Lovinescu a uitat să o pomenească?! - dar scrisă chiar de el, în 1872, nu a făcut decât să ducă la proliferarea fără precedent a „formelor fără fond”, o adevărată tragedie comico-absurdă pentru neamul românesc. Având în vedere că fiul lui Ioan Maiorescu se înrudea după tată, cu P. Maior și T. Cipariu, iar după mamă, Maria, cu episcopul I. Popasu, cunoscut om de cultură ardelean, opinia citată își află, evident, rădăcinile gândirii social-politice în iluminismul transilvan, transmis din generație în generație și lui Titu Liviu M.. Nu întâmplător, mentorul „Junimii” scoate în anul 1867 revista „Convorbiri literare” și-și centrează celebrele „Prelecțiuni populare” pe teme educative, cultural-pedagogice. Este posibil ca frumoasa utopie iluministo-maioresciană să justifice teza de răspândire europeană, că fără imitație nu ar putea să existe civilizație: „Tot ce este astăzi formă goală în mișcarea noastră publică trebuie prefăcut într-o realitate simțită, și fiindcă am introdus un grad prea înalt din viața dinafară a statelor europene, trebuie să înălțăm poporul nostru din toate puterile până la înțelegerea aceluia grad și a unei organizări politice potrivită cu el”. „Curat murdar” ar spune sigur pe el, „boborul” reprezentat de *Pristanda înălțat la o „subiectivitate supraindividuală, impersonală” și de Cetățeanul Turmentat mult mai indecis în epoca globalizării*. Aserțiunea maioresciană despre înălțarea „poporului nostru” confirmă caracterul ferm, forța morală a viitorului

parlamentar, primatul principiilor/ legilor ce ar trebui să guverneze într-un stat de drept și ideea justificată, că Titu Liviu Maiorescu are „în toate vocația începutului”, cum se exprimă chiar cel ce a propus 2017 - Anul Maiorescu, criticul și istoricul literar Nicolae Manolescu, care invită cu viclenia vulpii din fabula lui La Fontaine, noile generații la o polemică cu spiritul contradictoriu al celui ce a scris *În contra direcției de astăzi în cultura română; Direcția nouă în poezia și proza românească, Beția de cuvinte, Comediile d-lui Caragiale* etc. Simbolic și semnificativ pentru cultura contemporană, mi se pare și faptul că dramaturgul și romancierul Viorel Savin a propus aproape simultan, pe axa Bacău - Constanța, același an - Anul Ovidius! Autorul *Însemnărilor zilnice*, jurnalul atipic de o viață, ce revelă disciplina intelectualului născut, nu făcut după canoane aleatorii. „Prima bătălie canonică. Junimea”, susține cu rigiditatea și perseverența maioresciană, autorul *Eseului despre romanul românesc. Arca lui Noe, vol. I, II, III*.

Dar să ne reîntoarcem la autorul vol. *Contradicția lui Maiorescu* ce argumentează pe bună dreptate că mentorul „Junimii” și al „Convorbirilor literare” are „în toate vocația începutului: la Institutul Preparandal, la Universitate, în Parlament. Este și spiritul în care va scrie „Criticile”: propunând principiile ortografiei, ale poeziei, ale criticii literare, ale dreptului, ale culturii. Nu numai lingvist, sau critic, sau filosof; obiectul lui e toată Cultura”. Autorul breviarului de estetică *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867* reiterează volens-nolens, destinic, mitul Meșterului Manole.

Adică sugerează fatal, cum în „toată Cultura” românească, poetica începutului/ sfârșitului (dis) continuu este generat de individualitatea comună care nu aspiră din punct de vedere ontologic către totalitate. Tirania modelului Maiorescu de aici începe: „noi, noi epigonii” uităm că în cultură/ arte nu există începuturi absolute. Primează permanent ideea de continuitate și apoi cea de revizuire, de discontinuitate fatală, generată de revoluții, războaie, cataclisme naturale. Paradoxal, dar nu ne putem perpetua - estetic și cultural vorbind - activ, autentic, creator și original, decât din părinții care ne-au născut, nu din părinții adoptivi. împrumutați! Același model goethean - citește Maiorescu - ne comunică că „obiectul” criticului din toate epocile „e toată Cultura”, singura ce ar putea să asigure o viziune eficientă, polemică, inter- și transdisciplinară, asupra fenomenului literar-artistic mondial, asupra Culturii însăși, asupra devenirii neamului românesc. Devenire lăsată la voia întâmplării!

Să fi fost oare convins autorul portretelor din **Oratori, retori și limbuți** (ultimii populează din plin Parlamentele Europei!) că o cultură adevărată se edifică numai de jos în sus? Adică, „Baba absolută” - simbol al înțelepciunii, nu cea ilustrată de „babele „ lui Creangă sau Călinescu - din satul Plopana, Bacău, ar trebui să fie sincronizată metafizic, cognitiv și artistic, asemenea lingvistului ce ne-a oferit la timp **Despre scrierea limbii române**, cu Hegel, Herbart, Kant, Schopenhauer etc.?! Adică nu primează edificarea unei aristocrații, după principiul meritocrației, a unei elite competitive, de tipul celei create de însuși Maiorescu, care ar asigura viitorul unei României occidentalizate? Abandonăm întrebarea: De ce musai occidentale? Imaginați-vă o Germanie franțuzită sau o Franță germanizată! Unde ne-am fi aflat astăzi, dacă mentorul „Junimii” nu i-ar fi sprijinit dezinteresat pe I. Creangă, Eminescu, I. L. Caragiale, I. Slavici, S. Bodnărescu, G. Panu, Ed. Gruber, A. Lambrior, Spiru Haret, G. Coșbuc, J. Urban Jarnik, M. Dragomirescu, P. P. Negulescu, C. Rădulescu-Motru, D. Evolceanu, S. Mehedinți etc.? Avem absolută nevoie de o elită care nu imită civilizația occidentală și nu ignoră din snobism, specificul național, românismul, nu adoptă „forme goale” ce pun în pericol însăși existența în viitor a poporului român. Se știe, un popor poate trăi fără cultură, dar cu o cultură falsă, el este condamnat pieirii. Mai ales când se uită principiul că limba asigură conservarea românismului.

Iluzia că am putea preface „într-o realitate simțită” orice „formă goală” impusă din exterior mi se pare ce mai mare „contrazicere” a lui Maiorescu. Adică, premisele unei culturi adevărate,

autohtone, ar însemna adaptarea grabnică a acestor forme ce tind spre infinit, „ispite” cum le va spune mai târziu Mircea Vulcănescu, la fondul specific național. Nu poți nici gândi cu mintea altui popor și nici simți cu sufletul neamului pe care vrei să-l imiți! Dacă ar fi posibilă o asemenea utopie, după un secol nu am fi încă desincronizați aproape total de cultura occidentală - europenism, americanism etc.? Mitul „înălțării poporului” până la voința de a fi/a zbura a japonezilor, de exemplu, demonstrează, dacă mai era nevoie, că neamul românesc nu poate zbura/ fi/ deveni decât cu propriile aripi proiectate și create de cultura, civilizația, istoria și idealurile neamului. Nici măcar leul nu poate zbura cu aripile vulturului!

Devenirea ființei naționale își pierde în mod fatal caracterul organic, alunecând în iluzia „înălțării” poporului, prin „umplerea de conținut” a formelor niciodată pe măsura modului de a fi, a gândi și a simți, specifice neamului românesc. Este absolut firesc să fie așa! Este modul în care se desfășoară eternul război al culturilor/ civilizațiilor. Învinge cultura care reușește să-și păstreze fondul autohton arhetipal, în formele tradiționale revizuite după necesitățile spirituale/ sufletești ale neamului, inclus volens-nolens, în hora globalizării. Savantul Nicolae Iorga propunea posterității crearea unei active „culturi luptătoare”. Împotriva cui? Împotriva propriilor vicii, păcate, trădări. „Formele fără fond” se instalează cu mulțumirea învingătorului, în „golul istoric”, pe care-l alimentăm cu voința unui popor resemnat să suporte teroarea unui prezent din ce în ce mai agresiv. Un rol fără precedent îl au elitele. Fără o aristocrație a spiritului de sorginte maioreșciană, gata să-și asume o reală identitate națională, „înălțarea” poporului, până la o înțelegere exhaustivă a „formelor” impuse din-afară, este o iluzie! Se observă cu ochiul liber: poporul, cu deosebire tineretul, se „înălță” părăsind România, o corabie ce se scufundă încet, dar sigur, tocmai sub invazia „formelor fără fond”. Să ne amintim că la 23 de ani, Titu Maiorescu era rectorul Universității din Iași. Cinste celor care l-au ales/ propus. Toți erau mai bătrâni decât el, adică mai înțelepți! Seninătatea maioreșciană nu s-ar fi putut manifesta astăzi, când orice tip de autoritate a fost compromis! Despre înțelepciune ce să mai vorbim...?

Între mitul „înălțării” poporului și mitul regelui/ împăratului, personal îl prefer pe ultimul. Spune-mi cine te conduce ca să-ți spun cine ești! Și **Biblia** interpretează mitul ciobanului și al turmei...

Luni, 3 iulie 2017

Bacău

Copilăria oglindită în operele scriitorilor vasluieni - din colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui -

„Copilăria este inima tuturor vârstelor.” (Lucian Blaga)

În majoritatea culturilor s-a scris literatură pentru și despre copii în care, cu vorbe meșteșugite, s-a reprezentat această perioadă magică a celor mai pure sentimente, una care nu poate fi nicicând uitată și spre care se îndreaptă din când în când gândurile omului matur. Copiii și literatura constituie elemente esențiale atât în munca educatorilor, cât și în cea a bibliotecarilor. Prin intermediul basmelor și poveștilor, versului și cântecului, ghicitorilor și baladelor, aceștia le explică pe înțelesul lor aspectele pozitive și negative ale vieții de mai târziu, educându-i în spiritul non-violenței, al autocunoașterii, al comunicării, al libertății de opinie și cultivându-le gustul pentru lectură și pentru frumos.

Recurgând la transfigurarea artistică a realității, copiii și adolescenții sunt stimulați să conștientizeze că, prin cultivarea unor trăsături fundamentale de voință și de caracter precum generozitatea, eroismul, curajul, cinstea, bunătatea, devotamentul, corectitudinea, toleranța, vor fi ajutați în viața de zi cu zi să evite numeroase eșecuri, să-și construiască propriul drum și să-l transforme într-o pârgie a propriei dezvoltări ulterioare. La nivel internațional, preocupările în domeniu sunt substanțiale, literatura pentru copii și tineret fiind considerată o literatură specială, acordându-i-se o recunoaștere deosebită. Pentru a aduce un omagiu scriitorilor de literatură pentru copii, în fiecare an, pe 2 aprilie, în întreaga lume se sărbătorește *Ziua Internațională a Cărților pentru Copii și Tineret*. Această zi are o semnificație deosebită întrucât este ziua de naștere a îndrăgitelui autor danez de basme pentru copii, Hans Christian Andersen, născut în 1805 la Odense. Inițiativa are ca obiective promovarea relațiilor internaționale prin donații și realizarea de schimburi de cărți pentru copii,

facilitarea accesului copiilor de pretutindeni la cărți cu standarde literare și artistice ridicate.

La nivel internațional, în fiecare an, *Ziua Internațională a Cărților pentru Copii și Tineret* este patronată de câte o țară membră a „International Board on Books for Young People”. „Asociația Internațională a Cărții pentru Copii și Tineret” (I.B.B.Y.), cu sediul în Zürich, Elveția, fondată în anul 1953 și afiliată UNESCO, acordă Premiul „Hans Christian Andersen” (numit și „micul Premiu Nobel”) la fiecare doi ani unui autor și unui ilustrator în viață, (în prezent selecția se realizează pe trei secțiuni: „Autor”, „Ilustrator”, „Traducător”) cu contribuții importante în literatura pentru copii și tineret și premiul „I.B.B.Y. - ASAHI” pentru promovarea culturii, în fiecare an, unei asociații sau instituții care contribuie substanțial la dezvoltarea unui program referitor la cartea pentru copii și tineret. De asemenea, editează revista „BOOKBIRD”, care apare trimestrial și reflectă problemele literaturii pentru copii, noutățile asociației și ale secțiilor naționale, stabilește o *Listă de onoare a I.B.B.Y.*, o selecție bienală a celor mai bune cărți pentru copii și tineret, propuse de secțiile naționale, diplomele fiind înmânate laureaților la Congresul I.B.B.Y. Dispune de o Bibliotecă Internațională pentru Tineret la München (Germania) și de un Centru de Documentare pentru cărți destinate copiilor cu dizabilități la Baerun (Norvegia). În fiecare an, țara organizatoare alege o temă și invită un autor pentru a scrie un mesaj adresat copiilor din întreaga lume și un artist pentru a realiza un poster care să transmită tema acestei zile. În prezent sunt peste 70 de secții naționale ale acestei asociații.

La inițiativa Secției Naționale I.B.B.Y. din Republica Moldova, a luat ființă Secția Națională

I.B.B.Y. din România, pe lângă Uniunea Editorilor din România (UER). Aceasta a înființat la Vaslui prima Filială Județeană I.B.B.Y., în noiembrie 2006.

Pentru o vreme, Filiala Județeană a editat „Milesciana Junior”, revistă de promovare a literaturii pentru copii. Numerele apărute pot fi consultate la Sala de Lectură a Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui. Cuprind ilustrații și creații literare ale copiilor talentați din județul Vaslui, unele traduse de colegi bibliotecari; sunt evidențiate activitățile organizate pentru promovarea cărții pentru copii și tineret, sunt promovați autori locali de literatură pentru copii.

Pe *Lista de Onoare I.B.B.Y.* din anul 2008 sunt menționați scriitoarea Alina Miron cu *Casa furnicuțelor*; ilustratorul Walter Reiss cu *Fabule*, translatorul Mariana Cojan Negulescu cu *Punguța cu doi bani/ Capra cu trei iezi, La Petite bourse aux pieces d'or/ La Chevre et ses trois biquets*, iar, în anul 2010, scriitoarea Silvia Kerim cu *O poveste cu nouă povești*, ilustratorul Valentin Tănase cu titlul *Harap Alb*.

Tema propusă pentru anul 2017 este îndemnul “Să creștem alături de cărți”, an în care țara aleasă este Rusia, iar mesajul este transmis de către scriitorul rus Serghei Makhotin, autor de cărți pentru copii. El descrie drumul parcurs și sentimentele trăite de la întâlnirea sa cu cărțile pentru copii și momentul dăruirii unei cărți noi. În țara noastră sunt organizate evenimente dedicate Zilei Internaționale a Cărții pentru Copii și Tineret în numeroase biblioteci județene, municipale, orașenești și comunale, școli, incluzând: întâlniri cu scriitori și ilustratori, expoziții de carte și reviste, concursuri literare, ateliere de desen, lecturi publice etc.

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui și-a propus să militeze pentru obiectivele I.B.B.Y. pe plan local, pentru identificarea creatorilor și promotorilor de carte și publicații destinate copiilor, pentru favorizarea accesului la lectura cărților cu calități literare și artistice, stimularea cercetării și studiului de specialitate, dezvoltarea colaborării internaționale.

Colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui cuprind opere literare care reflectă frumusețea morală, delicatețea sufletească și puritatea acelei perioade din viața omului de care ne-am bucurat cu toții - copilăria.

Din literatura națională și universală, scriitorii consacrați ca Petre Ispirescu, Alexandru Mitru, Vladimir Colin, Mihai Eminescu, Hans Christian Andersen, Frații Grimm, Jonathan Swift, Charles Perrault, Jules Verne, Alexandre Dumas, Antoine

de Saint-Exupéry, Frank Baum, Lewis Carroll, Astrid Lindgren, Daniel Defoe, Oscar Wilde, Rudyard Kipling, J.K. Rowling și mulți, mulți alții au creat tărâmul imaginar al basmelor și poveștilor fantastice, în care visul devine realitate, în care minunile imposibile devin posibile, care îi tentează pe copii să se confunde cu personaje îndrăgite și eroi neînfricați: animale fantastice, prinți și prințese, zmei, zâne, muschetari, magi și vrăjitoare etc.

Scriitori precum Ion Creangă, Ion Luca Caragiale, Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Mircea Sântimbreanu, Victor Hugo, Charles Dickens, Hector Malot, Anton Cehov, Maxim Gorki, Edmondo de Amicis, Mark Twain, Alain Fournier, Jules Renard au creat personaje-copii descriind copilăria cu aspectele ei pozitive și negative: copii orfani, alții schilodiți pentru a cerși, copii eroi, copii nonconformiști, vioi, visători, zburdalnici, înclinați spre joacă, cu o imaginație bogată, specifică vârstei.

O antologie de literatură pentru copii și tineret este în curs de apariție la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spatarul” Vaslui, care va cuprinde fragmente din operele scriitorilor din județul Vaslui cu preocupări în acest domeniu.

Autori precum Petruș Andrei, Victoria Blaj, Cezar Drăgoi, Elena Farago, Sanda Ghinea, Aurora Luchian, Coriolan Păunescu, Cezar Stegaru, Constantin Țintea evocă în versurile lor copilăria, familia, natura personificată (păsări, animale, anotimpuri etc), dragostea pentru părinți și bunici, pentru locurile natale, universul școlii, operele lor având caracter educativ, din ele reieșind sentimente de prețuire a frumosului, adevărului, prieteniei, onoarei.

Prozatori și dramaturgi precum Felix Aderca, Virgil Chiriac, Constantin Chiriță, Mihaela Coșescu, Brândușa Dobriță, Alina Lavinia Grigoraș, Vasilica Grigoraș, Gica luteș, George Nestor, Tudor Pamfile, Alexandru Poamă, Victor Ion Popa, Luliu Rațiu, Valentina Teclici, Victoria Trifan, Gheorghe Vicol, Alexandru Vlahuță evocă fie propria copilărie și adolescență, transpusă în romane pentru și despre adolescenți, fie dragostea maternă, sentimentul patern, universul familial, în povești și povestiri atractive, pline de farmec. Lumea creată de ei este ca un basm feeric, unde totul este posibil.

Unii dintre scriitorii menționați sunt consacrați în mediul literar la nivel local și național și ca autori de literatură pentru adulți.

Dintotdeauna, copiii și adolescenții au fost și vor rămâne fascinați de farmecul poveștilor, de cărțile de colorat, de ghicitori și jocuri, precum și de romanele specifice vârstei lor. Autorii au realizat

în mod captivant, cu umor și farmec, lucrări deosebite care transmit acele valori profunde ale umanității: că binele învinge răul, că frumusețea, în special cea sufletească, salvează lumea. Ilustrația antologiei este realizată de Ramona-Diana Costin, profesor de arte vizuale, ale cărei creații, pline de detalii migălos construite, te duc într-o lume mirifică, în care întâlnești personaje magice, te plimbi printre nori sau plutești pe aripile colorate ale unui fluturaș. Atunci când nu ilustrează cărți, Ramona-Diana Costin participă la expoziții și

ateliere de creație, lucrează cu elevii la școală.

Literatura pentru copii și tineret este, de fapt, una pentru toate vârstele, deoarece ea trebuie să fie agreabilă, folositoare și înțeleasă mai întâi de cei mari, care o vor citi, la rândul lor, celor mici.

Bibliografie:

Hristu Cândroveanu. *Literatura română pentru copii*. București: Ediția Albatros, 1988;

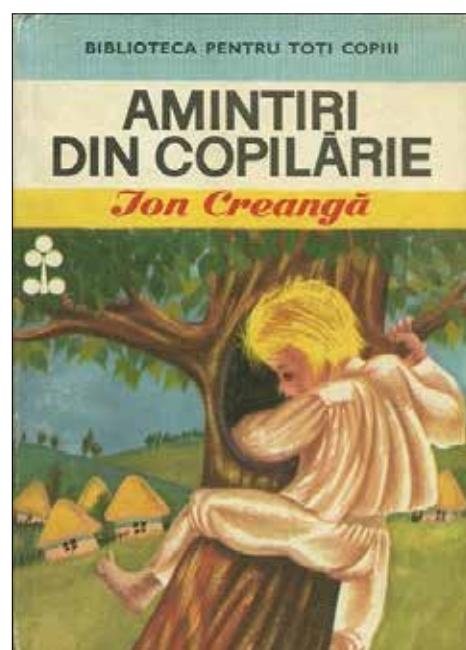
Iulia Rațiu. *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*. Chișinău: Prut Internațional. 2006.

www.ibby.org

NOTA REDACȚIEI

Ca o completare la articolul doamnei Liliana Moga, amintim și alte cărți ale copilăriei:

- Ana Blandiana, *Întoarcerea lui Arpagic*;
- George Bălăiță, *Întâmplări din noaptea soarelui de noapte*;
- Gellu Naum, *Cartea cu Apolodor*
- Gabriela Melinescu, *Catargul cu două corăbii*;
- Mihai Cochinescu, *Micul venețian, Oul care zboară*;
- Veronica D. Niculescu, *Simfonia animalieră*;
- Vladimir Colin, *Legendele țării lui Yam*;
- Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*;
- Valentina Teclici, *Fetița cu nume de cântec*;
- Anamaria Smigelschi, *Luna-Betiluna și Dora-Minodora*;
- Tudor Arghezi, *Cartea cu jucării*;
- Lavinia Braniște, *Rostogol merge acasă, Rostogol păzește pepenii*;
- Alina Nour, *Extratereștii de buzunar*;
- Adina Popescu, *8 povestiri de pe Calea Moșilor*;
- Adina Rosetti și Cristiana Radu, *De ce zboară vrăjitoarele pe cozi de mătură?... și alte 10 întrebări fantastice*;
- Ioan Slavici, *Zâna zorilor*;
- Ana-Maria Lemnar, *Aventurile unui fir de nisip*;
- M. Eminescu, *Făt Frumos din lacrimă*;
- Delia Calancia, *O zi din Viața Deliei*;
- Ruxandra Berindei, *O poveste nepovestită*;
- Gica luteș, *Răpirea Mieteii*;
- Nina Cassian, *Poveste cu doi pui de tigru numiți Ninigra și Aligru*;
- Mircea Sântimbreanu, *Recreația mare*;
- Constantin Chiriță, *Cireșarii*;
- Victoria Pătrașcu, *Ea cea fără de cuvinte*;
- Petruș Andrei, *Taina feciorului de împărat, Oul fermecat*.

Lector univ. dr.
Facultatea de Litere
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

Casa Națională a Asociațiunii. Un muzeu al culturii scrise*

Prin înființarea la 1861 a Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, cu toate structurile sale funcționale, alcătuite după modelul societăților similare germană și maghiară, fiecare dintre cele trei mari națiuni transilvane deținea propria bibliotecă națională. Fiecare dintre cele trei grupuri etnice aspirau la alcătuirea de colecții speciale naționale pe care să le pună apoi la dispoziția propriului public (Verein für Siebenbürgische Landeskunde, înființată la Sibiu în 1840 și Societatea Muzeului Ardelean, înființată la Cluj în 1859). Între mijloacele de culturalizare a publicului larg, biblioteca a ocupat un loc de primă importanță, aceasta reprezentând, de altfel, primul patrimoniu cultural înființat de Asociațiune, bibliotecarul fiind și unul dintre funcționarii asociației.

Dezvoltarea colecțiilor bibliotecii a fost una anevoioasă, apelul la donații fiind la ordinea de zi a bibliotecarilor, de la înființarea Asociațiunii până la desființarea sa. Sumele alocate pentru achiziții de publicații erau cel mai adesea modice, iar atunci când era posibilă o astfel de achiziție, procedeul era greoi. La început, profilul bibliotecii a fost unul elitist, colecțiile acesteia putând fi consultate de către membrii Asociațiunii, nemembrii având nevoie de o recomandare din partea a doi membri ai Asociațiunii.

Visarion Roman, profesor, editor de reviste, membru fondator al Institutului de credit și economii Albina din Sibiu, membru corespondent

al Societății Academice Române din 1877, a reușit să constituie primele colecții ale bibliotecii prin apelul la donații și la schimburile interinstituționale de publicații, ajungând să alcătuiască și un prim catalog al bibliotecii (sub forma unei liste de publicații, întocmită conform criteriului cronologic al intrării acestora în bibliotecă). Prima sistematizare a publicațiilor (15 clase), a fost realizată tot de către Visarion Roman.

Nicolae Cristea, profesor, redactor, memorandist a întocmit primul regulament de funcționare al bibliotecii. Ioan Maxim, profesor și jude regal, a refăcut catalogul bibliotecii, împărțind colecțiile acesteia în 19 clase, pentru ca Ioan Crețu, asesor judiciar și viconotar comitatens, să resistemizeze colecțiile bibliotecii în 21 de clase, propunând și alcătuirea a trei cataloage (alfabetic, sistematic și cronologic).

Lui Nicolae Petra-Petrescu, publicist și traducător, i se datorează întocmirea și publicarea în volum a primului catalog al bibliotecii (1882) și reorganizarea colecțiilor bibliotecii (19 clase).

* Extras din Silviu Borș, *Biblioteca Centrală a Asociațiunii (1861-1950)*, Sibiu, Cluj Napoca, Editura InfoArt Media, Editura MEGA, 2011.

Ioan Crișan - doctor în istorie la Universitatea din Leipzig, profesor și director al Școlii de fete a Asociațiunii - a fost cel care a reușit să facă o nouă sistematizare a colecțiilor, într-un sediu nou.

Se remarcă în mod deosebit îndelungata activitate a lui Nicolae Togan, învățător, preot și protopop greco - catolic, bibliotecar în perioada 1893-1907: sistematizarea anuală a colecțiilor bibliotecii (13 clase), realizarea celui de-al doilea regulament de funcționare a bibliotecii și a celui de-al doilea catalog (în 1893, respectiv 1895), preluarea și organizarea unor importante donații, printre care și cea a lui George Barițiu, includerea selectivă a publicațiilor în colecția bibliotecii, mutarea și reorganizarea bibliotecii în Casa națională (1904), introducerea unui Registru de intrare al publicațiilor.

În scurta perioadă de timp petrecută la bibliotecă, chiar dacă oficial funcția era ocupată de către Octavian Goga, Octavian C. Tăslăuanu a procedat și el la o nouă organizare a colecțiilor, după sistemul aplicat de Academia Română, lucrare preluată și finalizată de către Ioan Banciu, bibliotecar în perioada 1910-1928. Tot Ioan Banciu va introduce cel de-al treilea regulament de funcționare a bibliotecii (1912). A fost reorganizată și colecția de periodice ca secție separată a bibliotecii, gestionată de Viorica Jourca (bibliotecar ajutor). Colecțiile bibliotecii au început să înregistreze o creștere fără precedent ca urmare a introducerii instituției pe lista celor care beneficiau de dreptul de depozit legal național prin legea din 19 decembrie 1922, fapt care o propulsa pe un loc național cinci în ceea ce privește bogăția colecțiilor.

În perioada Primului Război Mondial, bibliotecarul Victor Lazăr - profesor, redactor și fost bibliotecar ajutor la Biblioteca Academiei Române - este cel care va impune o reorganizare a colecțiilor bibliotecii, prin realizarea unui inventar și a unui catalog alfabetic, acesta din urmă alcătuit după sistemul Bibliotecii Universității din Halle. Reorganizarea începută de el a fost preluată și realizată de către Horia Petra-Petrescu, publicist și scriitor, secretar literar al Asociațiunii. Începând cu anul 1940, biblioteca va fi reorganizată cu ajutorul și după modelul Bibliotecii Universității "Regele Ferdinand I" din Cluj până în 1945, de către Petre Olariu și Aurel Gherasim (continuată de Aurel Gherasim din 1945 până în 1948).

În ceea ce privește sediul său, pentru început, bibliotecii îi erau destinate, gratuit, două încăperi a seminarului arhidiecezan¹, zece ani mai târziu fiind nevoie de alocarea a încă unei încăperi.

¹ Strada Cișnădiei nr. 5-7, astăzi clădirea de vis-à-vis de Hotelul „Împăratul Romanilor”.

Biblioteca își schimbă sediul de câte ori și Asociațiunea și-l va schimba. Astfel, în anul 1882, după ce Asociațiunea achiziționează clădirea de pe strada Morii nr. 8² (proces destul de îndelungat, pentru care s-a instituit o comisie³), alături de birouri se va muta și biblioteca.

Adunarea generală de la Mediaș din 15/27 martie - 16/28 august 1897, are o importanță deosebită în ceea ce privește sediul bibliotecii; în urma hotărârilor luate cu ocazia organizării acestei Adunări, pentru prima dată, postul de bibliotecar va fi ocupat prin concurs și nu prin vot în cadrul Adunării generale. Tot acum se modifică Statutele Asociațiunii; conform acestora, biblioteca și arhiva apar la capitole separate, ceea ce însemna posibilitatea ca aceste două funcții să nu mai fie deținute de către o singură persoană; „bibliotecarul are să stăe la dispoziția publicului care se folosește de biblioteca Asociațiunii de 3-ori pe săptămână, cel puțin câte o oară pe zi. / În caz de împedecare a secretarului 11 ori a arhivarului, el substituie pe aceștia. / Cerind împrejurările postul Bibliotecarului se poate împreuna cu al arhivarului”⁴. O altă hotărâre, care va afecta definitiv evoluția bibliotecii, a fost cea prin care, în urma unui an de dezbateri publice, s-a început construirea unei Case naționale în care urmau să coexiste „1. Un muzeu istoric al românilor din patrie, împreună cu colecțiuni arheologice și numismatice și cu o arhivă pentru păstrarea

² Un fost hotel numit „Leul Alb” (Josefstadt, Mühlgasse Nr. 8), proprietari fiind W. Ickrich și C. Göbbel, cu suma de 27.500 florini v[alută]. a[ustriacă]. Mihai Sofronie, *Asociațiunea Transilvană (ASTRA), model de organizare culturală până la 1918*, Sibiu, Editura Caleidoscop, 1996, p. 65-66.

³ Comisia, prin Ioan Popescu, raportor, a prezentat concluziile sale în ședința Comitetului central din 21 noiembrie 1882; din demersurile făcute până la achiziționarea imobilului, reținem faptul că a fost solicitată părerea a trei experți asupra stării în care se afla imobilul în cauză: 1. inginerul șef „alu cetatii Sibiu”, W. Dietrich, care evaluase clădirea în anul 1873 în vederea înființării unei școli de stat și spunea că procedându-se la efectuarea unor lucrări de întreținere, stabilitatea edificiului putea fi asigurată pentru un timp îndelungat, 2. inginerul șef „alu oficiului edilu” din localitate care, de asemenea, evaluase clădirea, în mai 1878, din dispoziția Oficiului comitatens și spunea, fără argumente tehnice, că imobilul nu oferă siguranță, și 3. arhitectul W. Guth care evaluase clădirea tot în anul 1878, tot la cererea Oficiului Comitatens, părerea lui, argumentată și cu date tehnice, fiind aproape aceeași cu cea a lui W. Dietrich; acești doi ingineri evaluaseră valoarea clădirii la 28.000 florini, lucrările de reparații și întreținere fiind evaluate la suma de 5000-6000 de florini. Chiar și în situația în care se afla la acea dată, de pe urma edificiului se putea obține un venit brut de 2581 florini (2231 florini, venit net) pe an, ceea ce însemna 7% din valoarea de achiziție. *Procesu verbale alu comitetului Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a extraordinara dela 21 Novembre n. 1882*, în *Transilvania*, 1882, p. 199-200.

⁴ Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Sibiu, *Fond „Astra”, Acte*, document nr. 601/1897.

documentelor de interes pentru istoria română./ 2. Un muzeu etnografic, întocmit cu deosebită considerare la păstrarea motivelor naționale în port și industria română de casă și la dezvoltarea acestui ram al muncii naționale./ 3. **Biblioteca Asociațiunii prevăzută cu toate condițiunile de dezvoltare, ce se recer pentru o mare bibliotecă publică națională.** [s.n.]/ 4. Birourile Asociațiunii./ 5. O sală mare, care să poată servi pentru prelegeri publice, concerte, reprezentațiuni dramatice și conveniri sociale./ 6. Localități corespunzătoare pentru trebuințele societăților române din Sibiu”.

Publicând o schiță exactă a intravilanului unde urma să se construiască Casa națională⁵, Asociațiunea făcea apel către arhitecții români pentru elaborarea unui plan al clădirii⁶. Aceasta urma a fi construită „pe partea de cătră parc[ul Soldiș] a intravilanului Asociațiunii din Sibiu, str. Morii nr. 6”⁷.

Sumele necesare construirii Casei naționale urmau a fi obținute din veniturile organizării unei loterii, din colecte și donații; conform unei decizii, numele celor care ar fi contribuit cu donații în valoare de minim 2.000 de coroane urma a fi gravat în marmură în interiorul acestui edificiu. Până în anul 1905, din loterie și din răscupărarea felicitărilor de Anul nou s-a încasat suma de peste 26.000 de coroane, iar prin colecte și donații, peste 100.000 de coroane (se remarcă donația familiei Mocsonyi de 24.000 de coroane).

Pentru construcția programată au intrat în concurs 26 de planuri, care au fost analizate de Reuniunea Arhitecților din Viena, această asociație profesională renunțând la remunerație pentru acest serviciu; aceasta a propus planul realizat de Baranyai Aladár din Zagreb. În anul 1903 s-a început construcția efectivă a Casei naționale, s-a inaugurat în 1905, a costat 158.426,97 coroane⁸.

Începerea construirii imobilului a întâmpinat rezistență din partea autorităților deoarece, între proprietățile intravilane ale Asociațiunii mai existau resturi ale zidului de apărare al orașului, construirea Casei naționale impunând demolarea acestora (lucru solicitat, de altfel, și în anul 1885, când Asociațiunea a început construcția la Școala de fete); profitându-se și de solicitarea Casei de păstrare din Sibiu de construire a unei clădiri lângă cea a Casei naționale a Asociațiunii, în iarna anului 1903/1904 [?] „resturile zidului și valului vechiu al orașului” au fost dărâmate și transportate, în

primăvară (1904) fiind amenajat parcul Soldiș (actualul parc „Astra”)⁹, construindu-se în același timp un trotoar și un drum pentru trăsuri „dealungul frontului nou-deschis”; în toamna anului 1903 a fost finalizată construirea parterului și a etajului I¹⁰.

După desființarea Asociațiunii în anul 1950, în imobil va funcționa o bună perioadă de timp, alături de bibliotecă, casa de cultură a municipiului, biblioteca extinzându-se definitiv în toate spațiile imobilului începând cu anul 1968, an în care se va proceda la o reparație capitală a clădirii. Cu această ocazie se intenționează amplificarea rolului pe care instituția îl deținea în peisajul instituțiilor de cultura sibiene, precum și al bibliotecilor la nivel național, dorindu-se construcția unui sediu nou, mai modern, situat între imobilul de pe strada George Barițiu nr. 5 și clădirea de locuințe de pe strada Andrei Șaguna nr. 6. În anul 1986 a fost finalizată construcția unui corp nou de clădire, lipit de sediul istoric, o anexă, de fapt, a acestuia, care astăzi are destinația de depozit de publicații, pe trei niveluri.

În perioada 2004 - 2007 se amenajează încă un sediu, nou, pentru bibliotecă, ocazie cu care, o bună parte din colecția de carte din sediu istoric a migrat în clădirea nouă, putându-se proceda, o dată cu renovările sediului istoric din anii 2010 - 2011, la o reorganizare a spațiilor, rezultând depozite de colecții vizitabile (carte românească veche, carte străină veche, manuscrise, iconografie, cabinete documentare, publicații periodice) și un punct muzeal care conține obiecte care au aparținut vechii Asociațiunii. La toate acestea, printr-o proiecție a unui recent studiu DALI și o finanțare pe măsură, s-ar mai putea adăuga un circuit vizitabil al șarpantei, un minilaborator de patologie a cărții, o reamenajare a vechii legătorii de publicații unde sunt prezente piese de sfârșit de secol XIX și început de secol XX, o extindere a depozitelor vizitabile (cu carte din perioada depozitului legal național - 1923-1948), precum și o dotare cu tehnologie modernă. Un centru de cercetări în științe umaniste completează imaginea unui muzeu al culturii scrise, posibil transilvănene.

5 Teren achiziționat cu 22.000 de florini în anul anterior, *apud* Mihai Sofronie, *op. cit.*, p. 66.

6 *Transilvania*, 1897, p. 195; Mihai Sofronie, *op. cit.*, p. 68.

7 *Transilvania*, 1897, pag. 1 și urm.; p. 73 și urm. Partea Oficială, p. 84-85; p. 96; p. 182-197 și p. 208-212. Octavian C. Tăslăuanu, *Muzeul Asociațiunii*, în *Transilvania*, 1911, p. 461-462.

8 Octavian C. Tăslăuanu, *op. cit.*, p. 462-463.

9 „Depărtarea valului și a zidului s’a săvârșit prin membrii familiei Joadrea din Sibiu. Această lucrare colosală a ținut 7½ luni de zile, s’au întreprins 8850 zile de lucru cu palma și 15,982 încărcături de cară au depărtat pământul și cărămizile, 125 kilograme praf de pușcă și 50 kilo dinamit, apoi 350 metri de sârmă, ca fitil pentru aprinderea pravului și a dinamitului, s’a folosit la spargerea zidului și a valului. Și numai cu mari și extraordinare forțări a fost posibil a depărta valul și zidul. Intreprinzătorii au primit 11,000 cor., din care sumă Asociațiunea a dat 5000 cor., iar „Casa de păstrare” 6000 cor. Notez că n’a fost suflut de om în Sibiu, pe care l’a putut purta picioarele, care n’ar fi asistat la acel spectacol”. *Transilvania*, 1905, p. 166.

10 *Transilvania*, 3/mai-iunie 1904, p. 41-42.

Spre centenar!**TEATRUL
„VICTOR ION POPA”
BÂRLAD****1955-2017****- SEXAGESIMO ANNO -****Infernul sunt ceilalți...**

Dacă doriți o mostră de iad, puteți să simulați o plimbare prin... grădinile groazei, sau „grădini meseriașe cu copii și câini”... Visul oricărui familist, nu? Nu și al personajelor noastre moderne, care fug în căutarea tihnei și a împlinirii în doi.

Nu degeaba Jean-Paul Sartre a spus că *Infernul sunt ceilalți!* Nu e nevoie de flăcări și de smoală... Când oamenii vor să-i domine pe ceilalți, se dezlănțuie iadul ascuns din suflete. Minți diabolice parcă îți întind nervii, îți demolează lumea și-ți trasează nevoi.

Doi porumbei de oraș, fericiți... Visuri mărețe, stil, inteligență, viitor... Așa începe. Problema e... cum continuă. Cum? Clasic! Banal, stupid, eronat: se mută împreună și încep rudele să fie darnice, prietenoase, dușmănoase, nesimțite, intruzive... Adio planuri, adio intimitate, adio viață tihnită în doi!... Experiența trebuie lăsată să ghideze, pentru că altfel „vorbește lumea”, „bați la ochi” dacă nu te integrezi în peisaj!... Ați dat orașul pe viața tihnită și fericită de la țară, acum luați tot tacâmul aferent: țeape care studiază istoria la facultatea de subsol (să zicem!), electricieni bătărași, cu burtă și sete de viață/ bere, ochi curioși care te pândesc când vii acasă de la slujbă, musafiri neașteptați (nepoții) și needucați! Când „familia tradițională” îți dictează și nu te conformezi, complici lucrurile. Incompatibilitatea dintre rude duce la inevitabilul război, la construirea de ziduri, la săcâieli intenționate și la nefericire. Un chimist, o lady, o țoapă și un electrician - cu odraslele lor cu tot (cinci la număr și mai vine unul, fix în plin război interfamilial!) pictează dizgrațios tabloul vieții care nu mai există din moment ce toată lumea îți dă indicații despre cum să trăiești, cum să-ți amenajezi casa, câți copii să faci și-și descarcă vechiturile în casa ta, pe motiv că nu s-a pomenit stilul tău minimalist! Teoretic și practic, nu ai voie

să trăiești decât după rețeta lor de fericire. Tipic, clasic, n-ai loc de rude ca să-ți trăiești fericirea!

Trecând prin toate fazele posibile, de la amabilitate, toleranță, la finețuri, la ironii, exasperare și război total, eroina noastră (Sonni) este excelent interpretată de Andreea Darie. Superbă, foarte expresivă, cu un joc viu, atacă rolul cu bucurie și credibilitate, contrabalansând-o colegul ei, Bogdan Manolache, un chimist (Sigi) cu capul în nori și dorința de a face descoperiri mărețe, veșnic surd la monologul ei, dar drăgălaș și pacifist. Dincolo de ziduri și războaie se află suflete. Neînțelegerea urlă din toți rărunchii. Petronela Ene, Frieda, este pseudo-specialista în Hitlerologie, mamă eroină, etern gospodină, păcat că nu și licențiată în design interior, pasionată de mâncat și băut, care mai fură din mers câteva scheme interesante de la „fata cu stil, de la oraș”, întru... dezvoltare personală. Soțul Friedo, Lucian Arhire, este perfect de acord cu ea, se simte fericit în îngustimea și-n neciopirea lui, om simplu, cu „școala vieții”. O echipă savuroasă, întregită (garnisită?) de/cu adorabili copilași interpretați de Sorin Ghiorghe, Cella Todică, Oana Florea, Cătălina Rusu și Alex Savu.

Scenografia propune o cameră spațioasă, a celor doi, cu priveliște spre curte, unde se află un cățel intuit, pus acolo strategic, pentru primirea călduroasă a oaspeților veșnic nepoftiți. La Sartre vorbim despre „Ușile închise” în care dă în clocot insuportabilul. Aici, dacă ușile tot se deschid când nu te aștepti, „că doar suntem în familie”, în iadul nostru se mai poate respira puțin, tensiunea nefiind chiar atât de mare pe cât te-ai aștepta citind titlul piesei. Montarea nu apasă, e ușor ludică, doar sunând a bășcălie pe tema fixismelor, clișeele și a lipsei de bun simț.

O piesă de actualitate, cu mult umor și cu un mesaj clar: trăiți și lăsați-i și pe alții să trăiască!

DANSĂM PE FOȘNETUL FRUNZELOR

(Iubire, ne iubire, trăire însă!)

Probabil sunt un cititor cu tabieturi învechite, fiindcă prea mă las pradă unor instincte impardonabile, și asta nu de ieri de sau de alaltăieri. Primind-o, am deschis rapid cartea¹, ca sub efectul unui soporific, la nu știu ce pagină - acum, când scriu, știu (129), dar nu e relevant - , iar privirea mi-a căzut pe o replică retorică a Cuiva: - **Vrei să dansăm pe foșnetul frunzelor?** Am închis volumul, bănuind că am prins ceva între tartaje ... Imediat, coperta primă mi-a confirmat impresia, reproducerea după Gustav Klimt obligându-mă să văd, știut fiind că mulți privesc fără...

Citirea negrăbită a romanului **Metamorfoză** a fost însoțită, în fiecare clipă, de rezonanța replicii obsedante, dar și de imaginea rochiei ireale a Sonyei Knips, iar, de nu sunt cumva în eroare, ochii ei parc-ar fi vrut să-mi răspundă, mie, la o întrebare... Sonia Elvireanu, insolita prozatoare, nu este o experimentalistă, mă bucur însă că i-am sesizat puterea de pătrundere în faptele vieții și ale existențelor, până și-n cele insignifiante, autoarea nefiind doar o simplă observatoare. Ficțiunea bate mai întotdeauna realitatea, dar romanciera are grijă să păstreze un echilibru natural, sugerându-ne că similitudinile clare nu lipsesc... De aceea, cititorul nefalsificat va remarca senin că eroinele romanului nu sunt nici bovariene, nici măcar anakariene. Totuși, prin atmosferă, prin zbateri, prin icneli cu intenții de fugă, romanul te împinge și spre mari creații din care-ți amintești

arealul madamei Bovary, prospectele visate de Anna Karenina, ori lumea văzută așa de Poesis dintr-un uitat și greu „text” eminescian. Mai pot crede chiar la transformarea personajelor feminine ca devenire și aștept...

x

Nutresc încredințarea că socotința intenționată a romancierei Sonia Elvireanu este gravă și profundă, realizarea însă urmează unei consolidări a perfecțiunii umane care se încapățânează a rămâne deziderat. Prea multe necunoscute, cu precădere ale sufletului și mentalităților, a căror cheie e încă tăinuită întocmai Graal-ului.

O perindare de secvențe imanente poți constata, care, paradoxal, îl ajută pe cititorul versat să-și imagineze global curgerea unei acțiuni posibile, dar și poate obtura, la neatenție, calea spre o rezolvare fie și împăciuitoare. Oricât de atentă și concentrată a fost lectura, tot n-am pătruns prea adânc în intenția esoterică a autoarei, pricină pentru care perseverez în certitudinea că portretul de pe copertă nu poate fi nici sabie a lui Damocles, nici soluție pentru deslușirea înnodatei acțiuni (sic!), decât poate pentru comodul care simte mereu nevoia unui punct de sprijin. (Și Arhimede ceruse unul, dar cu alt scop...) Sonya Knips e doar parfumul care șumenește, nu spală, care te însoțește, nu ajută. Asta nu înseamnă că o vom evita; pentru o impresie concluzivă onestă altul trebuie să fie drumul pe care purcedem.

Nu-mi pot reprima, totuși, un abur de gând: să fie romanul acesta o confesiune sau doar un efect al gândului de confesare? Se interferează sau sunt măcar tangente autobiograficul cu reflecția imaginarului? Ori vor fi despărțite iremediabil? Sunt întrebări, sunt dubii care nu șubrezesc romanul în toate ale lui, ba, dimotrivă, îi amplifică misterul și, prin contaminare, interesul. (Oare cum vor arăta al doilea și următoarele? Vor fi la fel de frecventabile?)

x

Concepțional dar și stilistic, romanul **Metamorfoză** e de o originalitate stranie, insolitul, simțibil pentru intelectual precum cadența unui marș alegriu, nefiind remarcat de cititorul din vulgata. Cartea Doamnei se adresează, totuși, acelei elite care adesea stă pitită, dar e ușor prezentă în utopiile sensibile ce ne încearcă

deseori cu privire la destinul spiritual al poporului reticent la nevoia de școlire și prin cuvintele cu diacritice. Sonia Elvireanu e un ideolog înțelept al științei romanului. **Metamorfoză** este un exemplu de echilibrare organică a formei cu conținutul, ambele întruchipând un tot armonic cu valoare și estetică, și emoțională. Nu întâmplător, anume secvențe sunt lecții, pe viu, aplicate la situații concrete, despre scepticism, optimism, frustrări, iubire, interes, aspirație, neant, deziluzie, tragic-tragism, rațional, instinctual... Romanul e foarte bun, chiar cadrul drapat cu bizarerii atrage și explică, orientându-te cert spre întrebări cu răspunsuri implicite. Probabil, și nu bănuiesc decât înfiorat, că prozatoarea este încă o inocentă la anii purtați în ritm valsat, fantezia Doamnei numindu-se altfel: cerebralitate.

x

Romanul Soniei Elvireanu pare scris cu grăbire, dar nu grăbit, încât întreaga succesiune a secvențelor e ca un ritual în frac și rochii eterate, totul învăluindu-ne ceremonios cu trăiri rare, după un tipic uitat azi. Bună cunoscătoare, prin lecturi complete, a prozei inserate cu romantism interbelic și mai de departe, Sonia Elvireanu se arată fidelă intenției exprese, însă nemărturisite explicit, de remixare a trăirilor omenești eterne, care, deși latente, izbucnesc când și când, în plin haos modern(ist), alcătuind o ontologie particulară a romanului și amintind cumva, dar nu palid cum s-ar crede, de **Adela** lui Garabet Ibrăileanu.

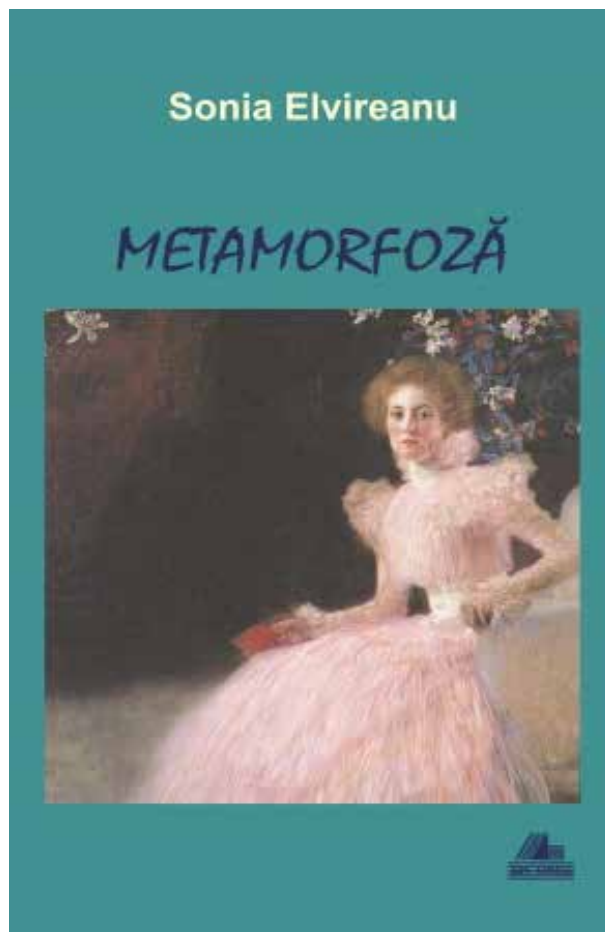
x

Autoarea a lăsat limbajul să funcționeze liber, arar prelucrându-l vag, iar prin transformarea sensurilor realizând mai cu seamă o structurare a textului decât o structură. Nu-mi dau seama câtă conștiință ori câtă întâmplare depistăm în tot acest demers, însă planurile narațiunii, multe, chiar prea multe, se interferează ades, se despart, se tangențiază, se înnoadă, se desfac, toate într-un joc perpetuu, amețitor dar nu obositor. Iar „discursurile”, atâtea câte întâlnim, întregesc ideea că varietatea stilurilor e determinată de mediul și cultura personajelor care, în orice împrejurare, își păstrează parfumul. E chiar cazul, textual vorbind, romanului cu „acțiune” încalcită al Doamnei, dar care nu te răătăcește. Limanul la care te scoate devine dintr-odată cunoscut, familiar, și-l adopți. E vorba, sigur, de o anume contiguitate, lumea practică a eroinei având tangențe ferme și cu cea visată; deși, în ansamblul său, romanul nu are în obiectiv totalitatea compactă a existenței, ci crâmpie, succedanee (cu efect terapeutic), care

favorizează cristalizarea gândirii și aprofundarea analizei.

Două planuri mari, neexplicite, domină romanul **Metamorfoză**: unul cu realități palpabile, lineare în exprimare, ale existențelor; al doilea, pronunțat spectral, în care simțirea fantezistă feminină precumpănește, iar imaginarul, mai superficial însă, concură, cu puțină participatiune extravagantă, la conturarea mai fermă (și, probabil, mai credibilă) a personajului central (sic!) Elana.

x

Sonia Elvireanu vede lumea-lume în culori; dar nu ca ceilalți, nici ca pictorii-pictori, ci altfel, ca alții (!). Nu-i vorba de vreo maladie oculară, doar că Doamna privește dintr-un unghi inaccesibil privitorilor, văzând într-un fel care nouă, celorlalți, nu se știe de ne va fi vreodată la îndemână. „Tehnica” prozatoarei mă intrigă, dar nu mă alungă. Nu mă sperii și rămân în expectativă, ca să nu deranjez mirajul. Poate și asta să fie o motivație a re-re-recitirii romanului... „Se trezi brusc din amorțelă, agățându-se de imagine. Frunzele plopilor se răsuceau sub pala de vânt într-o izbucnire de culori ce se proiectau mereu pe retină, ca pe un miracol săvârșit sub privirile ei. Unduiiau argintat pe ramuri, se zbăteau să iasă

din verdele întunecat al verii, se metamorfozau în uriașe buchete fluorescente, într-un alb-gri metalizat, ca de sidef. Erau ca valurile pline ale unei mișcări continue, săgetau privirile captive, lipite de geam” (pg. 74-75). În starea imediată a cititorului, comparația cu valurile a putut părea compromisă, dar, imediat, alipirea adjectivului-epitet **pline** salvează și starea și fascinația, consolidând-o prin amplificare.

Până la a înțelege ceva sau a nu pricepe nimic, putem zăbovi o vreme pe „descoperirea” unei senzații noi a Elanei, aflate într-un compartiment de tren în compania absolut(?) întâmplătoare a unui necunoscut, dar, „se simțea prinsă în gândurile lui”, și care-i nutrește gândul: „De unde acea senzație de apartenență pe care o resimțea ca un fel de posesie în care intra involuntar?” Jocul de-a irealitatea introdusă în secvențe reale, banale în desfășurarea lor, aproape imposibil de aprofundat în semnificație, este cu măiestrie dirijat de autoare. Bănuiala stăruiește: exerciții autobiografice anume s-au metamorfozat în experiență, pilduitoare sigur, și care se prefacă firesc-firesc în procedeu singular de disecție a unei biografii „străine”, ușor de asimilat sau de acceptat. (Și senzația asta, aiuritoare prin avatarul real-ireal, **cititorul** a mai încercat-o, ba chiar o simte și-n practică imediată a lecturii!)

x

Într-un roman, mai cu seamă într-unul ca acesta, dialogul are rolul imperial de a consolida acțiunea, dirijând-o natural către deznodământ. În **Metamorfoză** dialogul nu-i preponderent. Autoarea e aplecată spre analiză, una psiho-sentimentală cu precădere, cu intenția de a nu rata nicio cută a trăirilor tuturor personajelor (și, vai, ce amestecate sunt!), însă, ca o pată de culoare meliorativă într-un tablou, introduce brusc și motivat dialogul succint, ca și când l-ar rupe dintr-un lanț, de replici, ceea ce, ca soluție unicat și indimenticabilă, încălzește momentul, limpezește zările perspectivei, lămurește rostul, aproape pierdut până atunci, al personajului și, minune, face lumină. „Ceva tresări în el, o stranie asemănare cu cineva cunoscut îl emoționa atât de mult, încât nu zări bărbatul apropiindu-se, doar îi percepu prezența. Se simți confuz și abia reuși să șoptească răgușit:

- Îl caut pe sculptor.

- Alain Tadieux, sculptorul pe care-l cauți.

În prima cliă, nu putu răspunde. Îl izbi tristețea din ochii lui și înțelese că o îmrumutase statuilor sale.

- Sunt fascinat de chipurile sculptate. N-am mai văzut niciodată ceva asemăntor. Parcă sunt

reale.

- Dacă mă cauți pentru tehnică, n-ai nimerit, dacă iubești sculptura și ai talent, poți veni oricând. Haide, vreau să-ți arăt ceva.

Se întoarse și o luă pe cărare, trecu pe lângă atelier și intră într-o poiană, de unde începea pădurea de mesteceni” (pg. 133). Probabil, procedeu e la îndemâna multor prozatori de aiurea, dar la Sonia Elvireanu e o noutate a cărei rațiune îmi scapă sau, pur și simplu, nu mă preocupă. O caracteristică a dialogurilor, aici, este limbajul nealterat de nicio convenție, eleganța lui constând în însuflețirea conversației și prospețimea tonului colocvial.

x

Nu e un roman precipitat, deși lasă impresia de grăbit. Autoarea însăși, fără a părăsi amănuntele importante, pare a dori să ajună la final. Nu zorește, dar nici nu face pauze. De superficialitate nu putem grăi, „acțiunea” e prea bine cunoscută de Sonia Elvireanu, așa explicându-se, certamente, impresia de firesc născut, de trăire memorată; chiar și în circumstanța în care opinezi că analiza intențională aduce mai mult a glosă.

Amintiri fragmentare, imaginări, vise cu final uitat, scrisori, notițe pe filele găsite pe o lespede din apropierea templului lui Ares, știri din gazete mai vechi sau noi, toate sunt folosite fără parcimonie - niciodată haotic, cu rost intuit și mai totdeauna explicat - pentru consolidarea romanului care, pe măsură ce se încheie, te intrigă fără să te supere, te interesează fără să-ți fi propus asta, așteptând totuși, curios, deznodământul.

Romanul **Metamorfoză** e o astfel de căutare a timpului trecut, nu pierdut însă, măbind clipa dramatică a prezentului conștient, incomplet perceput. „Îi auzea mereu vocea, iar dialogul lor reîncepea cu fiecare pas care o îndepărta de el. I se părea asemenea unei șoapte, purtată de imperceptibila adierea de vânt. Avea senzația unui dialog real, telepatic” (pg. 162). Portretul de pe copertă e călăuza care mi se pare că ne-a ajutat, dar, de fapt, ajunși sau bănuind că ne aflăm aproape de capătul drumului, ne lăsăm duși de impresia unei posibile isprăvi, ca atunci când, dansând în frunze, nu le auzi decât foșnetul. Foșnetul care capătă, de vrei ori nu vrei, conotații prea diverse ca să mai încerci etalarea vreuneia. E ca și când ai fi sub efectul unui soporific...

x

Ce miză are romanul **Metamorfoză** al Soniei Elvireanu? Cititorul contemporan nu acceptă ori nu agreează paradoxurile de niciun fel.

Pragmatismul existenței ucide sau acceptă când și când sentimentalismul romantic „prelucrat” de prozatoare. Totuși, putem crede într-un revirement, greu de stabilit când, abia acela generând, precum revenirea firului ierbii călcate, ambianța în care va sălta interesul adevărat pentru cărți asemenea. Dar asta nu înseamnă că, în așteptarea acelei clipe, trebuie să scriem numai prostioare pentru o **vulgata** care n-a fost niciodată majoritară; eternă - da.

Un asemenea roman, **Metamorfoză**, trebuie, prin orice mijloc, stimulat.

Post Scriptum

Mișcarea din decembrie, 1989, comprimată în așa numitul spirit al Timișoarei, e înfățișată în patru pagini schematice (116-119) care, oricât a dorit autoarea să-i găsească un loc și un rost, are ecoul placardei „Sunt surdo-mut!” agățate după gâtul unui posesor îmbrăcat ca un lord... Absența acestor pagini ar fi trecut neobservată!

Banca tipicarului. Calculatorul ca și mașinile moderne din tipografia nu știu ortografie. Comoditatea ori neprofesionalismul corectorului (dacă el există!) îngăduiesc greșeala, ajutând-o, prin repetare nesancționată, să devină deprindere bizară, spre bucuria suficientilor. Douăzecișuina (21) asemenea erori (eufemism conștient!) le-am marcat la paginile 18, 25, 28, 37, 47, 48, 54, 55, 68, 73, 90, 92, 97, 99, 100, 143, 149, 158, 169, ca posibilitate de retușare la o ediție, posibilă, viitoare. Dau un singur exemplu, toate celelalte fiind de același tip: pag. 18, r. 8 de jos = *nu-*; r. 7 de jos = *-și*, adică: despărțirea aberantă a „aparaturii”, scăpată corectorului, căruia i-o imput (sau redactorului de carte).

Vineri, 30 Decembrie, 2016
Bârlad

¹⁾ Sonia Elvireanu, **Metamorfoză**, roman, Editura Ars Longa, Iași, 2015, prefață („Intruchipări”) de Pușa Roth, 170 pagini.

Sonia Elvireanu (n. 27 aprilie, 1952), domiciliată în Alba Iulia, profesoară, doctor în filologie, eseistă, prozatoare, poetă și traducătoare din și în limba franceză.

Trandafir din Dorohoi

Nu contează împrejurarea, dar volumul^{*)} a ajuns la mine pe negândite, de aceea am hotărât instant să-l așez în raftul cu... așteptări. Însă mi-a rămas în minte titlul care, stăruind, a iscat interesul care a făcut ca o bucată de noapte să devină albă...

Sincer, nu-mi dau seama cât de conștientă e autoarea că ce scrie e eclatant. Textele ei nu-s făcătura la modă, de asta sunt sigur. Titlul însuși are valoarea regală a unui poem într-un vers, ca o retorică mirată, mai cuseamă că aburul de tainic oximoron mă însoțește, efemeritatea macilor întreținând speranța în explozia roșie a spectaculoaselor și gingașelor petale din lanul de la anul și la mulți ani; pentru că macii nu mor niciodată, succesiunea aparițiilor la același timp eternizându-i.

„Mică uvertură pentru concert de macii”, prefața, este lauda doamnei Lucia Olaru Nenati adusă tulpinei izbucnite impetuos dint-un bob sănătos care a așteptat într-un pământ reavăn. Nu mă dezleg de „totului-tot” al Doamnei, care observă (și) matern că **Ana Maria Gibu**, „continuă să devină ea însăși”, mai cu seamă că simțul meu (al nu știu câtelea!) mă obligă să apreciez cele șaptezecișipatru de

poeme-pietre prețioase, nestemata de la pag. 21 fiind caratul (din teaca roșcovei) care dă măsura harului acestei tinere. Poemul se numește **Verde** și trebuie să-l scriu, dăruindu-vi-l: „*nu poate contesta nimeni fericirea ta/ ar trebui să-mi pară rău/ că nu mai sunt eu cea care/ stă alături de tine în nopțile de vară/ în timp ce tremuri/ cu o ceașcă de cafea rece în mână/ că nu mai sunt motivul zâmbetelor/ furiei/ dimineților tale// îți place vinul roșu vechi/ îți plac mașinile negre/ și ochii albaștri/ mereu alții// din nefericire/ eu am ochii verzi/ mereu aceiași.*” Și, totuși, poemul e o cugetare care are drept pretext lecția viețuirii-împreună...

Numai cu bune intenții - deși acestea nu pot fi, mai niciodată, măcar prilej pentru argumentare - m-am lăsat dus de un joc, ziceam, util, încercând să îndepărtez din niște versuri cuvintele (vai! mi se părea) prisoselnice. Când a tipărit acest volum, autoarea avea vârsta eliberării din... adolescență. E mare bucuria, constatând elaborarea disciplinată a construcției, seriozitate în gândire, bogăție semantică și coerență a ideilor poetice, care, nelăsând loc pentru reticențe, au netezit calea spre

o singură certitudine: **Ana Maria Gîbu e poetă.** Aș vrea ca cititorul întâmplător al acestor rânduri să mă creadă, alegerea unor texte exemplificatoare n-a întâlnit obstacole; le-am găsit aproape pe fiecare pagină, fiindcă poeta în chestiune nu știe să fie parcimonioasă: „*mâini cu cireșe/ nasc armonii/ în fiecare frunză/ șuvoaie de timp/ dau năvală/ recompun armonia*“ (pg. 59); „*te comportai ca un părinte/ pe care nu mi-l doream// nu mi-a părut rău/ când ai devenit umbră*“ (pg. 78); „*pe coloana mea se fac curse periodice/ de motociclete/ am urme negre/ în care ai plantat regrete/ vor înflori în mine/ când vor muri macii*“ (pg. 92).

Nu pot vorbi despre spontaneitate, nici cum despre întâmplare, credința mea e că această adolescentă (nu!) este de o maturitate care a luat-o cu mult înaintea vârstei din oficiale, iar gândirea ei frecventează adesea abisuri **mariane**, oferind-o proaspătă și misterioasă la fiecare meandru al unui drum pe care nici nu e nevoie să-l închipuie. Acceptați câteva fulgurații: „*prin roșvaiv/ plutește toamna*“ (pg. 63); „*mă ridic pe o pleoapă*“ (pg. 61); „*mirați/ că zborul se învață/ preț de o zi*“ (pg. 55); „*înnoptată/ tăcerea respiră lângă ea*“ (pg. 48); „*cât de frumos este un răsărit/ căzut într-un bob de rouă*“ (pg. 41); „*stau rezemată/ și sărut/ ultima literă din tine*“ (pg. 34). Volumul

Când vor muri macii, al Anei Maria Gîbu, pare a nu ține seama de nicio regulă, ea are doar una care domină ca o obsesie: limba română. (Oare ar ști să „fabrice“ și-n „dulcea formă clasică“?)

Că nu toate poemele au aceeași altitudine axiologică, chestiunea aparține firescului. Dar că impresia care excită simțul secret al aprecierii este stârnită de un factor exogen, ușor de intuit, este necontestabilă. Vârful iradiant este **Verde** (pg. 21), acest poem susținând bolta întregului volum, care „în totului-tot“ răspândește raționalitatea maturului cu experiență (intuitiv?), îmbrățișată cu sensibilitatea adolescentului care-și știe inima, dar nu(-și) uită capul. Poeta te surprinde cu directitatea din sinceritatea care parcă te înfruntă, tu, cititor avizat, fiind prins de jocul ei deloc viclean, uitând că Ea te-a avertizat străminos: „*din nefericire/ eu am ochii verzi/ mereu aceeași*“. Mereu aceeași!

Mărturisirea mea finală vreau să semene leit cu o altă **mărturisire** de la pg. 72, un omagiu discret adus tinereții mature a unei lirice cerebrale.

30 mai, 2017
Bârlad

*) *Ana Maria Gîbu, Când vor muri macii*, versuri, Editura PIM, 2015, Iași, 109 pagini, cu o prefață („Mică uvertură pentru concert de macii“) de Lucia Olaru Nenati.

„O, țară tristă, plină de umor!”

Scriu despre **Coriolan Păunescu**, dar gândul mă duce aiurea. Îi citesc ultimul volum (ultimul?), *Planetă liberă și sumbră*, iar impresia dominatoare e că seamănă cu primul (de demult). E înalt, fiindcă înalt e gândul devenit gândire, însoțirea aceasta devenind umbra lui Coriolan Păunescu; și cum „nimenea nu poate sări peste umbra lui...”, pe lângă „înalt” a rămas și **constant**.

Poezia lui Coriolan Păunescu, de vreo patru decenii încoace, e un imens context național, din care orice ai scoate rămâne natural și proaspăt, păstrând seva rădăcinii și zbaterea zborului spre înălțime. Poetul e același, pentru că el doar aparent a avut nevoie de creștere, el era matur din capăt, ca Făt-Frumos...

Planetă liberă și sumbră e o carte de cugetător, de o cerebralitate calmă, dar de aceea profundă, în care finalurile poemelor sunt când sentințe, când filipice, cu o mare grijă pentru dozarea argumentelor în drumul către adevărul uman. „*Și cu mine vei trece-n grave și ample destine/ înțelegând că vom fi ființe în eter pierdute, / robi*

ce-n spinare vom purta grumaze străine/ pe umeri urcate prin semne și ziceri oculte” („Spre mine să vii”, pg. 30) sau: „**O, Elli, Elli lama sabahani?** *limpede spune/ glasul cel tânăr, pururi urmat de priveghere, / iar Cerul detună și trupul cel cosmic apune, / împlinind Voia în umană și întreită durere*” („Incompletul peisaj”, pg.28).

De-a lungul carierei sale poetice, Coriolan Păunescu și-a arătat nereținut obsesia, necoșmarescă însă, pentru țaran. Mai în toată opera sa - poezie și, mai cu folos parcă, în proză - țaranul este axa în jurul căreia se urzesc toate mărețiile lumii. „*Dintr-odată am văzut un țaran/ între două veacuri antagonice/ luând două pietre tari, / pe care le-a/ transformat cu mâinile sale, mari, / în pietre de moară, rotunde și tari, / precum acela cu destinul, / cu forțele pietrei, cu rigoarea gândului, / până ce totul devenise rotund/ ca o roată ce se rostogolea înainte-i. / Am știut, atunci, că ispita grâului/ nu-și va lua niciodată revanșa - / / totul fiind încrustat pe trupul luminii*” („Renunțând la revanșă”, din vol. „Incompatibila

noapte”, 2013, pg.45). Sau: „- Tată, îi spuse, nu te mai las singur. Te iau cu mine, la oraș. Copiii ar fi fericiți, iar Irina te iubește la fel de mult. O știi doar... și tu.

Bătrânul întoarse ochii spre fiul său. I se uită drept în priviri, iar buzele i se mișcau neputincioase. În luminițele ochilor însă, Constantin citi teamă și hotărâre în același timp. Îl văzu cum își clatină capul ușor. Capul lui de zăpadă.

- Nu merg acolo, auzi stins în cele din urmă. Nu pot. Acolo, unde v-ați mutat voi, ea nu ar ști niciodată să vină. Niciodată... Ea aici o să mă caute... mereu. Și cât ar fi de deznădăjduită să nu mă găsească!” (Povestirea „Grigore” din vol. „Taifas la Șapteape”, 2006, pg.33-45).

Așa că, de la nceputurile sale și până la volumul de-acum, saltul îl menționez doar ca semnificație de dureroasă cerebralitate a poetului, fiindcă harul, păstrându-se, își menține forța mai dintotdeauna cunoscută. Nu rămân, în consecință, nedumerit că descopăr încântat dragostea lui oarbă pentru rădăcinile care, când și când, din pricini intuibile și inutil de discutat, își mai schimbă... menirea. E dramatică, în tragismul ei, poema *Sub litera aceluia V*, pe care trebuie să v-o... citesc în întregime, ea fiind, după credința mea, portdrapelul întregului volum. „Iaca, țărării ne tot pleacă din sat -/ ei nu vor crucea să-și mai poarte/ parcă li-i frică de o nouă moarte/ chiar de nu o spun prea răspicat. // Și totuși, se sting pe unde-apucă // de parcă ar fi în vii lupte cu iadul/ simțind că cineva ridică standardul/ prin universul dintr-o țară uitucă. // Țărării știu că-i strigă nu destinul, // ci necurmatele ademeniri în lume/ ivite turbulente fără de renume/ ce-i amețesc cum toamna face vinul. // Copiii lor și-i lasă-n casele uitate, // și-n mâinile unor bătrâni himerici/ pe care îi cred ambițioși și stenici/ ca să-i învețe tainic iubirile curate. // Sub litera aceluia V nespuse de mare // mirajul îi atrage ferm și-apocaliptic/ ca să extragă din preînaltul triptic/ chemări din vechea lor însingurare” (pg.67-68).

Pentru grăbiți sau superficiali, dialectica poetului, conjugată cu crezul său despre țaran și sat, ar putea părea modificată, când, de fapt, statornicia lui e neștirbită, el doar constatând și admitând schimbările de fond în structura și fondul contemporaneității, toate impunând și o adaptabilitate în raport cu avatarurile în marș. E

liberă planeta, dar e sumbră planeta! „Vai, antica comedie încă se mai joacă // cu întârziată aezi prin timpul revolut/ când triste plâng fântânile și seacă/ ucise de însetarea prin care au trecut // (...) // Mister sau comedie e în cercul înnoirii // iar noi în calea vremii eternizați actori, / acei ce trecem mândri prin vămile iubirii / către planeta celor ce vor surâde-n zori” („Planetă liberă și sumbră”, pg.25-26). Se vede că optimismul lui Coriolan Păunescu e proaspăt, speranța fiindu-i călăuza. Astea, cred, îndreptătesc și susțin armonia savuroasă a versurilor (nu numai de aici), în care întrebările, ca niște trasoare pe firmamentul nopții, sunt urmate de captivante răspunsuri, licăritoare artificii, așteptate de mentalul colectiv.

Discrepanța cu tentă oximoronică dintre „planeta liberă” și „planeta sumbră” e expresia unei temeri, puțin teatralizată prin exagerare conștientă, asupra căreia Poetul nu insistă, dar ține atenția trează. De ce? fiindcă nu-i plac derapajele când vine vorba despre Țară (a mea și a noastră), dar nici nu acceptă jumătățile de măsură. „Eu nu-ți spun să mai treci pe la mine, / sunt astăzi o persoană posacă și rece / Și nici să îți mângâi obrajii nu-mi vine // când iubirea de țară-i somată să plece. // (...) // Lacomii de când se știu în lumea străveche / ne-au scos la mezat prin ciudate desfrâuri / și jucăm chiar dacă fals ne cântă în ureche // furându-ne până și limpedea apă din râuri” („Iubirea-i somată să plece”, pg.85-86).

Coriolan Păunescu este Poetul care-și vede calm de treabă, forțând doar timpul, fiindcă destinul n-are vreme de așteptat. Lipsit de monotonie în tot ce scrie, făurind versuri vioaie și proaspete, e scriitorul pe care eu îl cred așa cum singur se definea, încă în 2008, în poezia *Eu sunt* (volumul „Liber la iubire și vis”) din care vă amintesc o secvență: „Eu sunt un exilat etern în poezie / într-un amurg de astre și planete / unul ce umblă cu tălpile pe cuie / și se ascunde ziua în portrete”. Un poet mereu de descifrat...

11 iunie 2017
Bârlad

* Coriolan Păunescu, *Planetă liberă și sumbră*, versuri, Editura InfoRapArt, 2016, Galați, 94 pagini, cu o prefață („O lirică a trăirilor discrete”) de Doru Căstăian.

Un roman singular

O carte scrisă fără cusur nu te respinge. Îi accepți, netocmindu-te, toate amănuntele, chiar dacă peste unele, în alte împrejurări firești, ai trece cu dezinvoltură iorghiană... Dar romanul* lui **Viorel Savin**, cu absolut fiecare rând al lui, te obligă să nu grăbești ritmul, să nu eludezi nimic, dintr-o motivație simplă: interesează orice detaliu, fiindcă altfel - îți spune o voce interioară - nu vei pricepe suficient întregul. În acest caz, lectura nu este doar o obișnuință căpătată în timp, ci devine o „interesantă” chestiune de psihologie a lecturii, comportamentul față de carte devenind noutate pe care vocea aceea îți comandă s-o descoperi și s-o experimentezi detaliind-o.

Ca să previn o eventuală mirare a cine-știe-cui, amator de obiecții la orice, afirm răspicat: prozatorul Viorel Savin a înțeles că un fapt de viață, indiferent din care strat existențial al ei, aparent banal prin repetare în medii și locuri diverse, dacă-l socotești ca făcând parte din eriniile lumii de când e ea, poate deveni eveniment nu prin exacerbarea senzaționalului fabricat, ci prin adâncirea semnificațiilor socio-morale, care, chiar dacă nu scapă reporterilor de ocazie sau de-o zi, sunt importante, dar pentru „interesul” lor de până sub nas. Viorel Savin a gândit altfel: întâmplările comprimate în 11 zile, adică 264 are, în răstimpul dintre 16-24 iulie, 2013 și 15-16 august, 2013, au devenit teren de investigație și formulare de învățăminte-concluzii, apărând astfel un **roman-reportaj** nu numai exemplar ca scriitură, dar mai cu seamă model ca mesaj.

Este romanul cu acțiune rapidă și densă, ca un fel de experiență complexă și cu sinuozități, în care naivii se întovărășesc cu acoliții, pentru ca, în cele din urmă, unei întrebări existențiale să i se poată ghici răspunsul înainte chiar ca el să fi fost dat. Dar autorul, am simțit asta, nici n-a intenționat să răspundă cumva, fiindcă, încrezându-se în - și nu în orice - cititor, lansează (a câta oară?) o provocare contemporaneității de aici și de aiurea, preocupată de chestiuni (vai!) mult mai serioase, încât altele - ca cea rezolvată așa de romanul-reportaj al lui Viorel Savin - n-au căpătat (încă) dreptul la prioritate.

Deși cu acțiuni plasate în lumi diferite total, cele două romane ale lui Viorel Savin - *Gresia albastră* (*Arta înfrângerii de sine*), două volume, 2009 și *Cinesunta - fata cu trecutul amputat*, 2017 - se aseamănă din unghiul de vedere al modalității structurale, dar mai

ales în excelenta acomodare stilistică. Aceasta e și nota definitoare a romancierului care știe să armonizeze în canavaua epică toate broderiile folosite în îndelungile exerciții lirice și dramatice, fiindcă autorul este prestidigitatorul tuturor, neîngăduindu-și vreo rătăcire. Cunoașterea în detalii a stărilor sociale i-a permis prozatorului să pătrundă în hățișurile unei mitologii cu interlopi (tucirii sau blonzi), mitologie pe care o înfățișează, fără ostentație, cu mână sigură de scriitor realist. Nu-mi explic astfel extraordinara știință a detaliului. Detaliile, nu puține, cresc forța epică și, paradoxal, limpezesc discursul socio-moral - și în intenție și în reușită - cu toate coeziunile

semnificante ale lui, în vederea evidențierii unei singure ținte: găsirea „adevărului” (R. Barthes). Un exemplu va întări afirmația: „*Își ridică părul, manevrându-l savant, în vârful capului și, împletindu-și la repezeală o coadă lungă, lată cam de două degete, și-l încinse cu aceasta pe dedesubt. / Se ridică de pe scaun și se analizează. / Gâtul lung, ușor arcuit, fața cu sprâncene, ochi, buze și bărbie precis individualizate, dominată de coafura ridicată retro deasupra frunții, constituiau un ansamblu desăvârșit. Și..., chicotind, își spuse că puțin, puțin... seamănă cu Nefertiti, - regina cu zâmbet misterios și privire pătrunzătoare. (..)/ Lingușindu-se cu candoare, constată că știa pe de rost toate titlurile Marii Regine, și îi strigă terifiată imaginii din oglindă: / - Cine, dragului, ești?!...*” (pp.219-220).

Romanul e mare, e verosimil, dar aproape de necrezut. Povestea tinerei de doar 16 ani se poate relata, dar nu i-am face cititorului un serviciu. Cinesunta, adică Diana Precup, a învins, fără ca finalul romanului să fie vreun *happy end*.

Nu e o simplă aserțiune rostirea adevărului că un prozator ca **Viorel Savin** nu va scrie niciodată altfel decât perfect. Este imposibil ca impresia iscată de orice lectură a unui text de-al domniei-sale, epic sau dramatic, să nu devină certitudine axiologică. Excepțiile - într-o literatură - chiar dacă există nu infirmă credința în veritatea afirmațiilor noastre, independente de orice tip de iatrofobie.

15 iunie, 2017
Bârlad

* Viorel Savin, *Cinesunta - fata cu trecutul amputat*, roman, Ed. Junimea, 2017, Iași, 313 pagini, cu o prefață („Criminalii zâmbesc frumos”) semnată de Ioan Holban.

I. TENDINȚA DE REABILITARE A EXPRESIONISMULUI

Volumul de poeme al lui Ștefan Amariței, *Lumina navigatorului* (Timpul, Iași, 2014), se dorește în subsidiar, a fi o reabilitare a expresionismului de tip germano-austriac. În sensul acesta, volumul trebuie socotit și ca unul polemic, dacă nu inchizitorial, față de întreaga creație lirico-epică actuală din România, centrată pe o subiectivitate vizibil, dezlânată și din cauza tematicii de alcov ori de libidou, de forme libere ale comunicării fără noimă.

Poetul, prozatorul, dramaturgul Ștefan Amariței a părăsit cu bună știință lumea concretului caduc, static și irelevant în comunicare, și a arborat, prin conștientizare, abstractul, vagul cosmic, lumea acvatică, formele de viață și de comportament ale acesteia.

În cele trei componente ale volumului, în prim-plan se situează termenii *timp*, *lume*, *navigator* (*Surpriza timpului*, *Rotundul lumii*, *Lumina Navigatorului*).

De observat la nivelul formulărilor tendința, dar, mai ales, popasul într-o filozofie a departelului, parcă ar fi desprinsă din creația lui Eminescu (contemporanul și al simbolismului, de orientare genetică franceză).

Cum la data când scrie Ștefan Amariței, tabloul sinoptic al conceptelor și categoriilor filosofice este încheiat sau mai corect spus, completat și edificat în nuanțe și direcții de aplicabilitate, libera interpretare a acestora ne aparține în

exclusivitate. Teoria receptării este dedusă doar prin implicare individuală.

Dacă timpul, în formele lui cele mai concret-abstracte, ne stăpânește de mii de ani, trupurile care se preumblă pe sub bolta lui se modifică din cauza *Lăuntricelor nemărginiri ascunse*.

Avem în întregul poem *Micimea lumii* o nobilă constatare eminesciană, care bate prin dispunerea registrului din pagină, spre Shakespeare. Și tot așa, în tonalități vers-libriste, se află și mitul lui Icar, deasupra fericitelor orașe.

Dramaturgul este neliniștit, alergând/ coborând în timp, spre antichitatea Greciei antice. Număidecât, eminescian: O fereastră însoțită desparte/ Ziua de mâine de ziua de poimâine/.../ Raza diamantină din ochiul aflat/ în agonie deslușită naște/ Universul plăsmuit - focul de artificii/ Înălțându-se pe cer cu viteza luminii.

Există o febră spirituală în întreg volumul de poeme. Căutări, relatări ca de la fața locului, poetul fiind martorul atestat care a văzut cum crește firul de iarbă (*Semințele se ivesc din crăpăturile/ Pământului pentru cuceririle științei*) â la Boga sau Walt Whitman.

Prin comparații subînțelese, „facerea poemului” înseamnă chinul de pe lume al creatorului, pe care îl definește „veșnicul surghiun” identic cu viața asceților și cu precădere cu glasul mut al acestora. Adică, poetul Ștefan Amariței desfide poezia constatării sau pe aceea a relatării

de la „fața locului”.

Plecând de la imaginea pământului, văzut de sus, din spațiu, ca o sferă puțin turtită la capete, în ciclul al doilea al volumului (cu doar șase piese, primul ciclu având 22, iar ultimul, cu doar 3), poetul nu scapă de obsesia timpului. *Concret, abstract, categorial*, până a deveni sinonim cu însăși existența fiecăruia dintre noi, timpul, ca o apă curgătoare, devine *rotundul lumii*. Ca toate oceanele, timpul rotunjește țărnițele pământului, încadrându-se în procentul de 75% apă. Restul de 25% îi aparține în exclusivitate ca stăpân al clipelor și al destinului omului. Chiar oceanele primesc în spinarea valurilor toaieagul lui Moise, ca să facă loc de trecere lui Dumnezeu-Timpul.

Abstractul acesta proiectat pe o canava de tip biblic are menirea de a fi o contrapondere față de lumea dezlănțuită bezmetic surprinsă în poemele *Țipătul* și *Visul preschimbat*. (Acestea, ca și puțin altele, conțin câteva elemente autobiografice, ușor transmutate în verslibrisme).

Partea a treia a cărții - *Lumina Navigatorului* - coboară prozodia celor trei poeme de tip discursiv, până dincolo de medievalitate, chiar dacă este implicată strania apariție a lui Faust (desigur, nu numai a lui Goethe, ci a altor câțiva, înainte și după! Un studiu comparatist al lui

Tudor Vianu îl poate edifica pe cel interesat în această ordine de idei!). Versul lung, epic (16- 17 silabe) aduce aminte de epopee homerică, precum și de viziunea acesteia.

Poema Subterana întinde pelteaua pentru a se așeza lângă Tudor Arghezi: De când a pus stăpânire pe mine/ Neliniștea crește mereu, tulburătoare/ Răvășii, mi se pare că aud o chemare/ De dincolo, din nevăzut, pe care n-o înțeleg/.../ O deschizătură ce duce în beznă și atât/ .../ Strig cu glasul dinlăuntrul meu, puternic: Ajutor!/ Se aude ecoul răsunând: Ajutor! Ajutor! Ajutor!

Poema este mereu încărcată, ca-ntr-un recul de armă, de metaforă care mai de care încărcată de sensuri în contextul viziunii onirice. Aci, de data aceasta, prin substituirea poetului, în Faust, în varii ipostaze. Cea mai puternică, supradimensionată, fiind de vraci. Are dreptate istoricul literar Ioan Holban, postfațatorul, să constate că „în fond, Faust e un *negativ*, o matrice nevăzută”.

Tot jocul de rătăcire în subterană se constituie într-o căutare a sinelui, a identității, a suprapunerii temeinice a gândurilor cu ideea izvorătoare și urmărirea de sensuri.

În zeci de cazuri ale volumului, izbutește poezia de revelație, adăugând alte exemple ori nuanțe ale viziunii. Ofer, în această privință câteva exemple:

Păsări de mare vâslind spre apus/îmbracă în giulgiu strălucirea soarelui/.../ Umbra unei uriașe păsări ridică/ De veacuri soclurile tăcerii din lamura/ Albă a lumii (*Lumina Navigatorului*).

Sunt în acest poem, cu 11 secvențe, și câteva neajunsuri de tactică poetică, unele dintre ele frizând prețiozitate sau gongorism (3, 4, 5). Acestea nu numai că n-au finalitate estetică, dar obturează ipoteticul semnificativ și te aruncă în confuzie iremediabilă (vezi în detaliu 8 și 18). Oricum, banalul nu urcă niciodată pe pedestalul citării. Verbiajul face jocul cercurilor concentrice din apele lumii.

Se cuvine o notă de premiere a copertei, prin străluminarea de forță, de prim-plan, a unui promontoriu, de unde se scrutează depărtările necunoscute ale oceanelor acvatice. *Bucuria plăcerii* (în planul de sus) și *bucuria revenirii*, în planul de jos.

Dar cine le va fi realizat, Domnule Ștefan Amariței? O fi fost vreun anonim? Un Cristofor Columb, un Vasco da Gama? Un „ofițer acoperit”?

II. TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN LITERATURA ACTUALĂ

- schițe de studiu aprofundat -

Trei termeni prea bine cunoscuți în lejeritatea lor orală - *tradiție, modernitate, literatură*, propun, în alăturarea scriptică de enunț, câteva lămuriri, și, desigur, edificări în vederea stabilirii unor sensuri în comunicarea de fond. Mai ales că primii doi termeni sunt eliberați de determinări, iar cel de al treilea, în sfera lui de viziune, vine cu un indicativ de temporalitate, apropiindu-l, dacă nu și micșorându-i sfera de cuprindere semantică.

Așadar, ce-nseamnă a fi *actual*?

Explicat în afara contextului lingvistic, termenul atinge toate formele de manifestare din tot atâtea domenii ale existenței noastre. Restrictiv, noi îl înțelegem în comunicarea de față prin echivalentul adverbului *acum*, cu accent deschis, prelung, pe vocala mediană a cuvântului. Adică, *în acest moment, în timpul de față, în prezent* (Dicționarele). Și vorba lui Eminescu, „garantarea integrității actuale a României”.

Cine, cum, când, de ce, pentru câtă vreme

ș.a. nu răspundem și nici nu formulăm enunțuri, fiindcă intrăm în alte domenii - în primul rând, ale istoriei și ale politicii.

Cu toate diligențele ofertante, aci, cutia Pandorei, abia așteaptă să fie deschisă, iar neputința noastră de a opri răspândirea șerpăriei necazurilor ar deveni istorică. Acceptăm formula *literatura actuală*, doar prin prisma statorniciei pe care i-au imprimat-o *tradiția*, și, dialectic vorbind, *modernitatea*. Cu precizarea că niciodată cei doi termeni, chiar și atunci când au fost socotiți concepte, nu au stabilit decât atitudinea de continuitate și nu de opoziție!

Numai că astăzi, de fapt, după Evenimentele din '89, și formulării de *literatură actuală* i s-au amputat determinări, din toate colțurile României, dacă nu cumva, i s-au negat în totalitate valorile înregistrate până atunci de-a lungul vremii. Urmașii de ieri ai lui Eminescu, Arghezi, Călinescu, Sadoveanu ș.a. au devenit cărcotași, proletcultiști năzdrăvani, transformându-se într-o șleahță de perestroică întâmplătoare, împărțindu-se pe generații: optezeciști, douămiiști, impunând cu toții fluxgeneraționismul fără coadă. *Tradiția* a dispărut *ab initio*, iar termenului de *modernitate*, cu grabă responsabilitate - ca la francezi și americani, i-au pus în față (sic!) particula *post*, care de regulă, în latină, *post* înseamnă *după, ulterior*.

Cum datul în bărci n-a fost suficient, în anumite teorii, atenție, existente în spațiul literar românesc, s-a mai adăugat un alt *post*, și mai în față! Postpostmodernism! Rizibil, nu e așa?!

Și acum a venit din urmă *tradiția*, care aștepta în cutia de ghete a lui Titus Popovici, ori în debaraua, proprietate intelectuală a lui Horia Roman Patapievici. Și pentru unii, cerul receptării autentice părea că s-a limpezit cumva. Numai actorii (sic!) erau atât de diverși, încât selecția a devenit întâmplătoare.

Revistele au fost puzderie după 1990, care mai de care orgolioase, cu gândul subtextual că „buricul” țării culturale de acolo începe. Dar îmbogățirii din irealitatea imediată n-au mai avut bani pentru reviste culturale, ci pentru cărțile proprii, ei având acces nelimitat la biata limbă română.

Degradarea pronunției corecte a avut o tresărire târzie - doar pe calea mediei, fără însă a putea să fie urmărită sistematic.

Eu rămân convins că „verba volant, scripta manent” (gura zice, vântul duce - dar scrisul... nu zboară).

Doar în Biserică, limba română continuă să viețuiască normal.

Precizez că explicațiile și observațiile mele

se circumscriu numai comunicatorilor de limbă română întru ortodoxie. În sondajele realizate de unii sociologi, Biserica rămâne, după armată, pe locul al doilea, într-o ipotetică ierarhie, a încrederii în instituțiile statului.

Deci, în sinteză, *apărare și credință!*

În privința *apărării*, voia americanilor de la Deveselu, a bazelor militare de la Kogălniceanu și Câmpia Turzii, ori de la Ghimbav, sunt forme de existență derivate de la activitatea NATO, din Europa, activitate funcțională continuă după cel de Al Doilea Război Mondial. Ele se constituie într-o structură separată, aparent inoperantă literarului, artisticului.

Totuși...și aici avem o *tradiție* literară - de la Anton Bacalbașa, Gheorghe Brăescu ș.a., până la Nicolae Tăutu și Laurențiu Fulga.

Cât interesează acum, pentru exemplificarea termenului de *literatură actuală* care s-a și impus până la grupările generaționiste (reordonate astfel după 1990) aș aminti literatura de vârf a lui Gala Galaction, a lubricului Damian Stănoiu, în latura impetuoasă a stilului, și pe cea a învățatului teolog Bartolomeu Anania, trecut la cele veșnice, în anii din urmă.

Cu toate că documentarea mea se află în permanență liberă - fiind abonat la reviste din țară - Iași, Bacău, Baia Mare, Cluj, Tg. Mureș, București, Craiova -, primind cărți cu autograf, de la chemați sau nechemăți, am constatat următoarele:

- *poezia*, de foarte multă vreme, se numește... *poem*. Și cred că autori care se ocupă cu boala autorlăcului își povestesc toate faptele care s-au întâmplat lor înșile sau colegilor de libații sau procesiuni libidinoase. Chiar cei versați în asemenea apucături cedează momentului suspicios de generalizant și-l reproduc ca pe o formă de evaluare estetică. Dominantă este epica, povestirea banală, adesea jurnalieră.

Majoritatea au ca exemple - și din păcate, minore! - tot pe străinii de dincolo de bariera Vergului, ori a Oceanului. De ce nu-și iau modele românești din Generațiile lui Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru (cu pertinente și perene poeme religioase), Cezar Baltag, Grigore Hagiu.

O poezie scrisă cu aplomb filologic și patriotic a lăsat în anele literaturii actuale Adrian Păunescu. Oralitatea în creația lui are o incantație fără pereche în toată creația contemporanilor săi. Mi-aș îngădui să-i nominalizez trei înaintași - Bolintineanu, Coșbuc și Goga.

- *proza*, atât de multiplicată până la sașietate în receptarea ei, are, nu printre rânduri, ci la vezeală alte ciudățenii, era să scriu rebusuri ori sudoku, dacă n-aș fi avut în mentalul meu câteva nume, despre care m-am pronunțat cândva, și în

romanele cărora, selectate și de mine, cred în continuare. Fiindcă și Sadoveanu, Zaharia Stancu, G. Călinescu, Marin Preda, Petre Sălcudeanu, Vintilă Hoția, Mircea Eliade, Augustin Buzura, D.R. Popescu și tot așa, până la 101, să zicem, au torpilat ei *tradiția*?

Idei precum: *istoria făurește specificul național* (i-auzi nu mai avem o istorie sinceră! Interpretării ei, nu sunt alții decât trăitorii cu sabia în mână a proletcultismului, a răstălmăcirii partizane a faptelor, a alambicării politice a sociologismului, până la vulgarizare. Ba mai mult, am văzut scris: „*așa zisul specific național*”. Hêlêl! Rostesc maiorescian, adică imperativ: *În lături!*

Laud cu măsură adecvată masiva lucrare în două volume a lui Marian Popa, intitulată, cu *trimiteră în viitor*: *O istorie a literaturii române de azi pe mâine (...). Ca și Dicționarul cronologic al romanului românesc, de la origini până la 1989*, editat sub îngrijirea Institutului de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj, coord. Ion Istrate (2004), apărut sub egida Academiei Române.

Punând în paranteză două titluri de lucrări ale criticii și istoriei literare, este de *bon ton* a se înțelege că ele ne deschid calea spre lecturi, în parte și selectate: sobre și la obiect, întâlnim în cronologicul domnului Ion Istrate și al colaboratorilor săi, abordări subiective și ironice, persiflante, la domnul Marian Popa. (Fie și așa sau tocmai fiind numai așa, el se deosebește, se diferențiază de toate celelalte istorii literare, semnate de Alex. Ștefănescu, Ion Rotaru, Nicolae Manolescu și alte 2- 3 apărute după anul 2000.

Realizarea unei istorii literare presupune:

- principii și teorii estetice clare, binestăpânite;
- obiectivitate fără *parti-pris-uri*, fie și motivate;
- organizare de șantier cu schițe vizibile în departamentele de lucru efectiv;
- ridicarea edificiului, a ansamblului arhitectonic propriu-zis, să aibă rezistența betonului armat, când „buldogii” criticii literare se asmut asupra obiectivului, ca să-i descopere fisurile.

Am lăsat la finalul intervenției doar să consemnez prezența *teatrului*, a unei forme de dramaturgie manifestată *pro domo* înainte de '89, mai apoi bântuită de tot felul de occidentalisme, pe care le preiau teatrele noastre în repertoriile ce pot face... casă financiară!

Tradiția internă și internațională se crede că l-a revigorat pe Shakespeare, punându-l sub orizontul unei noi viziuni regizorale și, firesc, a unui joc actoricesc de zile mari. Ce să mai spunem

de verosimilitatea și izbânzile reclamelor pe toate ulițele *satului planetar!*

O țară avem și o prăduim cu tot felul de *isme*, chiar din interiorul ei. Chiar formula de *literatură nouă* se arată unora desuetă, dacă nu cumva neavenită pentru mulți scriitori contemporani mie, și prin extrapolare, Dvs.!

Oamenii cu *personalitate accentuată* nu mai acceptă psihologii dubioase, contorsionate pe care politica actuală le-a produs, continuând să formeze și să deformeze pe cei slabi, până devin aventurieri ai receptării. De aici înainte, prin capitalismul neașezat, se topesc în negura timpului. Și gata... viața! Nu numai a celui care a încercat, dar și a celui care a devenit! Ce anume?

Îmbogățiții faraonic - nu numai cei din parlament - dar și cei de pe marginea cercului strâmt, ar trebui să voteze legi prin care să se creeze o tradiție, pentru a putea intra neapărat în ceruri. Acolo templele veșniciei îi așteaptă, de la egipteni încoace.

Dar, deja am intrat pe tărâmul altor religii și al altor culturi formate de-a lungul Nilului. Noi românii rămânem danubieni, cu Biserica și credința din interiorul nostru pe care atât de înmărmuritor le-a proslăvit Vintilă Horia în romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*.

Așa încât în istorismul formulării *literatura actuală* poate să încapă, fără mofturi și cârcoteli, Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Ștefan Lupașcu, Constantin Virgil Gheorghiu, ca și sateliții lor, intrați în universalitate, datorită *specificului nostru național*, clamat de pe vremea voievodatelor lui Gelu, Menumorut și Glad, din sec. 9 și 10.

Toți sunt ai noștri, consolându-ne cu iluminările decodate din titlul unei lucrări de mare actualitate - **Lumea ca voință și reprezentare**, mult apreciată de autorul lui *Faust*, Goethe.

26 mai 2015

Dosarul Bacovia de Constantin Călin (II)

Dacă primul volum din *Dosarul Bacovia* tratează elemente din biografia poetului, nemulțumit de superficialitatea unor asemenea lucrări, cel de al doilea volum intitulat „O descriere a operei” (Editura „Agora”, Bacău, 2004) aduce în fața cititorilor o abordare mai puțin obișnuită a conținuturilor, așa cum, de regulă, apar în tratatele de specialitate. O astfel de lucrare, împărțită în patru părți (I - „O descriere a operei”; II - „Glose”, III - „Jurnal” și IV - „Anexă”) aduce originalitatea criticului, trăsătură esențială a personalității sale.

De la început aș vrea să precizez că obiectivul principal al scrierii este „cunoașterea” („Miza mea e cunoașterea lui Bacovia: atât!” - „Prefață”, p. 6), că paragrafele „au dimensiunea și intensitatea unor articole de ziar”, în ciuda „unei mari cantități de biografie” și că a urmărit reconstituirea „universului fizic și moral cuprins în operă”.

Deoarece poetul George Bacovia este greu de definit pentru că prezența discontinuității, care presupune variație, aduce atât „momente luminoase” (care sunt puține), dar și cele referitoare la momentele discreziei, meritul criticului literar Constantin Călin este cu atât mai mare, văzând în poet „personajul”, unitatea dintre om și opera sa. În acest sens, următoarele rânduri mi se par elocvente: „După titlu, poemele lui Bacovia sînt, în majoritatea lor, „tablouri”, însă după cuprins, ele-s, mai degrabă, niște „scene”, scrise în epoca filmului mut, în care puținătatea vorbelor e suplinită de expresivitatea gesturilor. Aproape în fiecare e o mișcare dramatică, o intrare sau o ieșire în/și din teatrul vieții. Discret sau ignorat ca persoană, poetul nu ezită să se arate ca „personaj”, „bacovian” în toate atitudinile și

manifestările sale. Ceea ce persoana ținea secret („cassurile” unei vieți interioare frământate, cu discontinuități și metamorfoze surprinzătoare), „personajul” face public („Personajul”, p. 87).

Conștient de misiunea asumată, format la școala studiului continuu, își va folosi „explicit și implicit resursele intelectuale („în aproape tot ce afirm e o comparație, o judecată de situație, o sibliniere a unor asemănări și diferențe”), înlesnindu-i și cititorului prin pagini de o densă cultură (numite de autor „excursii culturale, istorice, lexicologice”) care să-l ducă la adevărata față a poetului.

*

Prima parte a volumului intitulată sugestiv „O descriere a operei” (care dă în același timp și denumirea volumului) se deschide cu imaginea poetului și a poeziei, din perspectivă istorică, ajungându-se în intervalul 1899 (anul debutului lui Bacovia în „Literatorul”) și 1916 (când apare volumul „Plumb”), numărul acestora crescând („i-am numărat - sunt peste 300!” - va afirma criticul în „Poet - Poezie”, p. 15), urmată de „Decorul”, scriere care motivează sintagma că poetul este „om al marginilor”: „Sărace, flora și fauna spațiului bacovian sînt cele ale locurilor virane de la periferia orașelor... Ele dau o primă indicație despre omul Bacovia: un om al marginilor („Decorul”, p. 34). Prin antinomiile (1. „Târgul și orașul”; 2. „Odaia și salonul”), dar și scrierea „Mahalaua”, se definesc noțiunile și deosebirea dintre ele, locul lor în existența oamenilor, specificându-se că Bacovia este un „citadin”, că „el e locuitorul unei zone intermediare, situate între centru și

mahala, apoi al „foburgului” (p. 35). În legătură cu „om al marginilor”, se concluzionează: „marginii înseamnă locurile unde sunt amplasate fabricile, cazarma, abatorul, moara, gara, cimitirul; dincolo și dincoace de barieră. Mahalaua o formează maidanul, bordeiele, clădirile părăsite, adăpost „pentru cei care iubesc”. Bacovia s-a născut în apropierea ei: a străbătut-o, a frecventat-o, a cunoscut-o. A locuit în ea, a compătimit-o sau a detestat-o”. („Mahalaua”, p. 51). Faptul că Bacovia nu aparține „satului” se explică, susține criticul, și prin folosirea rară a acestui cuvânt: „În poezia lui Bacovia nu dai decât de trei ori peste cuvântul „sat” (p. 34). Printre „instituțiile timpului”, criticul situează „Cafeneaua și Crâșma”, arătând locul acestora în societatea și în poezia lui Bacovia. În legătură cu comportamentul poetului, opinia cercetătorului este clară și moderată: „Bacovia însă nu e (sau n-a fost tot timpul) un chefliu plin de fatuitate, fanfaron, indiscret, ci doar (în momentele de exuberanță) unul „nostim” („Crâșma”, pp. 63-64). Versul „M-afund într-o cârșmă să scriu” este motivat de faptul că poetul „presupune recunoașterea acestuia ca loc de refugiu, loc de azil. Apărut la capătul unei rătăcirii..., el conține în filigran și un gest de revoltă” (p. 64).

Importante sunt însemnările privind anotimpurile („Bacovia fiind un poet al „toamnei”, figurând în poezia sa de 94 de ori și de 17 ori în titlu, celelalte fiind anotimpuri cu „pondere redusă”, așa cum sunt primăvara și vara, iar iarna „dă definitiv caracterul „vremii de plumb” - „Anotimpurile”, p. 76) și timpul, cu sublinierea faptului că „noaptea sunt mai diverse și mai animate decât zilele” („Timpul”, p. 79). Se constată faptul că zilele sunt definitive „atât meteorologic cât și moral”, că în operă apar nuanțe de „târziu” care se opune lui „curând” (fiind („în trei din cinci situații lipsit de energie”), de prezența „timpului” („de la așteptarea încordată („E timpul...”)) la renunțarea cea mai dureroasă” („nu va mai fi timp”), p. 82). Referiri interesante privesc relația dintre „Ideal” și „Real” („Idealul” stimulează, „realul” apasă; primul eliberează, al doilea constrânge. „Idealul” generează elanuri, „realul” frânează, înăbușă”, p.83) cât și „Personajul” (scriere pe care o considerăm capitală), precedate de „Înăuntru și afară” în care „plimbările” lui Bacovia îl determină pe critic să afirme: „Cert, pentru Bacovia, plimbarea e un stimulent mental, diapazonul reflexiilor sale” („Înăuntru și afară”, p. 68).

Alături de cele zece „tropisme” (1. „Pustiul”; 2. „Solitudinea”; 3. „Melancolia”; 4. „Tăcerea”; 5. „Angoasa”; 6. „Plictiseala”; 7. „Nevroza”; 8.

„Visul”; 9. „Anarhismul”; 10. „Semnele romanței”), de cele trei „Materii” (1. „Un vin și-o țigară”; 2. „Cafeneaua și ceaiul”; 3. „Parfumul”), care se continuă cu alte două clarificări („Senzațiile” și „Sinceritate și impostură”), această parte se încheie cu considerații istorice și critice cuprinse în scrierile: „Bucăți de noapte”; „În labirint”; „Maestru și discipol”; „Interviurile” și „Note despre limbă și stil”).

*

„Tropismele” depind de prezența acestora în opera poetică, de sensul avut în contextul versului și de faptul că instrucția criticului îi oferă prilejul unor disocieri remarcabile. Așa se face că „pustiul e sărăcia, boala, criza morală, „tristețea lucrurilor neterminate”, secătuirea inspirației” („Pustiul”, p. 97), fiind realitatea cea mai răspândită în univers, prezentă din imediata vecinătate până în spațiile extraterestre...”, că solitudinea „la Bacovia diferă de a altora...”, că „e o solitudine în mișcare, deambulatorie și se desfășoară, în nouă din zece cazuri, într-un spațiu public, amenajat: parcul, strada, câmpul...” („Solitudinea”, p. 106), că în privința melancoliei, Bacovia se plasează, deopotrivă, în tradiția lui Eminescu și în cea a lui Baudelaire...” (p. 11), luând în considerare și cauze exclusiv filozofice, dar și ideea că „de cele mai multe ori poetul cugetă în termenii melancoliei”, o „stare psihofizică complexă, cu substrat biologic, dar și cu influențe biografice” („Melancolia”, p. 113).

Criticul dispune de calități care-i fac cinste: prezintă situația, în general, arată diferența dintre predecesori și Bacovia, explică și se face înțeles. Bacovia „reprezintă cazul poetului bolnav de tăcere” („Tăcerea”, p. 116) care vine „nu numai din reticențe și indispoziții, ci și dintr-o atitudine mai profundă, filozofică” (p. 117); că „angoasa” este aceea care-l face pe poet „să trăiască mereu complexat de frământări și de remușcări” („Angoasa”, p. 122), că „plictiseala” este mai rea decât acesta („La noi, Bacovia ilustrează cel mai dramatic tipul omului plictisit - „l'homme spleenique”, obosit și trist”), principala cauză fiind captivitatea „provinciei”, a familiei, a propriei habitudini, a propriului corp și a propriilor dileme”, numită de critic „percepția carcerală a existenței” (p. 125). „Nevroza” (care, „distinct în lirica românească, începe de la Macedonski”), prezentă pregnant în câteva poezii și difuz în întreaga operă” (p. 132) este motivată de critic și prin genetica sa, „provenind dintr-o familie cu boli psihice” (p. 130); „visul” („Bacovia nu-și pierde niciodată complet capacitatea de a visa”, p. 133);

„anarhismul” (acesta a evoluat de la sensul actual; „Bacovia avea fibra de anarhist”, iar „Protestul său e tacit”, p. 139) și „romanța” („Semnele romanței”) aduc completări care merită a fi cunoscute.

Pagini încântătoare din trecutul nostru, cu respectul prezentat fie ocazional, fie literar, cu respectul acordat adevărului și tradiției se întâlnesc în scrierile: 1 - „Un vin și-o țigară”; 2 - „Cafeaua și ceaiul” și 3 - „Parfumul”, și pe care autorul le încadrează la „Materii”.

*

Cele două lecturi: „Senzațiile” și „Sinceritate și impostură” sunt comentarii care fac trecerea la ceea ce urmează, determinându-ne să-l cunoaștem pe Bacovia sub alte activități mai puțin cunoscute cititorului. Criticul literar prin informațiile sale nu îl face pe poet mai mare decât este în realitate, ajutându-ne la descoperirea lui prin adevărurile puse în circulație, prezentându-i atât punctele forte, cât și minusurile. Este criticul care ține balanța adevărului, atât de benefică cunoașterii. Construite numai pe certitudini, iar când nu există materialele doveditoare, apar întrebările logice, Constantin Călin este criticul literar care vede în spatele versurilor omul, cu măririle și scăderile lui. De aceea, o afirmație precum: „La Bacovia, spațiul fanteziei e redus” (p. 168) va fi urmată de un comentariu, ca apoi să urmeze alte concluzii: „Contrar anumitor păreri, tabloul senzațiilor lui Bacovia e destul de variat” (p. 171). Pe lângă senzațiile obișnuite (vizuale, auditive, olfactive, de sete etc.) se întâlnesc și cele caracteristice pentru Bacovia: „de derută și de amețeală, efecte ale oboselii, îmbătrânirii, fricii, - pâlpâiri ale unui om care, în unele momente, e aproape anulat fizic și intelectual” („Senzațiile”, p. 173). Cel de-al doilea articol „Sinceritate și impostură” se bazează pe aceleași principii, afirmându-se că „Bacovia trăiește și gândește cum simte”, că „sinceritatea lui Bacovia e probată însă, mai ales de faptul că poetul vorbește despre propriile-i boli, ispite, vicii” (p. 175), ca, în final, să se afirme că „sinceritatea lui Bacovia e, nu o dată, obscură” (p. 182). Așadar, imaginea poetului e, cum am amintit, în alb și negru („Fiind sincer, onest, Bacovia e în același timp hermetic din cauza caracterului permanent al aluziilor cuprinse în poemele sale, dintre care unele cu greu mai pot fi percepute”, p. 183), un creator greu de explicat în diversele sale ipostaze. Ca autor al prozei „Bucăți de noapte”, părerea criticului este tranșantă, afirmând că Bacovia „are vocație, dar n-are aplicație” („Bucăți de noapte”, p. 183). Scriind proză în care vocația de prozator constă în faptul că a compus „poeme

în proză”, supuse greșelilor („Printre notații cu rupturi bruște, observații disparate, memorări câteodată confuze, se ivesc, ici-colo, noțiuni obsedante, fraze moralizatoare memorabile”, p. 187), purtând amprenta denumirii, impropriu, de „roman” („Dacă e să le definim, eticheta cea mai potrivită pentru romanele lui Bacovia mi se pare aceea de „romane indirecte”, fără subiect, în înțelesul pe care i-l dă Mircea Eliade în prefață la „Șantier”: „indirecte”, fiindcă pornesc de la persoana autorului, deseori „luptă cu propriile sale gânduri”, „viața între cărți și vise” - „În labirint”, p. 193). Argumentele criticului privind proza poetului îmbracă fine observații critice și teoretice („Indiscutabil, aspirațiile de romancier ale lui Bacovia nu se potrivesc cu mentalitatea sa, care de la o anumită vârstă și asupra anumitor capitole de viață, e una de „om secret”, p. 196; „Deși intenția de a lega lucrurile unele de altele nu lipsește, romanele lui Bacovia sunt „bucăți de cioburi din viața sa”, p. 199; „Ce se întâmplă cu aceste romane virtuale? Rămân, bineînțeles, în starea de eboșe, izolate unul de altul. Nu există legături între acțiunile și eroii lor, ci doar între aceștia și narator”, p. 201), care nu i-au adus reușita simbolică, de public...” (p. 210).

Mai puțin cunoscute sunt relațiile dintre Bacovia și Alexandru Macedonski („Maestru și discipol”), cât și „Interviurile”. Bacovia și-a respectat patronul literar, scriind recenzii ale căror „dimensiuni variază, afară de una” („între o pagină și jumătate și două pagini și jumătate, din care comentariul propriu-zis e între 15 și 25 de rânduri”, p. 212) și care, în concepția criticului sunt „toate de platitudine școlărească” (printre care și articolul publicat „Alexandru Macedonski”: am cetit operele sale, și nu cred că vor pieri vreodată”, cu ocazia vol. „Flori sacre”, idem). Cu privire la „interviurile” date, se subliniază faptul că primul interviu al lui Bacovia „a fost la 46 de ani, în 1927, adică după ce publicase „Plumb”, „Scânteii galbene”, „Bucăți de noapte” și primise un premiu pentru a doua dintre aceste cărți” („Interviurile”, p. 217) și că se cunosc „opt interviuri date de Bacovia: două lui I. Valerian, pentru „Viața literară”, în 1927 și 1929; unul lui Vasile D. Manciuc, pentru revista „Glasul nostru” din Racova - Bacău (rămas netipărit până în 1985); unul lui N. C. Munteanu-Muntmarg, pentru „Curierul Bacăului”, tot în 1931; al cincilea lui Vasile Netea, pentru „Vremea”, în 1943, al șaselea lui Eugen Jebeleanu, pentru „Veac nou”, în 1946, al șaptelea lui Ștefan Druia, pentru „Contemporanul”, în 1955, al optulea, ultimul - lui Cicerone Theodorescu, pentru „Flacăra”, în 1956” (p. 218). Numărul mic de interviuri se datorează faptului că Bacovia le considera

„probabil, de fiecare dată, niște deșertăciuni” (p. 218). „Inexactitățile”, răspunsurile „derutante” (așa cum sunt explicațiile referitoare la „glasul culorilor”, pp.222-223), „diferența de ton între interviurile lui Bacovia”, îl fac pe critic să concluzioneze: „Bacovia - la fel și în poezie - are, o dată cu înaintarea în vârstă, din ce în ce mai evident, aerul diatanțării și înstrăinării de ceea ce a trăit, scepticismul sau uluirea celui excedat de dinamica accelerată a vieții” (p. 226).

Cu „Note despre limbă și stil” se încheie prima parte a acestui volum amintindu-se despre limba folosită în actul de creație, care devine „unul din cei mai siguri martori pentru biografia lui Bacovia” (p. 227), că o serie de „neologisme” sunt caracteristice poetului, pătrunzând în limba vorbită (potrivit unor „liste” întocmite de unele personalități ale culturii române), că limbajul, mai ales, în volumele „Plumb” și „Scânței galbene”, „conțin numeroase clișee”, că folosirea titlurilor latine erau considerate, în epocă, „pompoase”, că aspectul „cel mai frapant” în punctuație „sunt punctele de suspensie”, unele pluraluri care diferă de cele obișnuite, cuvinte „rare” care au nevoie de explicații privind înțelegerea lor.

*

Cea de a doua parte intitulată „Glose” și care conține patruzeci și una de titluri, uimește cititorul prin mulțimea informațiilor, completându-se astfel tabloul cunoașterii poetului și a operei sale poetice. Conținutul acestora este ușor de sesizat, căci în ajutorul lui vine titlul sub care se derulează întregul demers critic, intervenția criticului fiind vizibilă, aceea, ca o dată cu Bacovia, să-l introducă pe cititor în cultură. Două sunt caracteristicile acestor însemnări: documentarea și stilul criticului de a le comunica. Mijloacele prin care se anunță tratarea unor subiecte sunt variate: prin folosirea prepoziției compuse „despre” („Despre plumb”; „Despre corbi”; „Despre iubire”; „Despre uitare”; „Despre instinctul stanic”; „Despre pedanți”; „Despre plopi”; „Despre fiori” etc.), în explicarea unor versuri, folosindu-se semnele citării („Aud materia plângând”; „Barbar, cânta femeia-aceea”; „Havuzul din dosul palatului mort”; „Muzica sonoriza orice atom”; „Versuri fără talent”; „Eu sunt monstru pentru voi”; „Hidos burghez...burghez tiran”) și a unor cuvinte („Furtună”; „Imensitate, veșnicie”). Trebuie să precizăm că intenția criticului este de a explica sensul unor cuvinte cu toate că forma îi este inadecvată („Transformist”; „Princese”) cât și cuprinderea unora în cuprinsul expunerii („Particule poetice”, conținând cuvântul „atom”; „Monden” - prezența termenilor de

„dans” și „bal”). Așa cum arătam, explicația este în concordanță cu folosirea unor cuvinte formulate simplu prin titlu („Scriitor”, „Cimitir”), prin cuoasterea unor producții literare care presupune un studiu temeinic („Vorbe în Vînt”; „Poezia „vană”; „Un vers din „Proză”), prin interpretarea unor expresii („Zborul cărților”; „Călugărul-poet”) și prin existența unor termeni care suscită interesul („Celibatare și prostituate”; „Amanții”; „Curiozități financiare” etc.) Explicațiile date de critic presupun o vastă muncă de cercetare, de înțelegere a textului și de urmărire istorică a termenului „în paginile scriitorilor, anterior, poetului. Nu întotdeauna criticul formulează un răspuns care să-l mulțumească, întrebându-se, cu sinceritate: „La ce s-o fi referind poetul? atunci când a scris versul din poezia „Amurg” (scrisă în 1918, în timpul ocupației Bucureștiului). Răspunsul dat e declanșatorul unor întrebări retorice: „dar nu e vorba, cred, de vreo mașină de război, ci de ceva mult mai simplu: de o căruță” („Enigme”, p. 336).

Interesantă e concluzia din finalul acestei părți, la întrebarea: „A fost Bacovia religios? Iată răspunsul criticului: „Ambele exemple sunt semnificative pentru psihologia poetului, un om ce se frământă pentru păcatele sale și ale lumii în care trăiește. Bacovia e religios întrucât, la fel ca Psalmistul, nu-și uită greșelile, slăbiciunile, nimicnicia” („Elanuri religioase”, p. 369).

*

Însemnările (la număr cincizeci) sunt adunate în parte a III-a, intitulată „Jurnal”, acestea contribuind la o mai bună cunoaștere a celui care a fost poetul George Bacovia. Folosindu-se de această specie literară, se aduc noi informații necesare profilului marelui poet, începând cu îmbrăcămintea „sobră” și până la înțelegerea „dificilă” și „amănunțită” a acestuia. Cea mai benefică concluzie la care se ajunge, după părerea noastră, este cea exprimată la p. 313: „Cel mai inteligent lucru făcut de Bacovia a fost acela de a rămâne el însuși. Dacă s-ar fi schimbat, mai devreme sau mai târziu, ar fi încetat să intereseze ca scriitor. Contrar aceluia care se consideră că monotonia e o dovadă a neputinței, eu văd în ea semnul unei voințe și cum am spus, al inteligenței. În loc să se disperseze (lasă că pentru asta ar fi trebuit să scrie mai mult) s-a concentrat: e cel mai dens dintre poeții români”.

„Jurnalul” nu schimbă cu nimic conținutul volumului, căci reflecțiile criticului, bazate pe fapte de viață, pe versuri și cuvinte de-ale poetului, pe lectura abundentă ce s-a scris despre

poet, aduc prospețime și motivație, completând informațiile. „Despodobirea de iluzii” (p. 398), aplecarea poetului spre reflecție („Cert, munca e una din temele reflecțiilor lui Bacovia”, p. 408), călătoria pe care o face criticul în lumea literară, explicarea unor cuvinte prezente în opera înaintașilor (precum „golul”, pp.398-399; „pantofi” - p. 409; „frigul” - p. 412; „mijloacele de transport” - p. 420), legătura dintre Bacovia și Brâncuși (p. 406) sporesc valoarea „jurnalului”. Interesante sunt mărturiile autorului cu privire la pașii făcuți în direcția alegerii acestui poet („În 1964, cu ocazia apariției Ateneului, am scris primul meu articol despre Bacovia”, p. 423), simțind nevoia de bibliografie” (p. 424), de a-l „descoperi” și de a-l „revindeca”.

*

Volumul II al *Dosarului Bacovia* se termină cu partea IV intitulată „Anexă” și cuprinzând „Cronica ediției Petroveanu-Botez”. Ediția care începe cu aprecierea acesteia constituind „cel mai bogat repertoriu al versurilor și prozei bacoviene, fiind, prin cuprindere, superioară tuturor edițiilor precedente” (p. 427), suferă (ca

și bibliografia realizată de Liviu Chiscop în 1972) de inadvertențe și pe care criticul, cu formația lui științifică, le prezintă, ajungând la concluzia „că ediția Petroveanu-Botez nu e lucrarea de referință așteptată de numeroșii cititori ai operei poetului” (pp. 449-450), exprimându-și totodată încrederea în edițiile următoare.

*

Cartea aceasta întărește ideea unui mare poet al țării și al Bacăului, despre care mai mult s-a vorbit decât a fost cunoscut în totalitate. *Dosarul Bacovia* se bucură de altă abordare, concretizată în poziția autorului față de poet și exprimată astfel: „Sînt liber de orice superstiție teoretică și didactică. Am făcut ceea ce am crezut că trebuie să fac: adică să respect „regula metodologică” a dosarului” („Prefață”, p. 5). Practicând o „critică simpatetică”, sprijinindu-se pe trăirea „a zeci de situații similare cu cele prin care a trecut autorul”, criticul băcăuan „a întrezărit mecanismele psihologiei lui Bacovia”, „pipăind o parte din „secretul” lui” (Idem) și punându-l astfel la dispoziția cititorilor.

In memoriam

Augustin BUZURA

Doar 78 de ani i-au fost dați scriitorului să se aplece printre noi. Plecat în lume din Berința Maramureșului, ne-a dăruit, prin ani, volume care vor nemuri literatura română, privilegiind cititorii de bună-credință: *Capul Bunei Speranțe* (1963), *De ce zboară vulturul?* (1966), *Absenții* (1970), *Fețele tăcerii* (1974), *Orgolii* (1977), *Vocile nopții* (1980), *Refugii* (1984), *Drumul cenușii* (1988), *Recviem pentru nebuni și bestii* (1999), *Teroarea iluziei* (2004), *Raport asupra singurătății* (2009) sau scenariile de film *Orgolii*, *Fata din pădure*, *Pădureanca*, *Undeva în Est*.

Volumul de articole *Nici vii, nici morți* (2012) relevă o activitate merituosă de publicist prodigios, în calitatea de conducător al revistei *Cultura* sau de președinte al Fundației Culturale Române (din 1990) și al Institutului Cultural Român (2003-2004), ori președinte al filialei române a Asociației de Știință și Cultură Europeană, cu sediul la Roma (din 1992).

Membru al mai multor Academii din lume, Academicianul **Augustin BUZURA** a pledat consecvent și permanent pentru deșteptarea nației române, amintind, ori de câte ori avea prilejul, vorbele lui Ioan Slavici rostite cu prilejul Serbărilor de la Putna din 1871: „CULTURA E PUTEREA POPOARELOR”.

Literatura română și cultura română sunt mai sărace prin plecarea dintre noi a lui **Augustin Buzura**.

Să-i păstrăm vie amintirea!

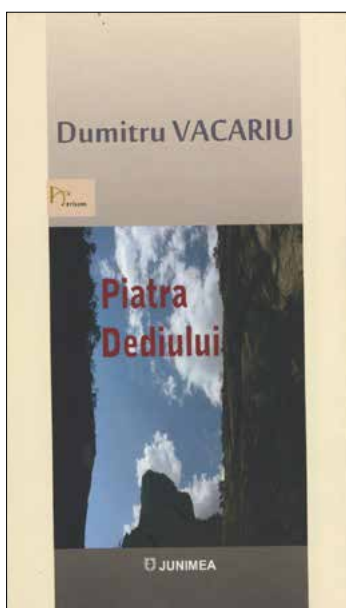
(22 sept. 1938 - 10 iulie 2017)

„Baaadul literar”
Bârlad-Vaslui

I. Destinul omului, în opera sa

Zi de joi, 23 martie, 2017. Orele 17. Lansare de carte la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași. Numele cărții: *Piatra Dediului*. Poeme baladești. Autorul cărții: Dumitru Vacariu. Scriitor de teatru, de poezii și de proză, aparținător tuturor generațiilor, de la mijlocul secolului trecut și până în clipa de față. Deci dar, nu este... racordat la nici un curent literar. Este parte a literaturii române. Moderator: scriitorul Lucian Vasiliu, directorul Editurii „Junimea” - cea care a scos de sub... teasc cartea numită mai înainte - director fondator și coordonator al revistei „Scriptor”. Vorbitori: universitarul Nicolae Crețu și scriitorul Daniel Corbu (și el „ozanist”, ca și Dumitru Vacariu, nu „ozenist”, după cum singur a declarat, pe proprie răspundere). A absentat, motivat de alte împrejurări, autorul unui „Cuvânt însoțitor” bine alcătuit, criticul și istoricul literar Ioan Holban. În schimb, au fost prezenți simpatizanți și prieteni ai autorului celebrat și ai literaturii române. Preotul Mircea Stoleriu, mare iubitor de literatură, a citit mai multe poeme din proaspăt apăruta carte.

Printre multe altele - toate considerații deopotrivă autorizate și justificate - s-a spus un lucru extrem de important, mai ales pentru mersul actual al literaturii, nu doar din România, ci de peste tot în lumea largă. *Tradiția și modernismele*. Fără ca una să o nege pe cealaltă, a reieșit faptul, de netăgăduit, că, chiar dacă nu se prea... îngăduie între ele, coexistența... pașnică nu poate fi în întregime și iremediabil refuzată. E loc pentru toate. Important este harul. Nici un autor nu respiră aerul altui autor. Tocmai în acest registru trebuie - și a fost - interpretată partitura oferită, cu generozitatea-i demult cunoscută, de Dumitru Vacariu. Ca pe o întoarcere în timp. Un timp istoric, doldora de evenimente de toate felurile, în care, însă, spiritualitatea românească (rădăcinile și izvoarele) nu s-a istovit. Dimpotrivă. S-au produs noi și durabile adaosuri la edificiul ființei neamului.

lar împuștinarea speranțelor, deși amenințătoare, nu va lua locul încrederii. Aceasta este ispita care l-a îndemnat pe autor să ne dăruiască acest admirabil volum de versuri, care, mie cel puțin, mi se pare de o actualitate incontestabilă.

Această carte de poeme baladești nu este numai o întoarcere către vremuri trecute. E mai curând o aducere în prezent a unui trecut mult asemănător actualității, pe care și noi îl trăim, suportându-i și multele apăsări, dar și bucurându-ne de mirajul speranțelor. Fără îndoială, între cele două etape există multe deosebiri. Dar și destule asemănări. Haiducia! O practică profund marcată (determinată) de stări sociale răscolitoare de conștiință. Întâlnită și atunci. Nedispărută acum. Cu diferențe care, poate, în unele judecăți ar putea refuza măcar apropierea, cu atât mai mult comparația. Haiducia de odinioară (clasică) era practică de oameni ce nu mai puteau suporta realitățile care separau lumea în bogați și săraci. Desigur, motivul esențial nu se găsea în simpla împărțire pe clase sociale, ci mai ales în felul în care s-a produs procesul separației. Cum s-a făcut sărăcia, cum s-a făcut bogăția - mai direct spus. Și scris. În consecință, haiducul, care era exponentul sărăcimii, lua de la bogat și dădea la sărac. Fără îndoială, regula mai avea și abateri...

Prin acest microscop, sau ochean marinăresc, văd eu lucrurile, îndemnat, recunosc, de incitantele poeme ale lui Dumitru Vacariu. Un om și un creator bine împliniți, dar care nu și strigă în gura mare, la orice colț de stradă, apartenența; el și-o înveșnicește în cărțile sale, de referință neîndoielnică. De unde i s-au tras, deopotrivă, și tristețile și bucuriile. El însuși se mărturisește, lămurind geneza poemului care dă și titlul volumului, ceea ce echivalează cu o punere în lumină a propriului destin: „... atunci când am scris poemul eram pe rugul inchiziției comuniste și inspiram sânge în loc de aer. Iar eroii legendelor din trecut (...) m-au inspirat și mi-au prelungit și mie viața...”

În prefața „Rezistența prin literatură”, Ioan Holban detaliază și trage o concluzie demnă de

reținut: „... pe Dumitru Vacariu literatura l-a trimis în pușcărie la sfârșitul deceniului șase, cu acuza de a fi scris o poezie «subversivă» și de a-și fi manifestat un viguros sentiment patriotic, folosind în acel text și în atitudinea sa trei simboluri identitare ale culturii și istoriei noastre (Eminescu, Putna, Ștefan cel Mare și Sfânt) și tot literatura l-a salvat, la propriu, pentru că, iată, refugiul în poveste și (pe)trecerea în imaginar nu sunt doar teme literare, ci exprimă, în chip evident, valoarea literaturii în ordinea existenței înseși...”

Cu alte cuvinte, destinul omului și al scriitorului în opera sa s-a răsădit și acolo își are rădăcinile cele perene, precum și rodul cel bogat și generos. Nu sunt adeptul stării de suferință ca metaforă a victoriei. Dar îl admir pe acela care, prin harul și prin dăruirea ființei sale, ne poate sugera această șansă a salvării de la căderile în disperările hăului. Mie, cel puțin, înrădăcinatul meu prieten, Dumitru Vacariu, mi-a oferit această șansă. E adevărat, nu se întâmplă pentru prima dată o asemenea minune. În mod sigur, vor mai fi și altele.

Anume nu m-am apucat să umplu aceste rânduri - pe care cartea mi le-a sugerat - cu citate din poemele ce merită a fi învățate pe dinafară. Spre a le înțelege și a le asimila, ele se cuvine a fi citite de fiecare ochi în parte. Nu pot, însă, să-mi închei succintele închipuirii fără a prelua măcar patru rânduri. O strofă... Una care sugerează un univers uman copleșitor:

„Ce bine-ar fi să fiu cocor!
Cocorii pot să zboare!
Mi-aș face cuibul pe un nor
Și m-aș hrăni cu soare.”

Dumitru Vacariu este un cocor. Iar cuibul și hrana lui (și a noastră), în cărțile sale se află...

Nota plânsă a Redacției: Vineri, 26 mai, 2017, poetul Dumitru VACARIU a plecat dintre noi, făcându-și „cuibul pe un nor” pentru a se „hrăni cu soare”. Pe 21 septembrie ar fi împlinit 86 ani. Ne-a fost coleg și prieten ca un frate. Ocrotește-L!

P. conf. Gruia Novac

II. PARFUM DE CRIN

Privind crinii de pe coperta noii cărți de poezie a lui Constantin Mănuță, am simțit îndemnul să șoptesc: „Regalii crini par aripi zburătoare, / Parfumul lor s-a prefăcut în rime”. *Un crin se roagă* este numele cărții. Apariția ei s-a produs la început de an 2017, sub egida Editurii Princeps Multimedia, din Iași. Este un substanțial volum de sonete, care,

așa cum scrie poetul și editorul Daniel Corbu în Prefața (*Lumea ca un sonet, sonetul ca o lume*) „...urmează la Iași o solidă tradiție, la baza căreia îl aflăm pe Gheorghe Asachi, considerat primul nostru sonetist, continuată cu Mihai Eminescu, autor al douăzeci și nouă de sonete reper în poezia noastră, cu Mihai Codreanu, pe bună dreptate considerat cel mai mare sonetist român din toate timpurile („biruiță asupra limbii, asupra formei”, cum spune Lovinescu), cu Păstori Teodoreanu, G.Topârceanu, N.Țațomir și cu redevabilii sonetiști de azi, Horia Zilieru și Emilian Marcu”.

Din anul 1997 și până în prezent, Constantin Mănuță a publicat 17 volume de versuri. Pe întreg parcursul acestor 40 de ani, condeiul lui a avut un parcurs suitor, iar forma fixă a sonetului s-a prefăcut în dragoste statornică, rigorile stricte potrivitându-se până la armonizare cu structura creatorului - exuberanța metaforică a ideii condensate. Reușita extragerii esenței dintr-un zăcământ extrem de bogat se poate asemui unei victorii. Iar creația lui Constantin Mănuță dovedește că biruința s-a împlinit nu numai în plan tehnic, ci, deopotrivă, și în cel artistic, fapt care pune în valoare creația. O face, cu alte cuvinte, accesibilă tuturor categoriilor de cititori inițiați și amatori.

Volumul (225 de pagini) se deschide chiar cu sonetul ce dă titlul acestuia: *Un crin se roagă*: „Un crin se roagă ziua-n amiaza mare / Rugămintea lui este un dar frumos; / Din zori și-a risipit petalele pe zare / Apoi le-a așezat pe chipul lui Christos!” Deși nu abuzează de acest simbol al purității divine, poetul ne induce prezența lui pe tot parcursul demersului poetic, parfumul florii devenind unul de lungă durată, necum repede trecător prin simțurile noastre: „Eu în nelume aș dori să stau / Nu soarta mea pe alții o să dispere; / Chiar de-s născut la început de ere / Floarea de crin în brațe am s-o iau... (*Dumnezeu cel sfânt*)”, „Din coborâri se face urcare / Un crin de seară parcă amurgește / Omule drag, pe tine ce te doare? (*Omule drag*)”, „Un crin la butonieră-n fiecare zi / Toamna-și prinde păunul în ierbare? (*Tăcere albă*)”, „Dacă un crin mi-a înflorit pe buze / În ochii mei vor crește palmierii... (*Oale și ulcele*)”, „Un crin aprinde zorii în dimineață / Mă întreb dacă și pe mine a nins?” (*Catedrala neamului*); „Un crin agonizează în seară / Și eu de abia scriu un rondel...” (*Respectul de sine*).

Și în acest volum de sonete, tematica pe care poetul o oferă în chip estetic cititorilor săi este diversă. Două sunt, însă, principalele coordonate: lumina tonifiantă a clipelelor de bucurie („Nici pădurea nu m-a părăsit”; „lubesc pădurea, marea și câmpia”; „Un dor de tinerețe mă cuprinde”; „Noaptea vorbesc în taină cu misterul”; „Sunt un copac cu ramuri înflorite”; „Inima mea este o floare aprinsă”; „Am scris versuri seara pe o frunză”) și tragismul ființei umane, mereu aflată

în lupta vieții între împlinirea aspirațiilor, care nu sunt doar personale. O zbatere între răsăritul soarelui și asfințitul lui. Dispare iubirea, dar rămân urmele („Afară-i ziuă și iarăși va fi noapte”; „Oare câte gânduri pleacă-n depărtare”; „A trecut viața. Nu mai pot să zbor”; „Un dor se zbate-n zarea diafană”; „În fiecare dimineață salut veșnicia”; „Poezia mea v-o las drept moștenire”; „Am fost brad falnic, azi sunt o ruină”; „Am să mă prefac în apă de izvor”.

Constantin Mănuță deține tehnica și arta armonizării ideatice și sentimentale, conferind astfel sonetelor sale o haină frumoasă pentru un conținut de substanță.

Întoarcerea acasă, pe urmele copilăriei și în memoria celor mutați dincolo de viață; omagiile închinatelor unor prieteni (Marinică Popescu, Dumitru Spătaru, Emilian Marcu, George Echim, Daniel Corbu, Vasile Fetescu etc.), constanta stare de iubire - de om și de natură, seninătatea ușor obturată în fața capătului de drum; moștenirea spirituală pe care o lasă în urma lui; gândurile în continuă frământare și simțămintele în perpetuu

vibrare, precum și multe altele, particularizează o creație larg accesibilă cititorilor, demnă de a fi recitată.

Inspirata considerația lui George Echim, de pe interiorul celei de-a patra coperti, în care se regăsesc titluri ale cărților lui Constantin Mănuță: „Creația literară a scriitorului Constantin Mănuță (membru al Uniunii Scriitorilor din România - Filiala Iași) izvorăște din toate rănile sufletului său, în orele umbrei, la răsărit de cuvânt, sub steaua de cucută, chiar în instanță grea, fie că e zidit în zbor, înzăpezit sihastru ori sub o melancolie de stea, sau în zborul cocorului de fum, dezvăluindu-și taina din rana sufletului în zvâcnirile fiorului târziu, pe crucea viscolită a vârfului cu dor al poeziei, stăpânit de neliniștile astrale incrustate în privirea înserării, toate acestea dându-i tăria și imboldul spre noi bijuterii literare...” Este un eseu condensat, care rezumă o întregă existență umană și dezvăluie o operă literară, vrednică de luat aminte. Mai ales că ea se află în plin progres de împlinire.

Cărți primite

- Mihail Nemeș, *Turn, la țärm*, versuri, Editura Sfera, 2017, Bârlad, 75 pagini, ediție de buzunar, cu o postfață („Câteva cuvinte lămuritoare”) de Gheorghe Nemeș.
- Gheorghe Postelnicu, *Lumina cuvintelor, Interviuuri*, Editura Sfera, Bârlad, 2017, 193 pagini, cu o prefață („În loc de... Cuvânt înainte”) de Marin Ifrim.
- Sonia Elvireanu, *Umbrele curcubeului / Les ombres de l'arc-en-cie*, poeme / poèmes, ediție bilingvă română-franceză, Editura Ars Longa, 2016, Iași, 77 pagini, cu o prefață („Unde te regăsesc pe drumul singurătății?” / „Où te retrouver sur la voie de la solitude?”) de Isabelle Poncet-Rimaud și o postfață (Trinitatea „curcubeului”) de Denis Emorine.
- Dan Constantin Măță, *Constantin Hamangiu (1867-1932)*, Editura Hamangiu, 2013, București, 335 pagini.
- Florentina Loredana Dalian, *Domnișoara Nimeni*, versuri, Editura Eikon, 2017, București, 90 pagini.
- Constantin Mănuță, *Fragedul contur - antologie poetică*, Editura All Zenit, 2014, Iași, 655 pagini, cu un Studiu introductiv („Opera poetică”) de Nicolae Busuioc.
- Radu Theodoru - Marian Moșneagu, *Comandorul aviator Lazăr Munteanu, Biografie de război*, Editura Semne, 2015, București, 168 pagini.
- Sterian Vicol, *Memoria lui Femios (III), Ielele și elegiile lui Terian*, Editura Junimea, 2015, Iași, 151 pagini.
- Coriolan Păunescu, *Planetă liberă și sumbră*, versuri, Editura InfoRapArt, 2016, Galați, 94 pagini, cu o prefață („O lirică a trăirilor discrete”) de Doru Căstăian.
- Săndel Stamate, *Entelegchia. Izvorul din adâncul de sus*, versuri, Fundația Culturală Antares, 2012, Galați, 86 pagini.
- Săndel Stamate, *Sum. Poeme*, Fundația Culturală Antares, 2015, Galați, 71 pagini.
- Ion Popescu-Sireteanu, *Amintiri despre Titu Maiorescu*, ediția a II-a, Editura Junimea, 2017, Iași, 241 pagini.
- Hugo Mujica, *El temblor de lo que se inclina / Fiorul celor ce se-nclină*, antologie poetică - ediție bilingvă, Editura Zip, 2015, București, 331 pagini, cu o prefață („A numi tăcerea”) de Dinu Flămând.
- Park Wan-sub, *Cine a mâncat toată shinga?*, roman, Editura Zip, 2015, București, 238 pagini, traducere din limba coreeană, cu o *Introducere* de Roxana Cătălina Angheliescu.
- Marilena Dumitrescu & Jerome Thomas, *Virtual*, roman, Editura ZIP, 2017, București, 243 pagini, cu o *introducere* („Cuvânt înainte. Cuvântul lui”) de Jerome Thomas.

I. Vasile FILIP - UN ÎMPĂTIMIT AL RONDELULUI SCRIS ÎN FIECARE ZI

Unul dintre scriitorii importanți ai literaturii române actuale este Vasile Filip, cu operă impresionantă, de peste 50 de titluri de poezie, proză (romane și povestiri), scrieri istorice, literatură pentru copii etc. toate scrise *într-o viață de om așa cum a fost*, dacă l-am parafraza pe marele istoric român Nicolae Iorga.

Cartea rondelurilor a ajuns la cea de-a cincea ediție și ținem să precizăm că forma clasică a acestei poezii cu formă fixă este una din preferințele poetului și prozatorului Vasile Filip.

Ajuns la vârsta senectuții, *melanholia* își pune amprenta pe poezia lui Vasile Filip, dar nu lipsesc și alte motive și teme poetice unde armonia versurilor sale străbate spațiile și timpurile. Unda melancolică a poeziilor se explică prin trecerea inexorabilă a timpului și semnele negre ale naturii îi prefigurează destinul: „Nouri negri se adună,/ Gânduri negre se abat./ Parcă fulgeră și tună,/ Parcă toate s-au stricat.” (*Veste rea*), Zborul este un motiv poetic important în poezie, prilej de meditație și de uimire asupra trecerii vieții: „Acum mă culc sub firul de mohor,/ Acolo unde încă nu gândești/ Că poți zbura cu aripi de cocor/ Și-n fața lumii poți să te uimești...” (*O viață-ntr-o noapte*), de întoarcere cu fața spre cel două astre, soarele - astrul zilei și luna - astrul nopții: „Întoarce-te cu fața către soare/ Și-așteaptă până răsare luna/ Și spune rugăciunea de iertare/ Șoptind silabe, una câte una.// Nu te mira de stele căzătoare/ Și dintre ele să n-alegi niciuna;/ Întoarce-te cu fața către soare/ Și-așteaptă să răsare luna... (*Întoarce-te*).

Tema naturii, a succesiunii anotimpurilor este una predilectă în poezia lui Vasile Filip, unele poezii purtând denumirea de *Aprilie, Mai, Iunie, Primăvară, Noapte de vară, Iarnă grea, Și ceastă toamnă* etc.: „În mai ies țărani la păscut,/ Căci pășunatul e deschis legal./ Danturile rărite și le-ascut,/ Ca altădată coasa din metal.// Alături de mielul nou născut,/ De două vaci și poate câte-un cal,/ În mai ies și țărani la păscut,/ Căci pășunatul e deschis legal.” (*Mai*) luna când

ies țărani la muncile de primăvară alături de animalele lor ori iunie - luna splendidă de vară când poetul își poate scrie poemele direct pe față, sub mireasma florilor de tei: „În iunie e cerul mai înalt/ Și mai curat și mult mai siniliu./ Îmi vine chiar să mă avânt în salt,/ Pe fața lui poemele să-mi scriu// ...E luna florilor de tei/ Și-a roiurilor de albine,/ A dragostelor cu scânteii/ Și-așteptării de mai bine.” (*Iunie*).

Luna - astrul nopții apare de culoarea unei vulpi roșcate, în poezia *Noapte de vară*, amintind de titlul poeziei lui George Coșbuc. „Cătinel de după coame/ Iese luna învâlvorată./ Parcă-i vulpea cea roșcată,/ Strânsă în covrig de foame.// Stelele par niște poame/ În livada îndepărtată;/ Cătinel de după coarne/ Iese luna-nvâlvorată.// Minți savante, în trinoame/ Strâng înțelepciunea toată./ Sateliții nopții cată/ Disperați aerodroame,/ Cătinel de după coame.” (*Noapte de vară*)

Într-o atmosferă de basm gândul îl duce pe poet spre o *poiană mirată a brândușelor* descoperită de propria-i fiică: „Poiana a intrat în mirare/ Cum nu i s-a-ntâmpat niciodată./ Un înger cu nume de fată/ A coborât lângă ultima floare.// Plutise pe-o rază de soare/ Fiind cu brândușa surată;/ Poiana a intrat în mirare,/ Cum nu i s-a-ntâmpat niciodată...” nu uită nici de anotimpul de primăvară, când sunt în floare castanii: „Ard iarăși candelabrele-n castani,/ Albinele culeg din nou nectar./ Va trebui să umblu după bani,/ Să-mi cumpăr niște miere din plafar.// ...Bat cerul larg aripi de hultani/ Și mierlele ca din senin dispar./ A încolțit sămânța de bostani,/ De prin grădini miroase a mărar./ Ard iarăși candelabrele-n castani.” (*Primăvară*)

Poezia care este steaua călăuzitoare a vieții sale, i se pare că se stinge în plină zi: E cerul alb cum ar fi nins/ Și toate s-au făcut zăpadă;/ O stea în miez de zi s-a stins,/ Dar nimeni n-a putut s-o vadă...” (*O stea*)

În poezia *Voi nu?* Reticent întreabă pe oameni de ce nu se uită în jur să vadă primăvara, că

semne în natură doar sunt: greieri, vrăbii, flori și Găinușa de pe bolta înstelată: „Voi chiar nu vedeți că a venit primăvara?/ În jurul vostru nu vă uitați niciodată?/ Ascultați cum greieri își acordează vioara/ Și turuie vrăbii ca o moară stricată.//...Bucuria căldurii o simte și fiara./ Până și urșii o sorb dintr-o dată./ Parfumul de floare nu vă gădilă nara?/ Nu urmăriți Găinușa pe bolta-nstelată?...”, anotimpul de iarnă apare în poeziile *Zăpadă* și în *Iarnă grea*, unde nu lipsește nota ironică: „Am să ies la iarnă în stradă,/ Dacă ei nu vor să iasă,/ Să o curăț de zăpadă./ Liniștiți să steie-n casă!//...Drumarii nu vor să vadă,/ Iar primarului nu-i pasă,/ Fără griji ar vrea să șadă/ Târgu-i alb ca o mireasă...” (*Iarnă grea*). La modul metaforic și poetul privește la *granița cu rușii*, văzând semne de furtună în jocul pescărușilor, în adunarea greierilor și a furnicilor în fața ușii: „Se zbânguie ca plozii pescărușii,/ Spun oamenii c-ar face a furtună./ Mă uit și eu la granița cu rușii/ Și parcă văd cum norii se adună.//...Se-adună și furnici în fața ușii,/ Iar greierii din struna lor tot sună./ În grabă-și strică pânza paiangușii./ Începe ploaia, fulgeră și tună...” (*Meteo*) Unda de melancolie despre care am scris, mai sus, apare și-n poezia *Și-această toamnă*, când plantele dispar din natură, iar în privința stării melancolice luăm în discuție ceea ce numim *ars moriendi* din perioada senectuții, în paralel cu celelalte două: *ars amandi* și *ars vivendi*, specifice Zodiilor juvenile și adolescentine din poezia lui Vasile Filip.

Tema iubirii împletită cu aceea a naturii apare în poeziile: *Tu taci*, *Mă uit*, *Am auzit* etc.: „Tu taci mai bine și ascultă/ Cum cerul inima-și desface,/ Să fie dragoste mai multă,/ Să fie cât mai multă pace...”. (*Tu taci*) „Mă uit la chipul tău de ceară,/ Dar n-am puterea să-l ating./ Mă tem că poate să dispară,/ Cum stelele pe cer se sting.// Nu cred că este prima oară/ Când ochii tăi pare că ning;/ Mă uit la chipul tău de ceară,/ Dar n-am puterea să-l ating...” (*Mă uit*), „Am auzit că plângi în dese rânduri,/ Când amintirea în trecut te cheamă./ Dar și rămâi uitată printre gânduri,/ Cu ochii rătăciți într-o năframă...” (*Am auzit*)

O ironie fină și o undă de duioșie se desprind din poeziile *La altul și la tine și Zărzărelul*: „La altul vezi metehnele mai bine./ La tine nu le vezi deloc./ Chiar dacă-n roiuri de albine/ Aduni păcatele în smoc....”, Un zărzărel se uită peste gard/ Ca un copil ce s-a făcut de școală,/ Fudul de picăturile de fard,/ Mici candelabre-n ardere domoală.// Deasupra lui, un bondărel bastard,/ Parcă ieșit dintr-un cazan cu smoală,/ Își bâzâie poemul lui de bard,/ Cu gura plină, dar cu burta goală...”.

Clasicitatea poeziei lui Vasile Filip este plină de trăiri și sentimente frenetice, ca rod al imaginației impetuoase de unde explodează energiile sufletești, rezultată a filonului popular primordial. Poetul își asumă ipostazele eului creator în toate splendorile și dimensiunile sale, talentul, cultura, experiența de viață fiind punți de încercare pentru evaluarea dimensiunii estetice, dar și etice, moralizatoare. Umorul face casă bună cu poezia de meditație socială.

Nota socială de o mare vehemență și critică a vremurilor pe care le trăim este prezentă în poeziile: *Mai anevoie*, unde frizerii străini au bărbierit munții țării noastre: „Se văd anevoie munții/ De când i-au bărbierit frizerii./ Zadarnic streșină pui frunții,/ Să-i poți zări în pragul serii.// Ne-am prăbușit la capul punții,/ Cum s-ar usca de brumă merii,/ Precum un mire-n toiul nunții,/ Ca un țăran în pragul verii...”, sau se aduce un elogiu adevăratului doctor dar *de idei*, plin de omenie și de afecțiune față de oameni: „Am cunoscut un doctor de idei,/ El m-a tratat citindu-mi doar în gând./ Dar nu era un medic dintre cei/ Care te lasă să aștepți la rând.// M-a vindecat de dorul de femei,/ Privirea mea prin flacăra trecând;/ Am cunoscut un doctor de idei,/ El m-a tratat citindu-mi doar în gând.// Ci nu părea scoborător din zei,/ Însă era și nemilos și blând./ M-a învățat să ard fără scânteii/ Și mi-a vorbit cuvintele tăcând.// Am cunoscut un doctor de idei.”

Guvernării au dat pricaz să se strângă cureaua iar o vinovată își recunoaște fapta în fața juratului: „Se spune că s-a dat pricaz/ Să strângă oamenii cureaua,/ Căci fi-va bine, dar nu azi,/ Și va să cânte cucuveaua...Și ne vor scoate pe izlaz,/ Să învățăm a paște neaua./ Va râde peștele în iaz/ Că ne-am găsit și noi beleaua...” (*Se spune*) și: „Mă văd silită, domnule jurat,/ Să recunosc și să declar deschis:/ Această crimă eu o am comis/ Și nimeni altul nu e vinovat.//...Acum, când totul, iată, s-a aflat,/ Iar dumneavoastră tot nu m-ați închis,/ Vă dau răsplată: trupul meu curat/ Și neatins de nimeni, nici în vis.// Mă văd silită, domnule jurat...” (*Recunoașterea faptei*). Ironic poetul nu se simte speriat că i se va mări pensia: „Să știți că eu nu-s speriat deloc:/ Când îmi vor face pensia mai mare,/ Se va găsi, desigur, un padoc/ Să fiu repartizat pentru cazare.//...De când mă știu, eu am avut noroc,/ Îndeosebi la cele pierzătoare/ Și mai ales de când trăiesc la bloc-/ Un fel de libertate-n închisoare.// Însă să știți: nu-s speriat deloc.” Între aparență și esență este judecată fapta omului care l-a trădat pe poet nefiind nevoie să-i ceară scuze: „Nu e nevoie să-ți mai ceri și scuze/ Pentru delictul de a mă fi trădat,/ Deși o faci cu zâmbetul pe buze,/

De parcă fapta nu s-a întâmplat...” (Nu e nevoie)

Dacă în prima strofă din poezia *Nimic pe lume* radiografiază starea atmosferei: „Nimic pe lume nu mai e onest: / Și viscolul s-abate dinspre sud, / Furtunile se iscă dinspre vest, / Nebun e timpul, secetos sau ud. // ...în ultima strofă prezintă fără de legile de la închisoare: „În fiecare minut câte-un incest, / Câte-un omor comis de vre-un zălud. / les rând pe rând borfașii din arest, / Cu capul spart e adevărul crud...” Țăran la origine, Vasile Filip nu uită de soarta țăranilor de azi afirmând că: „În mai ies țăranii la păscut...” (Mai), iar el îi cântă și-i plânge prin litanii atunci când dorm (Nu am motiv).

Case de lut, este simbolul omului de la sat: „Mă voi muta într-o casă de lut, / Sub cap îmi voi pune doar paie de grâu. / Voi sta de veghe însingurat și tăcut, / Doar visele poate voi ține în frâu...” (Casa din lut).

Poezia de dimensiune religioasă este o constantă a operei lui Vasile Filip. Volumul *Tropare* este semnificativ în acest sens. Poetul sub greutatea anilor simte nevoia de o apropiere certă față de Dumnezeu prin credință și spovedanie lirică.

„Mi-a crescut o aripă, Părinte” mărturisește poetul dorind în stil păunescian să-și aducă părinții acasă: „Îmi voi aduce înapoi părinții, / Mă voi lua pe mine înapoi. / Destul s-au înfrățit cu sfinții, / Mai lasă-i ,Doamne, și cu noi...” (Dă-mi, Doamne), închinându-se la Dumnezeu: „Mă-nchin doar către Dumnezeu, / Dar Domnul nu se află-n Cer. / El este în lăuntru meu / Și numai Lui iertare-mi cer...” (Mă-nchin) în *Noaptea de Înviere* când bat clopotele în biserici: „Un clopot pacea o-nfioară, / Un credincios iertare-și cere. / E semn că în această seară / Intrăm în Noaptea de-Nviere.”, ipostaziindu-se în *Călugărul* care vorbește cu Dumnezeu: „Rostea cuvintele șoptit, / El însuși un cuvânt fiind. / Părea-mpăcat și liniștit, / Cu Dumnezeu parcă vorbind...” , „Sunt rătăcitul prin pustiu, / Cu ochii stinși, ca talpa spartă. / Nisipurile doar mă știu / Și numai ce mi-e scris în soartă // Spre orizontul ruginiu / Nu cred că mai găsesc o poartă, / Dar înțeleg într-un târziu / Că-n brațe Dumnezeu mă poartă...” (Sunt rătăcitul).

Schitul Stavnic apare în poezia *Vin, Doamne* laudând lucrarea Domnului: „Vin, Doamne, credincioșii să admire / Lucrarea Ta, durabilă și sfântă, / Cea care este mai presus de fire / Primește-i, Doamne, bine îi cuvântă. // Rămâne pretutindeni-n uimire, / La Schitul Stavnic îngerii mai cântă. / Doar umbrele aflate-n rătăcire / Se zbat în gol cu aripa lor frântă...”

În poeziile *Mă rog* și *Rugăciune*, poetul se află

într-o rugă fierbinte către Dumnezeu: „Adună-mă, Doamne, la Tine-n cetate / Și-mi fă judecata cea sfântă și dreaptă. / Mă simt precum malul de ape secate / Și steaua căderii abia mă așteaptă...” și „Mă apără, Stăpâne, de cel rău, / Dar mai ales păzește-mă de mine. / Eu sunt Părinte, credinciosul Tău, / Dar nu pot răul să-l despart de bine...” rugându-se apoi pentru întreg poporul: „Miluește, Doamne, poporul Tău, / Eu pentru el mă rog, nu pentru mine. / Îl apără, Stăpâne, de cel rău / Și-ntru credință pe pământ îl ține...”. Într-o serie de poezii ca: *În fața lumii* „În fața lumii chipul meu pălește, / Dar fruntea mea nu poate să se-ncline. / Ninsoarea doar în părul meu sporește / Și umbra mea parc-ar fugi de mine...” , *Dacă ar fi*: „Dacă ar fi să redevin copac, / Eu aș alege firavul alun, / În fluier de cioban să mă prefac, / Povestea vieții mele să o spun...” , *Plecând*: „Plecând, mă voi întoarce la izvor / Și-n rădăcină am să dau din nou. / Din flori de colț am să-mi zidesc pridvor, / Din crucea nopții am să-mi fac hublou...” și *Visez*: „Visez din vremea când eram școlar, / Încă de atunci am învățat să zbor. / Din ce motive? Nu aveam habar! / Mi-era destulă starea de fior...” că *Eu sunt copilul* zămislit în flori. / Părinții mei sunt două crizanteme. / A supra lor cad rânduri de ninsori / Și vor ieși cât de curând din scheme...” că „*Nici moartea* nu ne desparte, / Necum nesăbuitul cuvânt. / Tu ești ca o filă de carte, / Eu sunt ca o pală de vânt...” care „Mă-ndrept agale spre apus, / Cu mersul meu de om beteag, / Și-mi sprijin, iată, în toiag / Poverile ce am de dus. // În viața mea de nesupus, / Eu am slujit același steag. / De am de dat ceva-n vileag, / E timpul care m-a răpus.” (Traseu) etc.

Poetul se simte vânat și crede că nu are loc în propria-i limbă din cauza dușmanilor. Oare cine-i vinovat ca un asemenea mare scriitor să nu fie primit în Uniunea Scriitorilor? Ar fi existat posibilitatea exprimării într-o altă limbă? Vezi cazul lui Emil Cioran. „Mă-ntreb și eu, a nu știu câta oară, / Dar nimeni n-a putut răspunde: / Cuvântul „dor” cum sună în maghiară? / Când a venit și mai ales de unde?...” (Mă simt vânat) Ca orice om cu credința în suflet poetul dorește să emigreze în Rai și nu altă parte: „Am scris aceste versuri la beție. / Mă îmbătasem cu pelin de mai, / Pe când în iad nu mai aveam soție / Și mă gândeam să emigreze în rai...” (La beție)

„Uitarea și mersul mai departe sunt cea mai mare înțelepciune” afirma filosoful culturii Friedrich Nietzsche și credem că scriitorul Vasile Filip a avut în vedere o astfel de maximă o viață întregă.

II. O CARTE NECESARĂ

Apropiata împlinire a unui secol de când România, în urma primei conflagrații mondiale, și-a desăvârșit unitatea statală, aducând între fruntarii o parte a teritoriilor sale, aflate în stăpânirea străinilor, a prilejuit cunoscutului om de cultură ieșean, istoricul și scriitorul Vasile Diacon, să țină, în data de 6 mai 2017, în Sala Dublei Alegeri de la Muzeul Unirii din Iași, sub egida filialelor ieșene a Uniunii Scriitorilor și a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, o prelecțiune cu titlul *Ținuturi românești nerecuperate sau pierdute la conferințele de pace de la Paris*, care a suscitat un deosebit interes din partea unei părți a intelectualilor ieșeni, mai ales a iubitorilor de istorie. Întreaga tematică legată de evoluțiile politico-istorice ale României, începând cu atentatul de la Sarajevo și declanșarea războiului, și până la încheierea, la 28 octombrie 1920, a tratatului prin care se recunoștea Unirea Basarabiei cu Țara Mamă, și, apoi, semnarea tratatului din 1947, a fost abordată din unghiuri și sensuri de interpretare și receptare diferite. Incitantele dezbateri care au urmat conferinței, au determinat pe Vasile Diacon să promită tipărirea, cât mai grabnică, a unei cărți cu acest subiect, ce se impune cu necesitate, mai ales, în contextul în care revizionismul maghiar este resuscitat, când a fost înființat, la Budapesta, un organism special, Trianon-100, pentru contracararea tuturor acțiunilor României legale de centenarul Marii Uniri.

Cartea lui Vasile Diacon, *Ținuturi românești nerecuperate sau pierdute la conferințele de pace de la Paris*, Iași, Editura PIM, 2017, 206 p., sintetizează admirabil întreaga problematică legată de toate tratatele la care România a fost semnatară la conferințele de pace de la Paris din 1919-1920 și 29 iulie - 15 octombrie 1946.

Autorul mărturisește că după o amplă cercetare prin Arhivele Ministerului

Afacerilor Externe, în anul 2009, a cunoscut o tânără și foarte bună cercetătoare Cristina Țineghe, care i-a trimis 76 de documente pentru perioada 1919-1921 și anul 1923, editate sub titlul *Dezmembrarea*

Maramureșului istoric: decizii politice, reacții și consemnări în mărturii contemporane (1919-1923), București, 2009, care au stat la baza deciziei de a aborda acest subiect.

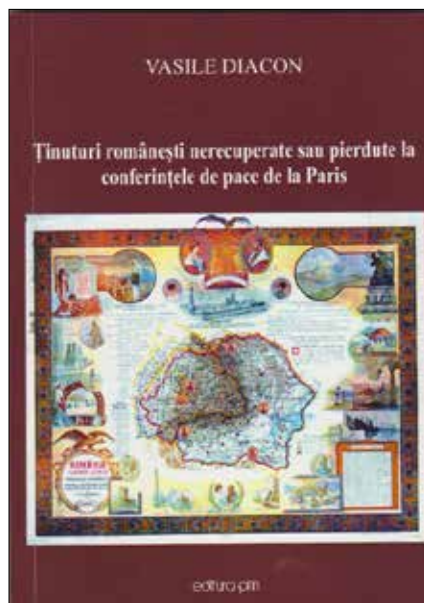
Tematica fiind de actualitate, Vasile Diacon readuce în discuție existența

românilor din afara granițelor, în special a aceluia din Bulgaria și Serbia, din fostul Maramureș istoric, dar și din nordul Bucovinei sau din sudul Basarabiei. Scriitorul dorește ca această carte/conferință să fie pusă în relație cu intrarea României în Primul Război Mondial alături de Antanta, de la devenirea nedorită a Iașului capitală a țării pentru doi ani și de la făurirea României Mari.

Într-un stil captivant, autorul explică, documentat, cum România a pierdut, la tratativele de pace de după cele două conflagrații mondiale, Banatul sârbesc (fostul Comitat Torontal) în favoarea Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor, o parte a acestuia în favoarea Ungariei, regiunea apuseană a Crișanei până la Tisa, în favoarea Ungariei, Maramureșul istoric în beneficiul Cehoslovaciei, Cadrilaterul în favoarea Bulgariei, cum ni s-au rășluit Basarabia, nordul Bucovinei, Ținutul Herței și, în final, Insula Șerpilor.

Modul cum România a fost tratată de marile Puteri a fost exemplificat prin existența Protocolului adițional secret al Pactului Ribbentrop-Molotov, ori prin înțelegerea secretă dintre Winston Churchill cu privire la sferile de influență, când România a fost abandonată în mâinile sovieticilor, și nu a uitat să aducă în actualitate Planul Valev, care urmărea înființarea unui organism suprastatal al Dunării de jos, format din teritoriile ale României, Bulgariei, Basarabiei și Ucrainei.

Vasile Diacon oferă date și informații din istoria politică antebelică, interbelică și postbelică a României; luptele dintre cele două tabere politice de la București privind intrarea țării în Primul Război Mondial; despre perioada de neutralitate; făurirea României Mari, dar și despre Tratatul cu Ucraina în timpul președintelui Emil Constantinescu, o

activitate nefastă având-o Adrian Severin, ca șef al diplomației noastre. Astfel prin tratatul încheiat în 1997, regimul Emil Constantinescu a renunțat la Sudul Basarabiei, Nordul Bucovinei, Ținutul Herței și Insula Șerpilor, trădând speranțele propriului popor.

Mai arată autorul că atunci când se documenta la București, în fondurile Arhivelor Naționale, a găsit lucrarea de gradul I a învățătoarei Lucreția Vienesu, cu titlul *Maramureșul*, pe care o reproduce, în anexa cărții, în facsimil, dar și sub formă transliterată.

Autorul dă câteva date despre învățătoare, lucrarea fiind scrisă în timpul cât nordul Transilvaniei a fost ocupat de Ungaria hortistă, după *Dictatul de la Viena (1940)*.

Lucreția Vienesu oferă ample informații despre Maramureș: așezare geografică, istoricul ținutului, numele ținutului, întindere, așezare, relief, climă, situația țăranilor, cultura, religia, datini și obiceiuri, organizații politice românești, populația, portul maramureșean.

„Maramureșul este regiunea în care frumosul și pitorescul se întrec în a oferi ochiului minunile naturii. Este raiul înzestrat de Dumnezeu, cu mândre coame de munți, împodobiți cu fermecătoare parcuri naturale și grădini cu pomi fructiferi, ce răspândesc farmecul irezistibil pe pământul românesc. Este regiunea în care păsările cerului, mugetul cerbilor și murmurul izvoarelor fac să se depene firul amintirilor și al dorurilor de mai bine...” Așa își începe Lucreția Vienesu lucrarea, continuând cu lanțurile de munți comparate cu niște ghirlande, munți care par „monumente sfinte, de rugă și închinare, clădite cu trudă de străbuni.”

Dacă Bucovina este „țara pădurilor de fagi”, Maramureșul este „țara pădurilor de brazi”, fiind „cetatea, cu o singură poartă spre apus”. „Nu se găsește colț de țară, care să aibă amintiri atât de evocatoare și atât de românești cum se găsesc în Maramureș. Și ceea ce se găsește aici în Maramureș este unic și fără de pereche...” afirmă autoarea.

I. Simionescu, în *Forme arhaice din viața poporului român*, susține că Maramureșul este „cel mai puternic leagăn al românismului”.

Plecarea lui Bogdan Vodă din Maramureș în Moldova este văzută ca un act de infidelitate de către autoare, iar ungerii au venit în sec al XIII-lea și „au apăsător tot mai mult viața românească, izbutind numai să o amărască, nu să o distrugă”, iar în timpul Revoluției de la 1848 existau două tabere: „Intellectualii luptau contra împăratului de la Viena, iar poporul cu frații din Ardeal luptau în armata lui lăncu împotriva ungerilor”.

Lucreția Vienesu fusese numită învățătoare la școala din comuna Șieu, județul Maramureș, la 1 septembrie 1929, iar la 1 septembrie 1932 a fost transferată la Vișeu de Sus, unde, precizează

autoarea, „mi-am făcut mai mult decât datoria, expunându-mi viața mea și a membrilor familiei mele pentru naționalismul înfocat ce l-am făcut, lucrul ce nu era bine văzut de dușmanii neamului nostru”!

Odată cu *Dictatul de la Viena*, s-a refugiat, începând cu septembrie 1940, în județul Vâlcea, unde a funcționat la Școala Primară din satul Ocnița, comuna Ocnele Mari.

Lucrarea lui Vasile Diacon, pe lângă informațiile necesare, la care adaugă o bogată bibliografie, conține și un bogat material grafic, multe hărți și fotografii care pun în evidență aspectele istorice abordate.

Personalitatea omului de cultură Vasile Diacon am redat-o în cartea *Prietenul meu Vasile Diacon*, care cuprinde un *Argument*, Poezii, un articol *Scriitorul din cetate cu vocația omeniei* și o recenzie la cartea *Un hidalgo întârziat: Profesorul Ștefan Cuciureanu*. Reacțiile la adresa acestei cărți nu au întârziat să apară: scriitorul Vasile Filip în recenzia *Valențele prieteniei*, apărută în ziarul „Crai Nou”, Suceava, 20 mai 2017, arată că autorul Constantin Mănuță, în *Argument*, afirmă: „O personalitate fascinantă și complexă a culturii și literaturii române contemporane este Vasile Diacon, omul care cultivă ca nimeni altul cultul prieteniei în cadrul relațiilor interumane (...). Prin genetică bucovineană, Vasile Diacon este un spirit ales, nobil, iar prin apriorismul propriu, îndatoritor, generos, deschis sufletește, într-un cuvânt, are vocația prieteniei...”

Poetul George Echim de la Brașov în revista „Claviaturi”, numărul din martie 2017 citează din cartea *Prietenul meu Vasile Diacon*: „O personalitate fascinantă și complexă a culturii și literaturii române contemporane (...), omul care întreține, ca nimeni altul, cultul prieteniei în cadrul relațiilor interumane”. Ca urmare a faptului că a fost impresionat de personalitatea d-lui Vasile Diacon - cu două licențe: una în filologie și alta în științe juridice, precum și cu un doctorat în istorie - de înaltul său cuget românesc, de enciclopedia de informații temeinice pe care le deține, în spiritual său de cercetător, de căutător al adevărilor istorice și umane, autorul arată că toate acestea l-au determinat să-l numească *sacerdotul omeniei* și astfel între dânsii „parcă dintr-o dată s-a aprins scânteia prieteniei”.

Desigur, s-ar putea spune mai multe despre Vasile Diacon, mai ales despre generozitatea și spiritul de prietenie de care dă dovadă în ajutorul acordat marilor personalități ieșene, unora atât moral cât și material, exemplificând doar prin cazurile profesorilor universitari Ștefan Cuciureanu și Ilie Dan, trecuți în lumea umbrelor.

Gheorghe C. Pața (Patză): scriitor, folclorist, etnograf

Apariția aproape în același timp a două cărți semnate de Gheorghe C. Patza, anume **Glasuri bucovinene. Studii, eseuri, recenzii și Din Bucovina (literatură, etnografie, folclor)**, prima la Editura Maiko din București, iar a doua la Editura Pim din Iași, îmi dă prilejul să vorbesc din nou despre acest harnic și serios cărturar din Țara Dornelor.

S-a născut la 6 februarie 1947 în satul Neagra Șarului, comuna Șaru Dornei, județul Suceava. Urmează cursurile școlii primare și gimnaziul în satul natal, ale liceului la Vatra Dornei, iar studiile superioare la Suceava și Iași. La licență s-a prezentat cu lucrarea **Istoricul și graiul comunei Șaru Dornei**, susținută în 1974. Între 1975 și 1980 urmează cursurile Facultății de Drept din Iași, încheiate cu teza de licență **Condiția juridică a străinilor în România**. După câțiva ani de activitate didactică, din 1985 lucrează ca jurist, consilier juridic sau ca manager general al Stațiunii Balneo-Climaterice Vatra Dornei. În tot acest timp desfășoară și activitate didactică: are și ore de limbă franceză și de științe sociale. Între anii 1995 și 2009 a funcționat ca magistrat procuror. În martie 2009 s-a pensionat din magistratură și devine avocat în Baroul de Avocați Suceava.

Activitatea sa de profesor și cea de jurist este admirabil completată de cea de scriitor și de etnolog.

Astfel, ca scriitor publică volumele: **Imoralitatea legii** (eseuri), 1993; **Lăstarii amărăciunii** (poezii), 1995; **Eneas în cerc** (roman), 1997; **Expresul de Ilva Mică. Patimi balcanice** (proză scurtă și eseuri), 1998; **Întoarcerea lui Dracula** (roman), 2002; **Trimisele ispitei** (proză scurtă), 2003; **Pământul Șar** (roman), 2004; **Robe cu molii** (proză scurtă), 2008; **Mânzul** (proză scurtă), 2010. Aceștia li se adaugă: **Ținutul Vatra Dornei**, 1993; **Depresiunea Șarul Dornei**, 1993;

Istoricul și graiul depresiunii Șaru Dornei, 2001; **Monografia comunei Șaru Dornei**, 2002; **Folclor licențios din ținutul Dornelor**, 2010; **Camarazii** (proză scurtă), 2012; **Glasuri bucovinene**, 2014; **Din Bucovina** (literatură, etnografie, folclor), 2014.

Colaborează la o seamă de publicații din țară și la câteva din străinătate.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Societății Scriitorilor Bucovineni, este președinte al Asociației Scriitorilor și Artiștilor Dorneni și membru al altor societăți și asociații din țară și străinătate.

Cartea **Glasuri bucovinene** se deschide cu articolul **Vatra Dornei, vatră de cultură bucovineană**. În trei articole succesive este prezentat scriitorul dornean Platon Pardău, prozator deosebit de prolific, decedat la 68 de ani. Soția sa a înființat o fundație care poartă numele acestui scriitor.

Despre dramaturgul Ion Luca știm că s-a stabilit la Vatra Dornei și că a slujit școala dorneană mulți ani. Trei dintre numeroasele piese de teatru scrise de Ion Luca au fost publicate de Nicolae Cârlan în volumul Ion Luca, **Salba reginei** (teatru religios). Gh. Patza prezintă aceste piese cititorului și apreciază că Ion Luca este „un mare scriitor și creator de limbă literară”. Al doilea articol despre același dramaturg este **Ion Luca - teatru inedit**. Aici este prezentat volumul **Când țipă animalul**, cu piesele inedite **Neliniștea doamnei** și **Când țipă animalul**.

În **Motivația și semnificația actualei denumiri a bibliotecii publice din Vatra Dornei**, ne este prezentată activitatea de cercetător a lui G. T. Kirileanu (1872-1960).

Articolul **Liviu Papuc și trecutul cultural al Bucovinei** are în atenție câteva dintre cărțile publicate de cărturarul ieșean, între care **Bucovina în reportaje de epocă**, **Bucovina în relatări de**

epocă, Bucovina mărturii de epocă și Bucovina în notații de epocă. „Dragostea lui Liviu Papuc pentru Bucovina sa și a noastră e sintetizată într-o singură frază: Bucovina a fost (și continuă să fie) o aleasă floare din buchetul provinciilor românești, mereu străbătută și cântată pentru variatele-i aspecte de impact: de la natura generoasă la arta desăvârșită a mănăstirilor, de la sufletul primitiv al băștinașului la impecabil întocmita și întreținuta gospodărie, de la istoria care se ițește din orice cotlon la tăria de caracter a locuitorilor. În ansamblul ei, antologia bucovineană a lui Liviu Papuc rămâne o lucrare monumentală și de referință pentru trecutul Bucovinei”.

Anghel Popa este un valoros cărturar câmpulungean. În cartea sa, Gh. Patza prezintă, pe scurt, volumele acestuia **Societatea academică „Junimea” din Cernăuți (1878-1938)**, **Aromânii în Bucovina și Societatea academică „Arboroasa” din Cernăuți (1875-1876)**.

Articolul următor în volum este intitulat **Despre proza lui Constantin Badersca (1934-1996)**. Cităm fraza de încheiere: „Constantin Badersca rămâne, fără îndoială, unul dintre marii prozatori contemporani, prin cele două romane antume. Dubla condiție a căderii și **Joia femeilor**, la care se adaugă romanele postume (**Farmecul roșu**, 2003 [...] și **Borcea**, 2009) precum și un prim volum de proză scurtă, intitulat **Luischen și alte povestiri [...]**, 2009”.

Întrucât am fost coleg de facultate cu autorul pe care Gh. Pața îl prezintă aici, pot lămuri pseudonimul Badersca, format din Bărboi (numele său de familie) și Dersca (numele satului în care s-a născut). Costică Bărboi era, în anii aceia, un mare cântăreț la vioară și ne încânta mai ales cu **Balada** lui Ciprian Porumbescu. Despre viața lui la Câmpulung și despre ultimii ani ar putea scrie prietenii săi între care Gheorghe Pața și Horațiu Stamatin.

Ultima carte pe care o prezentăm aici, **Din Bucovina (literatură, etnografie, folclor)**, Iași, Ed. PIM, 2014, 156 pagini, cuprinde studii și eseuri. Se deschide cu eseul **Despre cercetarea monografică**. Autorul pledează, cu drept cuvânt, pentru prezentarea graiului și îndeosebi a lexicului zonei monografiate. În atenția autorului a stat, ca eliberare de o îndatorire importantă, explicarea originii numelui său de familie. Îl preocupă unele personalități dornene, precum scriitorul Petru Țăranu, scriitorul Gheorghe Grigorean, amândoi cu preocupări etnografice în scrierile lor. Aș menționa că autorul realizează un bun profil de scriitor când vorbește despre cărțile lui Gheorghe Grigorean. Este bine realizat studiul **Valori etnografice în romanul lui Vasile Postecă, Băiatul drumului**.

Urmează partea a doua a cărții în care Gh. Patza include o seamă de recenzii la cărți semnate de Ion Popescu-Sireteanu, Vasile Diacon, Ion Crețu, Ion Nandriș, Ilie E. Torouțiu, Dumitru Covalciuc, Nichita Adăniloiaie, Ion Cernat, Vasile Candrea, Mircea Vlădică, Ștefan Popescu, Ionel Nafareanu, Paraschiva și Ioan Abutnăriței, Corneliu Lustun, Nicolae Șapcă, Ciprian Bojescu, Gr. Bostan, Mihai Camilar....

*

Într-un **Cuvânt înainte**, Gheorghe Patza ne informează că în **Monografia comunei Șaru Dornei**, Botoșani, Ed. Axa, 2010, a acordat multă atenție limbii vorbite și în special lexicului popular, pentru că „graiul popular se stinge odată cu vorbitorii și asupra frumuseții sale se așterne tăcere definitivă” și „a ignora studiul graiului, a limbii vorbite de oamenii locului înseamnă a lăsa cercetarea incompletă și mult, mult mai săracă”.

În rândurile care urmează o să mă opresc puțin asupra capitolului **Toponimia** și la bogatul **Glosar** publicat.

Gheorghe Patza întocmește lista numelor topice pe baza lucrării **Toponimia minoră a Bucovinei** de Nicolai Grămadă, a hărților Ocolului Silvic Vatra Dornei, a lucrării **Condica obștească** de Andre Chefneux și a tradiției populare. Fiind localnic, a putut aduce însemnate completări surselor de informare amintite. Autorul a grupat numele topice după unele criterii pe care le stabilește.

Ar fi important pentru zona Șaru Dornei, în cazul reluării acestei lucrări într-o nouă ediție, dacă autorul ar culege toate numele topice și le-ar descrie mai amănunțit, să fie clară motivația apariției lor. Se înțelege că este necesară și o **listă a entopicelor**, adică a numelor comune care denumesc forme de relief, izvoare, cursuri de ape, fântâni, ulițe (sau străzi), părți ale localităților care compun comuna. În acest fel s-ar prezenta o oglindă completă a ceea ce înseamnă toponimie locală.

Când se explică originea unor astfel de nume, se cere multă prudență spre a nu fi derutată cercetarea viitoare. Astfel explicația dată pentru numele topice **La Boamba și Vârful Boambei** trebuie căutată într-o poreclă și nu într-o asemănare cu „forma unei cupole lunguiete”.

Glosarul întocmit de Gh. Patza este foarte bogat. Și alte cărți ale autorului au bogate pagini de glosar, de aceea îi propun să unească aceste glosare și să le publice într-o carte, cu explicații mai ample și cu contexte din graiul local. În acest fel, **Dicționarul tezaur al limbii române** va avea o sursă sigură și bogată de informații din Țara

Dornelor.

Închei, subliniind seriozitatea cu care Gheorghe Patza realizează scrierile sale etnologice.

*

Folclor licențios din Ținutul Dornelor, Botoșani, Ed. Axa, 2008. În glosarele dialectale publicate apar uneori și termeni licențioși, obsceni (cu variante), dar de obicei autorii de glosare evită consemnarea unor astfel de cuvinte. **Atlasul lingvistic român** lucrat la Muzeul Limbii Române din Cluj a publicat în volum separat hărți cu termeni considerați obsceni spre a se conștientiza acest sector al limbii comune.

Etnologul Gheorghe C. Patza a avut ideea (năstrușnică) să adune din zona Dornelor ceea ce numim **folclor licențios** și să publice materialul adunat într-o carte. Într-o prefață intitulată

Argument, culegătorul ne vorbește despre pudoarea țăranului: „Țăranii sunt atât de pudici, încât își ascund marile suferințe fizice. Spre deosebire de orășeni, care își exhibă durerile în fața medicului și adesea își fac din asta o pasiune, țăranii suferă în tăcere, gem prin somn și mor tăcuți în suferința lor”. Aceste cuvinte sunt desprinse parcă dintr-un elogiu adus țăranului român. Și spune mai departe: „dacă folclorul literar, așa cum îl cunoaștem din diverse culegeri, reprezintă vârful, cel licențios este partea cea de jos, cea mai ascunsă a aisbergului și de cele mai multe ori rămâne pentru totdeauna necunoscut”.

Întregul material este compartimentat în Paisprezece capitole.

Volumul se încheie cu un **Glosar**, cu o **Bibliografie generală** și cu o listă de **Informatori principali**.

Cărți primite

- Omar Lara, *La fuerza de gravedad de la memoria/ Forța de gravitație a memoriei*, antologie poetică - ediție bilingvă, traducere din limba spaniolă de Maria Elena Răvoianu, Editura ZIP, 2016, București, 409 pagini, cu o prefață („Caiet al unei întoarceri”) de Dinu Flămând.
- Teodor Oancă, *Vremuri sub lupă*, proză, Editura Grafix, 2017, Craiova, 208 pagini.
- Elena Condeci, *Arheul eminescian la Cernăuți. Interviu cu acad. Vasile Tărățeanu*, Editura Gee, 2017, Botoșani, 227 pagini.
- Vasile Filip, *Destinul este rotund. Cuiburi părăsite*, vol. 18, proză, Editura Pim, 2017, Iași, 263 pagini.
- Daniela Oatu, *Fantasmale versului rău*, poezii, Editura Timpul, 2017, Iași, 219 pagini.
- Dumitru V. Apostolache, *Vieți dedicate eternității*, Editura Casei Corpului Didactic Vaslui, 2017, 218 pagini, cu o prefață („Cuvânt înainte”) de Teodor Pracsu.
- Ioan I. Costea, *Populația și străzile Reghinului*, Ed. Petru Maior, 2016, Reghin, 184 pagini.
- Mănăstirea Paltin Petru Vodă, *Părintele Iustin Pârnu. Mărturii ale sfințeniei*, Fundația Iustin Pârnu, iunie 2017, 212 pagini, prin bunăvoința stareței Iustina Bujor a Mănăstirii Petru Vodă.

Cărți tipărite de vasluieni

- Vasile Chelaru, *Jocul de-a viața*, nuvelă, Editura Sfera, 2017, Bârlad, 181 pagini, cu o postfață („Ca jocul, și viața se învață”) de Gruia Novac.
- Petruța Chiriac, *Sfere de gând publicistic*, Editura Sfera, 2016, Bârlad, 211 pagini, prefață de Gheorghe Clapa.
- Roxana Galan, *Convorbiri încercuite*, roman, Editura Sfera, 2010, Bârlad, 268 pagini, cu o prefață („A fi sau a nu fi în cerc”) de Simion Bogdănescu.
- Roxana Galan, *Copilăria Thaliei. Teatrul ca joc - teatrul ca viață*, texte originale și adaptări, Editura Sfera, 2016, Bârlad, 142 pagini.
- Gheorghe Alupoaei, *Semne grafice de recunoștință, Portrete de expresie*, vol. III, Editura PIM, 2017, Iași, 369 pagini.
- Theodor Codreanu, *Fragmente despre Eminescu*, Editura Junimea, 2017, Iași, 288 pagini.
- Theodor Codreanu, *Anamorfoze*, Editura Scara Print, 2017, București, 456 pagini.
- Serghei Coloșenco, *Mihai Eminescu, XXIV*, Biblioteca Rebus, nr. 130, Editura Sfer, 2017, Bârlad, 28 pagini.
- Serghei Coloșenco, *Nicolae Tonitza*, cronologie și rebusistică, Ed. Sfera, 2017, Bârlad, 24 pagini.

Petale în vânt = Petals on the wind: **haiku Cezar-Florin Ciobîcă, Iași,** **Editura PIM, 2017**

Atrasă de expresia unei iluminări de moment, în care examinăm viața lucrurilor, parafrazând un autor englez și un devotat al culturii japoneze, Reginald Horace Blyth, apropierea de poemele nipone nu a fost întâmplătoare. S-a declanșat sentimentul că le aparțin, simțindu-mă reprezentată de stil, de tot ce am descoperit prin căutări și prin citirea cărților de haiku. Surprinzătoare mișcarea din mediul online, o mișcare frumos organizată, încheată, prietenoasă incluzând mai mulți autori de poeme nipone. Autori cu renume în țară și străinătate. Mi-a atras atenția **Cezar-Florin Ciobîcă**, ale cărui poeme m-au interesat în mod deosebit.

Cine este acest haijin român? „Cezar-Florin Ciobîcă lucrează în Botoșani, România, ca profesor și autor de poezie, proză și haiku. Scrie haiku din 2008, iar poemele lui au apărut și pe câteva site-uri internaționale. A câștigat premii la concursuri internaționale de haiku, iar începând cu 2010 a fost selectat printre cei mai creativi 100 de autori de haiku din Europa. Coordonează un club de haiku, organizează concursuri (haiku, senryu, tanka) pe site-ul *Lyrical flashes* și este membru al juriului în cadrul Concursului Internațional de Haiku *Sharpening the green pencil*. A publicat două cărți până acum (*Memoria clepsidrei*, poezie, și *Caruselul anotimpurilor*, haiku).”

În acest an, 2017, la Editura PIM din Iași, îi apare încă un volum de haiku, în ediție bilingvă (română-engleză) - „**Petale în vânt**” cu titlu paralel „**Petals on the wind**”.

Titlul cărții este extrem de sugestiv. Exprimă un adevăr universal valabil: ne place ori nu ne place, cu voia sau fără voia noastră, nu suntem altceva decât *petale în vânt*, iar tema principală a cărții este aceea a existenței efemere.

După cum vom vedea, pentru Cezar Ciobîcă a

scrie haiku este o adevărată artă, aceea a simplității, a sincerității, a purității, a sensibilității, într-un cuvânt arta esenței. Într-adevăr, în doar 17 silabe (3 versuri), descoperim universuri și lumi incommensurabile. Autorul se apleacă atent, cu decență, observă cu finețe, cu rafinement tot ce-l înconjoară și dezvăluie cu mărinimie celorlalți tablouri cu rezonanțe adânci și de durată. Poemele sunt inserate în carte precum vârtelnița deapănă timpul, înșirând cele patru anotimpuri în rotația lor firească (*Primăvară, Vară, Toamnă, Iarnă*), însă cartea are și un al cincilea capitol, în care autorul presară, *Printre anotimpuri*, alte câteva poeme.

Cine vede în haiku ori spune că haiku-ul este doar imagine are multe de pierdut. Cuvintele, versurile sunt doar „interfața” scriiturii cu cititorul. Dincolo de aceasta se deschide o lume cu reverberații nebănuite, cu valențe de neînchipuit. După descoperirea imaginii, cititorul trebuie să treacă dincolo de aceasta, descifrând rosturi și profunzimi ale cuvintelor și imaginilor. Decriptarea și talmăcirea, simbolismul acestora, printr-o atitudine contemplativă, este ceea ce atrage cititorul și îl îmbogățește spiritual, artistic, cultural...

Mă opresc, pentru început, la poemul: *clepsidra spartă -/ miresmele de tei/ îmi umplu timpul*. Un haiku, în care autorul contrapune două planuri - golul și plinul. *Clepsidra spartă* cu certitudine are fisuri prin care se goleşte de conținut, însă nu cunoaștem cauzele apariției acestora, ci, doar, putem accepta că așa a fost proiectată. În cel de-al doilea plan, timpul (măsurat de clepsidră) este totuși plin, dar nu oricum, ci, de data aceasta, cu *miresmele de tei*.

La o analiză mai atentă, observăm că pe autor îl preocupă filosofia vieții. Dorește să ajute cititorul să înțeleagă parcursul omului în timp și spațiu;

un adevăr cunoscut și recunoscut, acela al trecerii, curgerii timpului continuu. Acesta se scurge precum un fluid, alunecând lin sau în cascade. Fiecare dintre noi îl percepem și îl trăim în mod subiectiv, personal; pentru unii poate fi senin, pentru alții, dramatic. Pentru a spori bucuria trăirii, ori pentru a atenua efectul trecerii și pentru a fi mai ușor de suportat, Cezar Ciobîcă umple timpul cu *mireasma de tei*, care ne încântă, ne binedispune, ne face să uităm de lucrurile neconforme cu dorințele noastre, cu puterea noastră de imaginație și ne face să înțelegem că, de fapt, nu timpul se scurge, ci noi ne strecurăm prin timp spre marea trecere, pe care trebuie s-o acceptăm și, chiar să ne pregătim în acest sens.

Un alt popas, pe aceeași temă: *bătrân pe pris-pă -/ printre frunzele veștede/ un ghiocel*. Autorul surprinde desprimăvărarea, trecerea de la iarnă la primăvară, când ies la căldură găzele, copiii, iar *bătrânii*, încet, anevoie, *pe prispa* casei, cu privirea fixă, uneori pierdută printre *frunzele veștede* ale toamnei trecute. Prin contrapunerea celor două ipostaze: *bătrân* (sfârșit) și *ghiocel* (început) se aprinde scânteia, are loc declicul schimbării stării de spirit a bătrânului.

Zăbovesc puțin asupra unui alt haiku: *primul curcubeu -/ culorile pastel/ neîncepute*. Și aici întâlnim o juxtapunere a două planuri diferite: cerul și pământul. Fiind vorba de *primul curcubeu*, deducem că ne aflăm la începutul verii, când natura este îmbrăcată în *culorile pastel*, culori diafane, (roz, bleu, lila, galben, verde...), care-i conferă un aer copilăresc și proaspăt, zglobiu și delicat. Dacă aici întâlnim din plin culori și tonuri diverse, autorul ne anunță că în cer nu este nicio risipă a acestora, ele fiind *neîncepute*.

Timpul se rostogolește în ritmul lui, iar noi ținem cumva pasul prin *liniștea nopții -/ o castană tulburând/ stelele din lac*. Probabil că autorul se află sau se imaginează pe malul unui lac ori în apropierea acestuia, într-un peisaj nocturn, romantic; poate chiar într-o escapadă de câteva zile, undeva într-un mediu natural în care să respire *liniștea nopții* întru propria-i liniște. În liniștea devenită tihnă în miez de noapte, are loc o schimbare de ton, în care *o castană tulburând/ stelele din lac*. Întâmplarea îi atrage atenția autorului care observă impactul acesteia asupra lacului și cerului. Efectul căderii nu este doar sunetul produs și tulburarea liniștii lacului, împrejurimilor și a stelelor ci, prin extensie se prelungește, tulburând și liniștea autorului, empatic cu ceea ce se întâmplă în natură, de jos până sus.

De remarcat în carte și poemele, în care autorul sesizează îmbătrânirea populației de la țară: *sat îmbătrânit -/ pe hornul casei de nașteri/ o barză cu pui*; trăirile copiilor ale căror părinți sunt nevoiți să plece la muncă în străinătate: *Ziua mamei -/ fetița-n lacrimi învârte/ globul pământesc* sau durerea părinților rămași acasă, copiii fiind plecați: *la cules de struguri -/ cu gândul la copiii/ plecați departe*; nostalgia pentru locurile și casa copilăriei: *casa natală -/ miresele de liliac/ umplu tot golul*.

Poemele lui Cezar Ciobîcă sunt schițe de peisaj, tușe de penel bine articulate pe canavaua pregătită anume. Mi-au încântat sufletul și multe alte poeme, tablouri feerice și de neuitat: *prima ninsoare -/ în vechea mașină de scris/ o coală albă; petale în vânt -/ din ce în ce mai lungă/ trena miresei; amiază pe câmp -/ miroase a lavandă/ chiar și lumina; întârziind/ lăsarea asfințitului -/ floarea soarelui...*

Un periplu prin și printre meandrele anotimpurilor cu ajutorul haiku-urilor lui Cezar Ciobîcă este o delectare intelectuală, o desfătare sufletească, o înălțare spirituală.

Întâlnim în creația lui Cezar Ciobîcă o tăcere metafizică, spune doar cât să sugereze ceva, explică doar cât să incite, descrie doar pentru a-ți pregăti pana ori personul să continui, folosește metafora doar pentru a-ți deschide calea îngustă dar sigură de a ajunge la esență, la izvor. Extrapolând, ceea ce poți înțelege din poemele sale la a contura o viziune asupra autorului și propriei sale existențe, am putea

spune că este omul implicat, visător și sensibil, îngândurat și jovial și, dincolo de toate aceste ipostaze, este omul echilibrat.

Cunoscător al mai multor limbi străine, prin creația sa, poetul Cezar Ciobîcă realizează în chip fericit un dialog pertinent între culturi, limbi și literaturi. Este unul dintre autorii pasionați și dedicați poemului de sorginte niponă și filosofiei zen, mărturisind că în afara tuturor preocupărilor pedagogice, poetice..., „nu este decât o pată de sânge care vorbește”. Și ne-a convins și prin această carte că vorbește și scrie excepțional.

Valoarea cărții lui Cezar Ciobîcă „*Petale în vânt = Petals on the wind*” este invers proporțională cu formatul în care apare. Zicala „esențele tari se țin în sticle mici” este valabilă pentru fiecare haiku în parte, dar și pentru carte, ca întreg. Distinsă ca formă, subtilă ca fond, o carte frumoasă.

Cuvântul măgură

Cercetătorii sunt de acord că acest cuvânt este autohton în limba română. Astfel, I. I. Rusu, în *Etnogeneza*, 348-349, scrie: „În română, măgură are aspect de mare vechime, caracter independent și originalitate față de corespondentul alb[anez] și sl[av]: trecerea lui -l- în -r- arată că măgură e anterior influenței slavone (sec. VIII-IX)”. Și: „Caracterul autohton este incontestabil”. Fără a mai aminti și alte păreri, precizăm doar că și Gr. Brâncuș, în *Vocabularul*, 95-96, consideră cuvântul ca autohton în limba română.

Primul sens al cuvântului măgură, după DLR, este „munte mai mic sau deal înalt, izolat în șes, cu culmea ușor ondulată și de obicei împădurit; deal nu prea înalt și rotund („de forma căciulii”), ridicătură mai mică decât dealul, colină”. Prin restrângere de sens, înseamnă și „vârf de munte sau de deal bine împădurit, loc ridicat pe dealuri, pe care se poate cultiva vie”. Dintre exemplele prezentate în DLR, reținem câteva: **Va arde tot pământul și toți munții și toate măgurile** (cca 1550); **Și-l duseră la o măgură unde se cheamă Golgota** (Varlaam); **Ca cerbul pe dealuri, peste măguri nalte** (Dosofoței); **O măgură mare ocolită de pâraie** (Odobescu); **Pale de umbră se lătesc pe măguri, lacuri sclipesc în depărtări** (Vlahuță); **Sub măgura din spatele satului era țintirimul** (Sadoveanu); **L-a împodobit Dumnezeu Cu munții și cu măgurile** (Teodorescu); **Verde de-o mălură, L-al vârf de măgură** (idem).

Măgură înseamnă și „pădure (situată pe un loc înalt)”.

Alt sens al lui măgură este „movilă” sau și „movilă

ridicată de mâna omului în preajma fântânilor, a drumurilor”. Poate avea și sensul „semn de hotar între două proprietăți”.

Al treilea sens al cuvântului măgură este „(regional) negură”.

Are și varianta măgúrá sau și mă'gulă.

În DLR cuvântul este comparat cu alb. *magulë*, cu precizarea că în albaneză cuvântul nu mai este întrebuițat astăzi.

Termenul entopic măgură a fost înregistrat în *Dicționarul entopic al limbii române*, vol. I, de Gh. Bolocan și colaboratorii, cu numeroase sensuri, pe care le vom prezenta în cele ce urmează.

„Înălțime mai mare, izolată, lungă, cu spinarea lată în formă de pod”.

„Mormane de pământ ca semne de hotar între moșii”; „semn pentru delimitarea pădurilor”; „movilă răzleață, deal izolat, boltit”; „ridicătură mai mare de pământ, de formă neregulată, în regiuni de șes sau luncă”; „hotarul dintre pământurile a două sate”; „dâmb mic, movilă de pământ”; „ridicătură mai înaltă decât cele din jur”; „vârf înalt mai subțiat în partea de mijloc”; „înălțime nu prea mare, dar cu vârful ascuțit”; „grămadă mare și lunguiață de pământ și piatră cu coaste slab înțelenite”; „munte mare și foarte întins”; „înălțime foarte mare cu coaste repezi”; „teren ridicat, ridicătură ascuțită pe un șes, deal, munte”; „vârf de munte”; „vârf rotund ridicat mai sus ca altele, ca o umflătură înaltă”; „ridicătură mare și ascuțită la vârf, rotundă la bază”; „înălțime mai întinsă, prelungită cu spinarea mai largă”; „înălțime cu vârful retezat, tăiat, crac tăiat dintr-un deal”; „ridicătură înaltă, țuguiată în vârful dealului”; „partea cea mai înaltă a vârfului”; „partea cu care se termină vârful în sus”; „loc înalt ca o șa”; „deal mare și înalt cu pășuni bune pentru vite”.

Entopicul măgură este prezent în denumirea unor nume de locuri: **Măgura Albă; Măgura Fetei; Măgura lui Bobu; Măgura Lungă; Măgura Vițeilor; Măgura Dudului; Măgura Moșilor; Măgura Scaunului; Măgura Vornicului și altele.**

Dialectul aromân păstrează măgúrá, plural măgúri. O variantă a cuvântului este măgúľă, plural măgúľi. T. Papahagi în *Dicționarul dialectului aromân*, 776, consemnează informația că toponimul Măgúrá se găsește în hotarul localității Runcu, județul Dâmbovița.

Termenul măgură se încadrează în fondul principal lexical.

Ion Popescu-Sireteanu

Româniile nerecenzate

„Pe vremea lor, Disneyland era în spatele blocului” - titrează, pe prima pagină o publicație din ziua de 1 iunie, 2017. Așa o fi, doar că în materialul amplu, pe două pagini, cu poze, e vorba de vedete (vedete!) de la noi. Îți vine să și zâmbești, acru, dacă citești și numele reprezentanților (sic!) neamului vedetes: Irinel Columbeanu, care nu-și prea amintește copilăria dar „...pe vremea mea nu erau atâtea zile libere”; Nico, interpreta pentru care „toți copiii în ziua de astăzi cresc într-o lume mult mai bună și beneficiază de o serie de avantaje”. De ce e așa credulă (sau naivă? sau ...aeriană?) artista? Ascultați-o! „Pentru fiică-mea (Alexandra) ziua de 1 lunie era ziua cea mai frumoasă. A avea 14 ani când am fost la Disneyland. I-a plăcut atât de mult, mi-a zis că a fost cea mai frumoasă excursie. De atunci a mai fost de patru ori.” Bravo! Doamnă Nico, aflați că și milioanele de copii de la... țară, din sate adică, au fost la Disneyland tot de cel puțin patru ori!!!... La Paris, da!

Nu mai insist, fiindcă nume ca Silvia Dumitrescu, Eugenia Șerban, Denisa Nichifor și Adi Cristea, Sorin Brotnei, oricâtă rezonanță de tuci scot, nu-mi vor trezi sentimente de admirație atunci când îmi dau, mie și altora, lecții de morală civică și familială.

Doamnelor acestea și domnilor aceștia, ați auzit vreodată de contemporaneitate și efectele ei? Ați văzut, ați pipăit, ați mirosit vreodată România reală? Ați meditat vreodată la Mărășești? Sau la Oituz? Sau la Păuliș? La Moisei, ați blestemat în preajma memorialului sculptat de Vida Gheza? Dar la Trăznea ați fost? La mormintele din Ardeal unde au fost îngropați de vii cei ai familiei Bolcaș și Ovidiu Iuliu Moldovan ați fost? Pe la Stânca Costești ați trecut? Dar pe la Carei? Ați umblat vreodată prin Moldova? Și prin Banatul deportaților? Prin Basarabia încercată de secole ați trecut? Munților României le-ați călcat

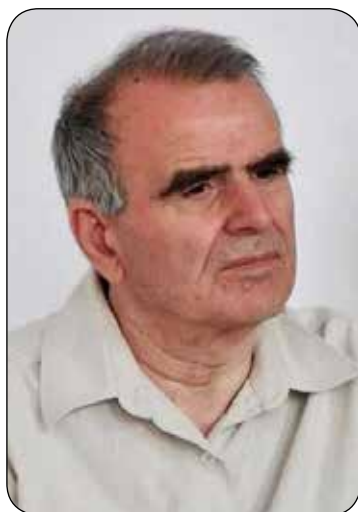
potecile?

Aflați, doamnelor acestea și domnilor aceștia, că vă întreabă un român care-și privește demn șleahul celor 82 de ani, care nu a trăit în puf, care „a dat de greu” de pe când avea cinci ani, deportat (da, deportat!) din baștina lui siluită și mancurtizată cu bestialitate, care a flămânzit cu folos și s-a bucurat cu milostenie de pomana binefăcătorilor, dar a strâns din dinți, umilindu-se adesea conștient, pentru a face ceva pentru creșterea și îndreptarea acestei Țări numite (încă) România. Dumneavoastră, stimate doamne și stimați domni, ați aflat că încă sunt copii, repet, copii, în satele României, care n-au habar că s-a inventat cândva telefonul și radioul? De ce s-or fi uitând mirați când îi întrebați dacă au curent electric? Becul?! Ce-o fi acela, că el tot de lampa de cinci focuri știe? Cozonac? Nu aflaseră, bieții de ei, că la mămăligă i se mai spune și-așa! Ciocolată? Pe mine mama mă trimitea doar după gaz pentru lampă! I-ați întrebat dacă au mers vreodată cu trenul? Vă vor fi privit (în cazul că) mirați, neîndrăznind să vă întrebe ce-i acela! Și matale, doamnă Nico, te mai lauzi cu „escapadele” aleia mici la Paris, la Disneyland, auzi, de patru ori!? Aici, în satele ălor mici despre care vorbeam, știu de toloacă, de știoalună, de-a poarca, țintar, prânzul cu un pumn de agude, mindir, buruiană pentru purcei, păzitul bobocilor, păscutul vitelor, tăiatul vreascurilor la butuc, ceaunul pentru măliguță, ehe! un univers la care matale, Doamnă Nico, n-ai să ai niciodată norocul să ajungi. Dar, Doamnă, de aici au pornit în lume niște oameni care s-au chemat Creangă, Eminescu, Alecsandri, Alecu Russo, Constantin Brâncuși, Aurel Vlaicu, George Enescu, Ștefan Luchian, Lucian Blaga, Nicolae Labiș, Mihail Sadoveanu, Marin Preda, atâția și atâția care trebuiau notați, Doamnă, iar eu i-am amestecat, ignorând intenționat cronologicul, pentru că satul românesc e veșnic, Doamnă, ceea ce mulți de-alde dumneavoastră, Doamnă, ați uitat!

Sunt mâhnit, prieteni, că mentalitatea românească se află la răspântie. Calea de ales nu e dificilă, dificil poate fi modul în care o străbați. Ne uităm pe noi, ne uităm înaintașii și privim din ce în ce mai des peste gard, la vecini, în timp ce ograda noastră de mult n-a mai cunoscut atingerea târnului.

Scriu în stare legitimă, fără să-mi tremure mâna, la gândul că vreunul din cei aprox. 37-38.000 de foști elevi ai mei, din timpul acelei jumătăți de veac dăruite catedrei, mă va citi mândru că am rămas verticalul dintotdeauna.

Ce păcat, Doamnă Nico, că nu mi-ați fost elevă! Ați fi gândit, azi, altfel!

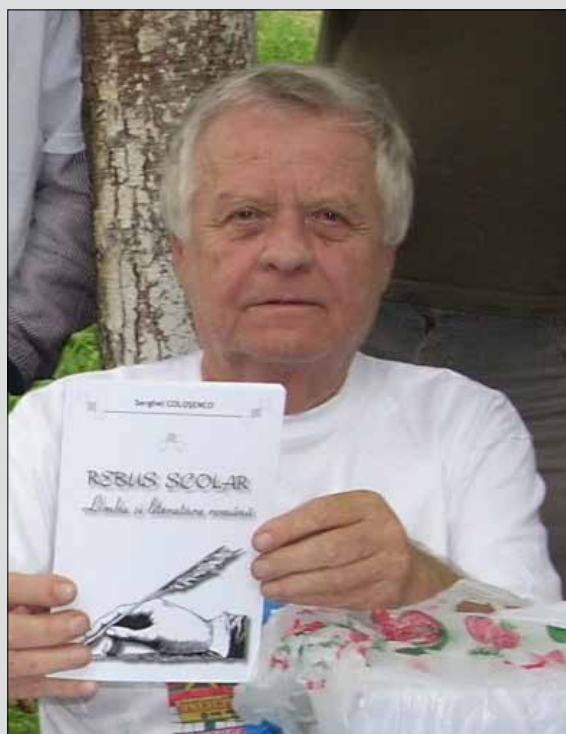
PERDAFURI

- În artă e ca în politică. Mâinii care tropăie prin grajduri vor să ajungă cât mai repede pe hipodrom.
- Principala preocupare a scriitorului consacrat e să uite că a fost debutant.
- Hrana te ajută să trăiești. Artă îți spune și de ce să o faci.
- Receptarea artei funcționează, de când lumea, în sistem zигurat. Consumatorul urcând până unde îl ține cureaua.
- Capodoperele se hârjonesc în voie prin arterele timpului.
- Toți creatorii de artă se cred răstigniți pe catapeteasma veșniciei.
- Artiștii de astăzi par tot mai... violați de soartă.
- Testamentar, artiștii lasă câte o ultimă zicere, care speră să ajungă celebră. Și multe datorii... financiare.
- Probabil că arta ne-a dat jos din copaci. Iar absența ei ne va readuce la... înălțimile pierdute.
- Unele generații de poeți par ieșite din coșul de hârtii al înaintașilor.
- În gena creației, Dumnezeu pune harul, iar Necuratul-neastâmpărul.
- Respectarea măsurii te ajută să devii mediocru. Pentru geniu este nevoie și de puțină sminteală.
- Artiștii se consideră vulturi. De aceea nu pot trăi în stoluri, ca vrăbiile.
- Orice ramură a artei are câte o stâncă Tarpeiană, de pe care timpul deversează nonvalorile.

Pentru album

*Scriitori sunt mulți, socot:
Caragiale, Swift, Șevcenko,
Rebusiști nu-s peste tot,
Numai ici și Cola... șenco!*

Mihai FRUNZĂ

Serghei COLOȘENCO

„Viața nu-i decât o suflare” (Katherine Mansfield)

Tânguirile - însemnări din perioada 1909/1914 ale scriitoarei **Katherine Mansfield** - numite astfel de cel care le-a recuperat (criticul J. Middleton Murry, soțul scriitoarei) au fost publicate parțial într-o carte apărută în 2008 la editura Art, prin traducerea din limba engleză realizată de Antoaneta Ralian, și intitulată, fără trimitere la apartenența ideii, *Jurnal trist*. Cartea se află la o nouă traducere, prima variantă apărând în Editura Institutului European din Iași, în 1994, sub titlul *Moartea care mă apasă* (traducere Luiza Pârvu). Interesul pentru această proză s-a manifestat încă din România interbelică, în 1932 Mihail Sebastian făcând cunoscută publicului cititor (în *Cuvântul*) controversa stârnită de această publicație, tipărită inițial în anul 1927/parțial și reluată într-o versiune se pare completă, în 1954. Încadrarea în colecția *Oceanul întors* este de această dată foarte potrivită cu optica scriiturii și este susținută de grupul editorial prin ideea că *epoca noastră, setoasă de informație, insașiabilă, de fapt, gustă cu voluptate relatarea directă, necontrafăcută, de elanuri imaginative sau de ambiții estetice. Jurnalele, memoriile, scrisorile sunt specii revalorizate și cultivate astăzi din plin. Relatarea directă vizează însă spațiul intimității, al interiorității, al subiectivității. Perspectiva dominantă este una pentru care nu există un „afară” decât ca punct de plecare spre „înăuntru”. Autorii ne fac să privim lumea printr-un „ocean întors”*. Nimic mai potrivit pentru substanța acestei cărți care redă cu franchețe discursul interior al unei femei care a cultivat cu obstinație de-a lungul scurtei sale vieți (34 de ani) două calități: *libertatea și curajul* - libertatea

spiritului și a trupului, și curajul minții și al inimii. Nonconformistă și atipică pentru societatea engleză din epocă, după 1918 autoarea optează pentru formula scriitoricească frustă, netrucată, urcată parcă în pagină din cotidianul imediat, fără epurări prealabile și fără rezerve în ceea ce privește toleranța receptării. Însemnările din *Jurnal* (a)par înlănțuite într-o tânguire prelungă, sensibilă, care sfârșește într-un exercițiu al resemnării pe care Katherine Mansfield învață să-l rostească pentru sine și să-l ducă la capăt pregătindu-se pentru propriul sfârșit. Notația este cursivă, elegantă, rece și/sau cenzurată emoțional și nestăvilită sub aspectul convenienței. În parte datorită genului literar ca atare, o literatură *neliteraturizată*, și în egală măsură lipsei de inhibiție a autoarei, proza se citește cu interes și câștigă prețuire pentru ipostaza femeii care rupe tabu-urile unui societăți atente și conservatoare, dispusă ușor la marginalizarea individualităților nonconformiste. Scriitoarea, deși lipsită de consacrarea *în timp real*, beneficiază de interesul la distanță al cititorilor și al criticilor. Jeni Acterian o găsea înainte de toate *un model uman*, o

structură contemplativă și lucidă, riguroasă în viață și exigentă în scris. Ea a fost asemănată cu diverse scriitoare din literatura românească (Lucia Demetrius, Ioana Postelnicu, Anișoara Odeanu, Sorana Gurian) și a fost comparată cu autori precum C. Fântâneru, O. Șuluțiu, Dan Petrașincu. Aceste similitudini și imaginea echivalenței se conturase grație traducerii în franceză, intensă în acea perioadă. Totuși, din punct de vedere al influențelor literare, exista și la noi o ușoară influență a literaturii engleze. Katherine Mansfield aduce o briză proaspătă

literaturii noastre interbelice, chiar dacă i s-a atribuit în general o aură feministă. Sugestia, orizontul de așteptare, râvna scrisului sunt dublate de sensibilitatea și eleganța nativă, extinse din viața ca atare, în proza confesivă. Însemnarea/consemnarea adevărilor vieții, dar mai ales a *neadevărurilor* ei restabilesc raportul benefic de forțe între viața spirituală și viața concretă a autoarei. Izvorul diaristic poartă limpede și consecvent încărcătura scriiturii, *jurnalul* echivalând în ansamblu cu o înseriere minuțioasă a sentimentelor, a gândurilor și a stărilor sufletești contradictorii, fapt ce justifică în primul rând încrederea autoarei în proza nonficțională, dar și complexitatea umană a cărei beneficiară a fost. Însemnarea cursivă, resemnată în fața întâmplării, întâmpinarea vieții în *amonte* și transcrierea fără fluctuații stilistice, fără epatari și ermetizări, uneori monoton, aproape *minimalist*, cum ar putea fi definită din perspectiva criticii literare moderne, (trans)scrierea auctorială se plasează aparent dincolo de literatură, scriitoarea fiind lipsită de conveniența meseriei de scriitor și manifestându-se într-o dezordine expresivă agreabilă însă lecturii.

Atmosfera descrisă de *jurnal* este una lipsită de entuziasm, personajele aflându-se după un război care antrenase în diluviul istoric atât romantismul, cât și idealismul lor, atât speranța, cât și încrederea. Realitatea crudă și amplasarea contextului existențial dincolo de marginile iluziei susțin credința autoarei că viața nu trebuie supusă niciunui proces de înfrumusețare, dacă ea singură nu reliefează de la sine aceste atribute. Pentru Katherine Mansfield suflul epocii nu mai găzduia nici misterul, nici vraja, ascundea mai degrabă presimțirea și îngrijorarea. Timpul individual este privit de scriitoare ca o cursă contra cronometru, iar menirea vieții este să iei din viață tot ce poți lua și să oferi cât poți, iar acestea cât se poate de repede. Războiul, chiar dacă trecut de faza lui *acută*, este înfățișat ca o amenințare permanentă, o forță absurd-distrugetoare, prezența lui este instalată definitiv în viața autoarei. Pe frontul Primului Război Mondial Katherine Mansfield și-a pierdut fratele căruia îi purta un sentiment straniu de sacralitate, pe fondul unei trecute relații *erotico-familiale*. Relația cu acesta fusese una aproape *androgenă*, natural-complementară. Pierderea lui este prezentată în *jurnal* ca o rană deschisă, care produce la răstimpuri recrudescența durerii: „Când nu scriu, îl simt pe fratele meu chemându-mă și nu e fericit. Numai când scriu sau concep - când mă aflu în starea de „gestație” - numai atunci îl simt liniștit... Azi-noapte l-am visat pe el și pe dragul părinte Zossima. Părintele Zossima zicea: <<Nu-l lăsa pe omul cel nou să moară.>>

Fratele meu era acolo, fără îndoială.[...] Dar

când m-am aplecat pe fereastră, mi s-a părut că-l văd pe fratele meu, presărat peste tot câmpul. Iată-l întins pe spate, iată-l cu fața în jos, iată-l ghemuindu-se, iată-l pe jumătate îndesat în țărână. Oriunde îmi întorceam ochii, îl vedeam. Am simțit că Dumnezeu mi-l arată cu un anumit țel și am îngenuncheat lângă pat. Dar nu m-am putut ruga. Nu creasem încă nimic. Nu mă aflu în stare de grație cerească activă.” Trăirea/experimentul și scrisul sunt cei doi poli ai existenței Katherinei Mansfield, iar scrisul va fi tot timpul sub imperiul impresionismului feminin. Scrisul, unicul ideal, *trebuie să se nască din experiență*, spunea autoarea. Realitatea exterioară a cărții se împletește în mod nefericit cu realitatea interioară: degenerescența trupească, bolile, tuberculoza, internările dintr-un sanatoriu în altul, recuperările, schimbarea locuințelor, orașe/case, relaționările (prietenia cu L.M, femeia care o completează, misterios, tainic, o relație intensă, de un senzualism și un erotism nebulos), aparentul tonus fizic și psihic, proiectele (cu perpetua lor amânare), slăbirea inimii, recăderile etc. Perspectiva strivitoare a morții este leit-motivul tacit al prozei, de unde și senzația de tânguire înăbușită care însoțește pe parcursul corpusului de notații, transformările sufletești ale personajului. Dincolo de acestea se află memoria, și ea într-un proces continuu de stocare a chintesențelor de care mintea să se folosească în caz de impas existențial. Un exemplu elocvent pentru scriitoare este întoarcerea la conceptul copilăriei, la idealul de viață naturală, proiect regăsit în spațiul mental aparținând Noii Zeelande și protejat de impulsul de a scrie, conform dorinței, *aduceri aminte din țara mea*.

Katherine Mansfield, ne obligă din perspectiva lecturii acestui *jurnal de tânguiri* să reevaluăm cu prudență sintagma *fragilitate feminină*, cel puțin atunci când forța caracterului, perseverența și individuația impun reconsiderarea subiectului. Poetă aproape necunoscută, autoare de nuvele (*Preludiul, Fericire, Party, Cuibul porumbiței*) și semnatară unor memorii contemplativ-sentimentale, Katherine Mansfield își dorea să fie tot ceea ce era în stare să devină, după expresia sa, *un copil al soarelui*. Ceva de neînțeles a reușit să-i împodobească sufletul cu o adiere de fericire, astfel că, în ciuda tuturor tristeților sale, ultima notă a jurnalului a fost: *Totul e bine*. Poate că în minte încă îi răsuna cuvintele auzite la mademoiselle Séguin, apropiata sa, care-i repetase adesea: „viața nu-i decât o suflare, micuță Dolly”.

Notă: Katherine Mansfield (pseud. lui Kathleen Murry, n. Beauchamp), prozatoare engleză, a trăit între 1888-1923. A editat „College Magazine”

harta nemărginită a lumii

minutarele stelelor, misterioasă înfățișare a timpului perpetuu, deprindere memorată în oglindă, amintire amorfă, dezvăluie cartea magică plutind în râurile frenetice dinlăuntrul luminii, pe care n-am citit-o încă

glorioasele sfere din strălucirea focului renasc o umbră veche, geometrie analitică topită în prețioase ornamente fragile, planul pământesc al labirintului, efecte însângerate și cauze pierdute

memoria lumii, algoritmul aproximării gândurilor, țipătul înalt al stelelor nepereche, adoarme tăcută printre tigri, uită anxietatea troianului mângâind cu recunoștință botul calului de lemn, darul perfid al grecului

ca om universal voi predica legea mea navigând pe fluviul alb din calea lactee, în barca sufletului vrăjit a lui osiris, deși în vise chipurile sunt oglinzi sparte, agonii ale timpului, paharul golit până la fund în cascada șuierătoare a pământului

mă mândresc câtă vreme sunt eu, mă mândresc cu mine însumi, eu sunt la mijloc și tot eu la dreapta și tot eu la stânga, asemenea punctului vecin cu el însuși pe harta nemărginită a lumii

privilegiul de a fi

suntem făpturi ce mișună repede, repede, de la un colț de stradă la capătul de început al lumii, în bucurii zguduitoare, încât omul care dispare lasă în urma sa un loc sub soare și numai timp frumos. pământul simte firul său de plumb și astronautii se-mprăstie prin spațiul cosmic, iar preotul despică de la amvon aerul cu mâinile în largi acolade. în noaptea plictisită de sforăitul oamenilor, perna de sub cap s-a făcut piatră în somnul meu, apoi s-a făcut fulg de nea

voluptoasă trecerea corpului meu și fuziunea cu corpul general al luminii, însă atât de absolută încât plutesc ca o fantasmă prin această viață sau o altă ficțiune

porți de intrare și de ieșire de oriunde spre oriunde

omul are încă puterea de a naște zei, cum lumea mai are încă plaje însorite și spectrul luminii plutește spre insulele promise, reminiscența armoniei celeste

acolo splendoarea tăcută inundă strălucirea încredințată umbrei noastre, pleoapa cu spinii ei zvâcnește sub pielea scufundată, presimțire dizolvată în dezghețul de amiază al falselor zăpezi

aerul pur sculptează corpul tău melodic, în timp ce arborele nopții pâlpare în pupile, înalță bolta aprinsă, porți de intrare și de ieșire fără înconjur obositor de oriunde spre oriunde în numele tuturor

când universul doarme, vorbește prin somn, prin constelații de sânge, când universul se trezește, imaginea devine act, se întâmplă întocmai, lumea intră în acțiune și-atunci merită să visezi ceea ce vezi

acolo unde viața e doar o stratagemă, oamenii joacă moartea în picioare, iar pământul când se dezmeticește nu-i decât tresărire de gângăni sub uscate frunze

făptura succesivă din ființa originară

în dezmeticirea zilei auzi sunete frânte, mușcăături în inima tigrlui cu belșug de dinți hrăniți din fructele
cărnii, sub un cer cu atâta pace și atâta război

cosmosul strălucește ca o sferă metalică, semenii își înghiontesc din aproape semenii lor, sensul lumii se
rostogolește vertiginos, umbra depășindu-se în fugă prin fereastra unui nor

aripile peștilor plesnesc nufărul apei cu scânteii de aur din ochii păsărilor în zbor, în vreme ce omul înalță în
durata de o clipă a oaselor sale puțința-neputința asaltului sonor

raza oblică a vieții renaște nelămurite aduceri-aminte, în vechi tăceri ticsite de cuvinte amorțite de somn,
tocmai când timpul de os descărnat trosnește și se sparge din toate părțile cu un uruit enorm

*suntem rebeli cumiști, călugări budiști, suntem filosofii eu-lui nostru. suntem făptura succesivă din ființa
originară, până la suma sumei, omul unic întrupat în oasele-i ușoare, luate mereu prizoniere*

fulgerul timpului deasupra apei

primul fulger ca o strălucire stranie amenință orizontul spiritelor vegetale, asemenea copilului uimit de
peștii populând marea, umbre sclipitoare sau curcubeie adormite în conștiința apei

atunci, rădăcina de început a timpului transpare întortocheată, umezită de disfuncțiile telescoapelor, în
ciuda faptului că unii se amuză, în afara celui ce caută noaptea, sfâșiată de linii întunecate ca o bestie
rănită, omul cosmic cu miros de cochilie sunătoare, viziuni năstrușnice încărcate primejdios cu pofta unor
dimineți cu spatele la stele, precum disprețul din singurătate pe speciile mici, colecționate în pădure
când naturalistul cu surâs de culoarea fluturilor albaștri întârzie în căsuța sa cu ziduri colorate, devorate
temporar de vietăți carnivore, până la întoarcerea scafandrului tău însuși din amfibiile pământului

această ambiguă ființă poate că s-a născut dintr-o imensă prefacere ascunsă în copilăria ta, poate așteaptă
prilejul de a-și consuma existența acolo unde adam și rudele sale mediocre decojesc clipele și orele și zilele,
cuprinse pe toată întinderea pielii noastre

de aceea, einstein se plimbă acum cu mâinile la spate, nemuritor, pe plaja atlanticului să admire valurilor
înspumate, născute de meteoritul vertiginos cu sonor galben-cubic, dezamorsat de providență pe spinarea
apei

*astronautul pregătește nava pentru o nouă descoperire, acolo unde pe oglinda telescopului cerul s-a mutat
mai aproape cu milioane de ani lumină, conspirație scufundată în abisurile lumii*

sub luna lui apollo 11

un nor de băieți lunecă spre buzele ei și-atunci îi văd inima scânteind, rochia transparentă precum o
colivie, piciorul legându-se în sine și marea, marea ce-și numără valurile și mută orizonturile ori le afumă
îndepărtând vapoarele, albastrul cerului

mi-e rușine de inima mea prin care curge sângele bărbaților, de aceea, golul vertical, mătasea soarelui, toate
cuvintele din lume ce-și fură singure coada, toate cifrele încovoiate de numărul lor își azvârl emasculația în
amintirile mele zguduind prinosul mentulei

*petrec seara cu iubita mea, numai pentru noi doi suport toate acestea, schimbăm tăcerea cu tăcere sub
luna lui apollo 11*

Cortină mișcată

Mă-ndrept spre tine pe un drum cu spini
Să văd o balerină în alexandrini.

Aglomeratie în desen

Loc nu mai e în frageda nacelă
Plutind acum peste o acuarelă.

Preferințe

Vers de bumbac sau de mătăasă
Am tot ales. Timpul nu ne lasă.

Urări

Ajunse, iată, gândul la soroc.
Urează-i libertate și noroc!

Recidivă

Iar vine iarna aspră s-o-ncălzesc
În vers cu sunet nefiresc.

Obicei

Neconținut te joci cu vorbele: îți place
Când vin spre tine cele afrodisiace.

Lecții

Lecții de tăcere am primit ades.
Gândul mă privește cu subînțeles.

Întâlniri predestinate

Cu vechile iluzii mă întâlnesc și azi.
- Traseul e același, - dar așteptăm să cazii!

În somn

Când mă plimb la braț cu tine
Înflorești printre ruine.

Sculptorul îndrăgostit

- Te părăsesc pentru o alta;
E din oțel și-i spune *dalta!*

Furtunile

Se însoțesc cu pâcele pe mare
Și sar la gâtul vechilor vapoare.

Admirând...

Dintre sute de palori
Multe-au stat în închisori...

Gând

Plăcerea incumbă
Și o parte sumbră.

Paradox

O idee din parcare
Chiar se crede fată mare!

Răspuns la întrebare

- Amfiteatrul cu idei?
Amfiteatrul cu evrei!

Mister

O pisicuță mă privește;
Nu pot să știu la ce gândește...

Foile din fața poetului

Sunt albe și lucioase - un polei
Pe care lunecă vreo câteva idei.

Vrednica plimbare

Pe bulevardul ce spre Rai mă duce
În depărtări văd irizând o cruce.

Dialog

Te-ntreabă rima: muzica ascunsă
De sora mea, e la altar ajunsă?

Poetul

Opresc din drum alaiul lung de clipe
Să îi prefac târâșul în aripe.

ÎMBRĂCĂMINTEA NEAMULUI

- Am venit să-mi faci haine.
- Îți fac, dar din care parte a satului ești?
- Din partea de dedesubt.
- Aha! Te tragi din neam bun.
- De asta vreau și haine bune.
- La tot neamul tău am croit haine bune.
- Ce stofă ai?
- De asta... de pe la noi.
- Dar asta nu e stofă, e pământ.
- Da, dar e de la noi.
- Cum o să mă-mbrac cu pământ?
- Păi nu ești din partea de dedesubt a satului?
- Da, din neamul lui rădăcină.
- Păi tot neamul ăsta cu pământ se-mbracă.

PLUGARUL

- Mă, ție-ți plânge plugul cu brazde!
- Dar cu ce-ai vrea să plângă?
- Cum cu ce... cu nevastă-ta!
- Ea n-o să vină azi, că plouă.
- Dacă te iubește, vine!
- Nu vine, că e furtună.
- Ba, o să vină, dacă te iubește.
- N-o să poată trece râul învolburat.
- Trece! Numai să te iubească...
- Dar azi naște, cum o să vină?
- Dacă te iubește, va naște aici.
- Aici, pe brazdă?
- Nu, sub brazdă, ca nevestele de plugari zidite la zile mari.

ROUA DE CUVINTE

- Unde sunt nașterile de miei, Ivite în atâtea ierburi?
- Păi sunt, cum sunt de obicei: Uitate în mulțimi de treburi.
- Dar nici un miel nu am văzut În transhumanță către munți.
- Ce știi tu, se-ntâmpla de mult. Acum miei se nasc cărunți.
- Și când au timp ca să mai pască?
- Abia au timp ca să se nască.
- Fără prezent și viitor?
- Le-ajunge doar un abator.
- Măcar să aibă un trecut.
- Le-a fost furat de la-nceput.
- Și ce spune iarba de-acasă?
- Ce vrei să spună de sub coasă, Că avea o țară a celor sfinte?
- Dar poate roua o ține minte.
- Păi tu ești roua de cuvinte.

COPILUL VEȘNICIEI

- Ce mere arătoase are mărul tău.
- Parcă-s cuvinte rostite de Dumnezeu.
- Mă, tu ești proprietarul luminii.
- Am moștenit soarele de la tata.
- Și toamna ce zice de moștenire?
- Zice că lumina e bună.
- De unde știe ea cum e lumina?
- A învățat de la Dumnezeu rostirea merelor coapte.
- Și tu o lași să-ți risipească lumina?
- Are și ea dreptul la moștenire.
- Da de când e toamna soră cu tine?
- De la învierea lui tata.
- Păi ce respira taică-tu de a putut să-nvie?
- Ce să respire, țară!
- Mă, tu ești copilul veșniciei.

DE MÂNCARE

- Bă, ce-nveți tu la școala aia a ta?
- Ce să-nvăț... socoteli, istorii și alte chestii.
- Adică, ce alte chestii?
- Păi alte chestii ar fi despre munți și ape.
- Așa!...
- Și despre pământ și cer.
- Așa!...
- Despre oameni, animale și pomi.
- Așa!...
- Și despre „așa”-ul ăsta al tău.
- Bă, dar despre mine și mă-ta înveți tu acolo?
- Dar cine-ați fi să-nvăț la școală despre voi?
- Suflă, mă, în lapte, că-i fierbinte!

LUPTA

- Ți-am adus propriile-ți mâini. Ia-le!
- Nu-mi trebuiesc.
- Atunci ia-ți proprii tăi ochi.
- N-am ce face cu ei.
- Poate ai ce face cu propriul tău dinte.
- Nu-mi face trebuință.
- Nici cu propriul tău stomac?
- Nici cu el.
- Dar cu propria ta moarte?
- Nici cu ea.
- Mî, tu te vrei pe tine-a fi?
- Do, re, mi, fa, sol, la, si.
- Ce libertate mai ești mă!
- După ce cunoști?
- Ți s-a-nroșit sângele.

ODIHNĂ

- Unde s-o fi ducând el pe vremea asta?
- La deal.
- Și ea?
- Tot acolo.
- Dar și ei?
- Și ei.
- Și ele?
- După ei.
- Văd că și voi.
- Așa e.
- Apoi, și noi.
- Și...
- Chiar și tu?
- Chiar...
- Și eu?
- Bine-nțeles.
- Dar ce le-o fi venit?
- Iaca, să-l treacă puțin...

ISCĂLITURA

- Mă, unde-ți sunt picioarele?
- Mi le-au ros cărările.
- Dar cu mâinile ce e?
- Mi le-au furat pădurile.
- Păi nici umerii nu-ți sunt.
- I-au dus greul în pământ.
- Dar fruntea cu visele?
- S-au pierdut în viscole.
- De inimă ce poți spune?
- A plecat cu doru-n lume.
- Dar din tine ce ții minte?
- Doar vreo câteva cuvinte.
- Mă, tu semeni cu o carte, Iscălită de o moarte, Care-ți poartă numele, Numele și urmele.

CĂPRIOARA

- Și ți-a sărit în față?
- În față, și cu inima drept în cătarea puștii.
- Și tu ai tras?
- Ce-aș fi putut face altceva?
- Dar căprioara cum a putut face altceva?
- A făcut un salt în formă de zbor...
- Apoi a îngenunchiat a rugă...
- De unde știi?
- De la căprioară.
- Căprioara... ți-a zis ceva?
- Să n-o las singură.
- Și tu?...
- Eu, din pricină de pace N-am avut glonț în armă.

NUCA

- Acum locuiesc într-o nucă, Dar nu știu pe care creangă.
- Și eu cum să te gășesc, Să-mi umpli candela cu ulei regesc.
- Scutură și tu nukul.
- Și dacă trezesc frunzele, Și aruncă după mine cu umbrele.
- Uneori, când suflă câte un vânt, Nukul plânge cu nuci pe pământ.
- Și tu în care lacrimă bați ca o inimă, Că toate lacrimile se-aseamănă.
- Alege una în care crezi.
- Am ales, dar nu are miez.
- Poate nuca în care stau eu, Încă, n-a fost plânsă De nukul lui Dumnezeu.
- Încep să mă tem, Că în candela mea va arde-un blestem.

Arhiva de frunze

Din ce porturi va fi scăpat această noapte verde?...
 Stau sub un copac în poziția de lothus.
 Printre ruinele zilei
 bat clopote vesperale.
 Arhiva ultimelor întâmplări
 s-a pierdut în spatele unor perdele de fum milenare;
 o vom regăsi copiată pe frunze.
 Din grajdurile adânci ale nopții
 se ivesc capete de cai scăpați din hamuri.

Râuri verzi curg pe deasupra copacilor.
 Din istoria apocrifă se apropie o femeie
 cu trupul roșu plin de hieroglife.
 La câteva secole distanță,
 un dans ciudat schimbă visul meu cu al ei.
 Acum văd mai bine înțeleșul câtorva simboluri
 lunare
 superba lor imperfecțiune
 mă încântă și mă neliniștește

La capătul ceremoniilor de noapte
 mările se destramă;
 puncte cardinale se amestecă,
 mâinile mele devin urcioare
 sau șerpi fosforescenți de apă.
 O, noapte înverzită în neliniștea mea !
 Odată am să mă plimb în voie printre capcanele
 tale.
 Până atunci
 ascult femeia tatuată
 care se apropie murmurând o melodie incoerentă.
 Brațele ei roșii se ridică
 tivind toți norii cu o margine de sânge
 Îmi face semn
 că nu se va opri din mers,
 aici și acum, niciodată.
 Înțeleg că istoria nopții nu-mi aparține
 Poate voi găsi alta printre Frunze.

Pe deasupra ruinelor fiecărei zile bat clopote
 fragede.

Călăuze arhaice

În fiecare seară pândesc plecarea în spirală a
 clipelor
 Sub zodii a căror lumină a părăsit pentru totdeauna

cerul
 Dincolo de el se deschid negrele vămi ale văzduhului
 Le presimt prin văi de lumină și obscuritate
 Unde plante de foc se consumă și renasc într-o
 neîncetată combustione
 Ca o mare acvilă în drum spre un continent neștiut
 În absența lor muzica sferelor a fost sigilată
 În inima unor nemuritoare păsări de piatră
 Apele de jos și cele de deasupra îi reflectă doar
 ecoul
 Agățat în ramurile unor fulgere nesfârșite
 Ultimele resturi ale unei conflagrații desfășurată-n
 elipse
 Și-n marea armonie a unor lumi abia schițate
 Litera Omega își părăsește înțeleșul primordial
 Ca o mare acvilă în drum spre un continent neștiut

În fiecare seară mă opresc în pragul mării aventuri a
 Timpului,
 Rămân să ascult sentința finală a unor călăuze
 arhaice
 Transparente, ilogice, fermecătoare, ideale
 Ale căror chipuri nu se vor șterge niciodată
 Din piramida înstelată a nopții universale.

Am să-ți restitui Timpul

Nu vreau să-ți restitui decât Timpul,
 Mirosul de apă, cântecul nerostit și cântecul din
 scuaruri
 Poate și privighetorile lunii înnoptând pe acoperișuri
 Pe străzile pe unde trec cu mari lampadare
 Să găsesc poarta pe unde-am intrat în această clipă,
 Dincolo de ea mă așteaptă calul cu care te-am răpit
 Din miezul unui basm unde dormeai liniștită,
 Să-ți împrumut destinul meu făurit sub Zodia
 Șarpelui

Să ne mai plimbăm puțin pe acoperișul cerului
 În lungul unor cartiere înfrunzite de nesomn
 M-am înșelat destul, Ești Alticineva
 Am să-ți restitui Timpul până la ultima clipă
 Și jumătate din împărăția inimii mele, dacă vrei,
 Rămâi printre toate aceste lucruri ce te adoră
 Ținând în brațe pisica de Angora cu torsul ei
 insistent
 M-a înșelat chipul tău oval în bătaia lunii
 Și părul blond aruncat ca un talisman pe plajă
 Nu erai făcută pentru primejdiile mele cotidiene
 Aș fi vrut să te temi când îmi riscam ultima șansă

În minunatele mele aventuri nocturne
Unde până la urmă îmi voi pierde și viața
Retrage-te la timp printre gesturile tale inofensive
Văduva unui Erou ce nu se va mai întoarce din visuri

Am să-ți restituți Timpul și toate celelalte obiecte.

Carul triumfal al antimoniului

Dacă mâna mea se va transforma în umbră
Ce-ai să te faci tu, tinerețe întâmplătoare?
Dacă ochiul meu se va privi, în extaz, doar pe sine
Cine-mi va ascunde partea de lume unde eu sunt
totdeauna absent?
Înainte șovăind în urma unor lumânări de purpură,
Lumânări de ceață cu flăcări translucide,
Traversez fluvii ce n-au curs niciodată,

Peste preerii metalice aleargă Carul Triumfal al
Antimoniului
Cred că am nimerit pe o altă planetă
Căci deasupra mea se desfășoară „nunți chimice”
Din care se naște Aqua Tofana, dacă n-ai știut să
potrivești bine cuptoarele
Cititorule obosit, rămâi mai bine în afara incintei,
Înțeleșul îți va scăpa oricum... Eskate bebeloi !
Nu-ți pot dezvălui secretul: te las să arzi împreună
cu biblioteca din Alexandria
Sper că vei renaște din focuri ca pasărea Phoenix,
Neștiința este substanța ireversibilă a Morții,
Numai o lună arhaică te poate scăpa
Dacă ea însăși va ști să se salveze
Acum lăsați-mă să-mi biciui caii spre cea mai lungă
hiperbolă,
Vreau să continui căderea începută cu mult înaintea
acestei ere.

Anotimpuri trecând

La rădacina pomilor anotimpul adormise,
Numai zăpada mai păstra amintirea ultimelor
zboruri,
Luminile noului veac se apropiau printre stele.
Ca niște fluturi de foc speriați de-ntuneric
În așteptarea lor primăvara se deschidea în covoare
Țesute din tăceri și rugăciuni de rouă
Rostite-n cadența unor arhaice timpuri.

Deasupra Istoriei, licărul constelațiilor
Pândește mesajul anotimpului ce pleacă-n abis,
Lumina zilei creștea în cuiburi suspendate
Risipand taina unui etern paradis pierdut
Dincolo de întâmplările unor vechi și neînțelese
vibrații

Și descifrez un spațiu ideal

În sânul unei mari eclipse.

Catedrală

Respir în culorile florilor care se deschid dimineața
Într-o uimire transparentă
Răcoarea fierbinte a plantelor
Mă cufundă într-un peisaj plin de gânduri
Luminile vin una câte una
Asemănătoare cu șiroitul umbrelor
În lungul unui anotimp
Copleșit de senzații strecurate dintr-o parte în alta
a zilei
Și-n depărtare se-aude o lumină stingându-se,
Cenușa ei cade pe filele albe
Ale zilei trecute

Ce sărbătoare înaltă!
Lângă mine s-a rătăcit o catedrală.

Mâna nevăzută

Trezit peste noapte dintr-un somn fără capăt-
O naștere mai grea decât moartea sau nemurirea-
Simții din prima clipă povara blestemului de-a fi.

Necruțătorul ritm sădit în inima Timpului
Părea că și-a oprit neobosita-i bătaie;
Părăseam pentru prima dată capcanele inerției;
Dar dincolo de limita pripriei mele ființe
Orizontul orb continua să-și depene în tăcere
Neștiutele-i elanuri fără vreun scop în sine.
O liniște aparentă îmi ascundea marile taine;
Eram doar o țandără rătăcită în întuneric,
Dar sub somnul de piatră înțeleșurile începeau să
fiarbă

Treptat, valurile somnului care-mi ascundeau
realitatea
Se subțiau încet, unul după altul,
Și în ecranul negru
Apăru sarabanda planetelor în flăcări
Înlântuite în inexorabilele lor hiperbole,
Dansuri comandate de o coregrafie secretă.

Pe măsura ce cortinele nemiscării eterne
Se topeau în năvala de zboruri transparente
Am văzut cum lumea se așează într-o ordine
perfectă
Ca sub magia unei inspirate baghete.
O mână nevăzută rânduia întâmplătoarele vibrații
După misterioasele norme ale Creației...

Și-o naltă simfonie izbucni atunci în Haos!

ce pot să fac din mintea mea
să nu se-ntâmpie un dezastru
să fie visul mai albastru
ca să mă pot înțețoșa

să fie flacăra mai verde
și cerul mai aproape-n miri
tu ce ești fiindcă respiri
tu ce-ai fi fost când mă vei
pierde

mă mai iubești pe la răscruci
pe pajiști neprotocolare
dacă admit că se și moare
mă duc și ei se duc te duci

sunt cimitirul fără cruci
și poezia e splendoare

2 na

„albul nesomn al lebedelor”
elytis

în nutrimente mor cu fast
luminile înțețoșate
toată eroarea lumii fade
sublimul tandru iluzoriul fast

pierduții neuroni din eul
întrezărit în vis și-n forme
singurătățile enorme
de după care naște zeul

euforii săgeți de plastic
pastișe vagi ale gândirii
dacă ești mereu ca mirii
întru neant întru fantastic

relevă-te în sumbrul carstic
deasupra pune trandafirii

tu

„rămâne umbra lăncedă/ încrederea ta fisurată”
elytis

te poartă sumbrul către fante
prin care să strecuri misterul
e uneori aproape cerul
dac-o să mori să mori în cuante

să te gândești la modul sincer
și clorofil cu clorofila
dacă există vreo pupilă
care să stăruie drept înger

mereu aștepti să te cuprindă
cu neutrinii din sinapse
înfometarea prinsă-n capse
înțețoșarea din oglindă

nebunii surzând la coapse
alura lumii suferindă

când mă vei iubi

„toate degetele / spre tăcere”
elytis

simt erezii în nefiresc
de ce se-ntâmplă cum se mișcă
și tandrul e un fel de frișcă
când îngerii înnebunesc

cei ce sucombă simt pe viu
că moartea este ca o rază
fotonii mintea o salvează
și poate nu e prea târziu

încolonați la debandadă
rezistă coloniști precari
zâmbesc mereu când tu apari
cer după cer fad după fadă

iubita mea debusolată
cu zâmbet simplu și ochi mari

mai fad

„amintirile au răpit noaptea nestrăjuită”
elytis

ce pot să am când nu posedă
nimica numai frig misterul
e tandru ori absurd e cerul
pe care moartea îl repetă

dacă te-ndrepti spre stele vagi
acceptă trecerea sinapsă
în clorofilă e pedeapsa
și-n oasele acelor dragi

misticarea umple gândul
oroarea creionează hurii
trăiește-ți propriile furii
deposedează de curândul

care se naște precum vântul
din inocențele naturii

oare

„aria văzului/ și-o adjudecă umbrele”
elytis

iluzia în fond nefastă
că tu ești cast și ea nu-i castă

iluzia în fond neclară
ești necesar nu necesară

iluzia-n roarea verde
ce o să pierzi când nu se pierde

iluzia ca se aserva
iubirea suie în conservă

iluzia că ești perfectă
ca neutrinii se reflectă

iluzia părerii turce
că totu-i van și râul curge

iluzia că nouri vin
că nu sunt gol de parcă-s plin

minune

„prin ape numărând vedeniile auzului”
elytis

iubita mea presimte flori
se află toată lumea-n pântec
iubita mea e doar un cântec
delirul meu de alteori

imaginați-vă un domn și-o doamnă
ce creionează neuronii
eufemismele bufonii
o tragică și sumbră toamnă

dacă mă nasc o să se nască
în and-ul fiecărui
silabă dulce când mă nărui
penumbra noaptea nefirească

zei ce se-ntrupă în cățui
perfectul vag al nimănu

elixir

„câțiva ani câteva valuri/ vâslire sensibilă”
elytis

m-am sturat să-mi fie teamă
că mă întâmplu încă-n viață
că mă posedă elfi de gheață
și nemurirea e o tramă

pe la răspântii umblă zei
cu chip de tigru sau alt chip
să fiu ca apa în nisip
prin mlaștină să fac alei

nici o speranță nu perturbă
cețoasă perimetrul flasc
am și uitat să mă mai nasc
în universul fără curbă

refuz orice primesc pomană
detest condiția umană

calvar

„nepăsător de alb/ reazem al infinitului”
elytis

Declarație de dragoste

Am fost o viață-ntreagă-ndrăgostit
De apă, aer, de pământ și soare,
De păsări și de-a poeziei floare
Făcându-mă cu toate fericit.

Dar și pe unii oameni i-am iubit
Chiar dac-au aruncat cu pietre-n mine
Iar alții s-au grăbit să mă aline
Să-i pot uita pe cei ce m-au rănit.

Prin dragoste, nori negri-am risipit
Și iarna vrajbei s-a făcut mai blândă
Iar poezia, la-nceput plăpândă,
Ca flacăra din vreasc a izbucnit.

De-o viață sunt la fel de-ndrăgostit
Și-n timp și spațiu nu găsesc măsură,
Simt dragostea cu-ntreaga mea făptură
De pe la plus la minus infinit.

Genealogie

Frunza prinde
razele de soare
Să prefacă
mugurul în floare

Și cu roade
se încarcă ramul
Să-și arate
specia și neamul.

Își mai face
înc-un cerc tulpina
Cât pe cer
mai stăruie lumina.

Și cu toatele
mi se răsfață
Iar copacul
freamătă de viață.

Frunza, floarea,
ramul și tulpina
Binecuvântează
rădăcina.

Sunt pseudo-poeti...

Sunt pseudo-poeti ca ciorba lungă,
Înșiră verzi dar vezi că sunt uscate,
E drept că și pe-acolo vântul bate
Ei însă fac eforturi și-l alungă.

Și pe la ei o pasăre se-abate
Dar ei c-un băț încearcă s-o împungă
De parcă toți aceștia-s într-o dungă
Dar sus și tare spun că au dreptate.

Ei poezia o transformă-n proză
Și operând așa metamorfoză.
Ei dreapta ta afirmă că e frântă.

Cu asta ei se duc și văd Parisul
Dar eu le dau un sfat: să lase scrisul,
De-s viguroși, să mi se ia la trântă.

Păunul mării

În marea-n toiul nopții-adesă
Când mă cobor în ape line
Păunul mării-n cale-mi iese
Și coada-n evantai își ține.

Smaralde, agate și topaze
Își etalează mândră marea
Și mii de ochi cu mii de raze
Îmi taie-o clipă răsufierea.

O aripă de foc în spate
Și ploaia de rubine-n trenă,
Păunul marea scurt o bate
Stârnind un cântec de sirenă.

Voi da acestei lumi obolul
Și-n apă îmi voi duce traiul
Ca să îndepărtez nămolul
Și să cunosc, de-a pururi, Raiul.

Cu îngerul de pază-aproape
Când cerul merge la culcare,
Voi fi cenușă peste ape,
M-am hotărât: mă-nec în mare.

Mă va-ncărca Neptun cu daruri,
Păunu-și va spori lumina,
Delfinii vor dansa pe valuri
De mâini, m-apuc să-nvăț delfina.

Frunză de noroc

Nu sunt fete ca la noi
Frunză de trifoi
Cu ochi mari și buze moi
Frunză de trifoi

Mândre ca la noi nu sunt
Pe-un întreg pământ
Și nu calca-un jurământ
Că la noi e sfânt.

Dansuri cum sunt la noi
Frunză de trifoi
V-arătăm că-s mai de soi
Frunză de trifoi.

Și mâncăruri ca la noi
Frunză de tutun
Mai gustoase-s ca la voi
Că sunt la ceaun.

Hai veniți și voi la noi
Verde siminoc
Că-i trifoi cu patru foi
Și-aduce noroc.

Starea vremii

Nu este floarea înflorită,
Nici noaptea și nici cer cu stele
Cum e femeia-ndrăgostită
Fie în cort, fie-n castele.

Când a surâs, e primăvară
Și-o șoaptă tainică de-ți spune,
Pe ziua care-i mai amară,
Un strop de miere ea îți pune.

Iar dacă este supărată
Se simte miros de zăpadă
Și-ncepe crivățul să bată
Și câte-un vis plăpând să cadă.

Când vântul smulge frunza rară
Și iarna peste noi se lasă
Mă tem de vremea de afară
Dar mult mai mult de cea din casă.

Țipătul păunului

Când pe-al studenției drum
Îmi opresc din nou privirea
Țipăt jalnic de păun
Îmi rănește amintirea

Și în cale-agale vin
Vise cu aripi cernite
Înțepate într-un suspin
De iubiri neîmplinite.

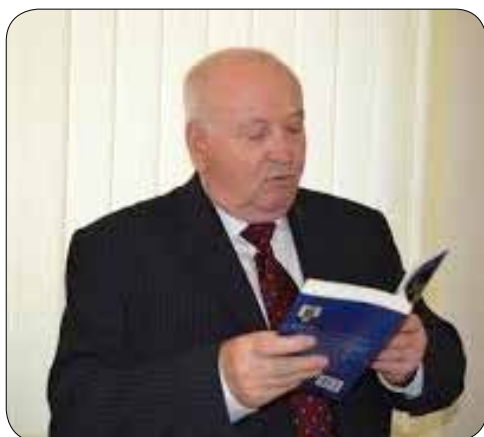
Dac-ar fi în sunet nou
Să dea glas durerea toată
Toți păunii din Copou
Ar țipa atunci deodată.

Romanță

N-au curs prea multe lacrimi
Când te-ai desprins de mine,
Simțisem dinainte
Că iarna vrajbei vine.

N-am mai rostit o vorbă
Că-mi stăruia în minte
Ca o durere vie
Sărutul tău fierbinte.

Stăteam la masa mută
Cu ochii în cafele
Sărutul se răcise
Ca lacrimile mele.

STRIGĂT

Cine mă strigă noaptea când visez?
Care mână pieptul mi-l apasă?
Stau la bloc, nu locuiesc la casă
Și scriu rondeluri și mă antrenez...

Iubirea mea în panoplii retrasă
Zice *Povestea Caprei cu trei iezi*;
Înger din ceruri cu drag să mă veghezi
La o cafea să stau cu Dumnezeu la masă...

Ora-i târzie și clopotul rar bate
În deal la Schit, îngenuncheați în rugă
Sătenii adunați de prin șapte sate

Ascultă un cocoș urcat pe-o buturugă
Cântând amar, în pene el se zbate
Dar nu aude nimeni ce îndrugă!

VEDERE

Mie mi se pare că a mea vedere
Nu mai este cum a fost odată;
Am un băiat, dar am și o fată
Și regret mult că nu mai am putere...

Poezia-mi este singura avere
Moștenită de la Dumnezeu cel Sfânt;
Albine n-am, dar mă hrănesc cu miere
De oriunde ar fi, în floare pe pământ...!

Îmi iubesc dealul, casa și câmpia,
Pădurea dragă de copil visată
Cred că la sate s-a născut vecia

Cum zicea Blaga-n cartea adorată.
Spre stele iar aprinde-voi făclia
Unui pământ pe nume - România!

POMUL VIEȚII

Aș vrea de-acum să-mi schimb armura
Mă strânge tare și mă doare-n piept;
Nu pot străbate drumul cel mai drept
Ca lui Bacovia-mi trăncănește gura...

Secerii în palmă i-am simțit arsura
Pe când la țară eram copil deștept;
La anii mei ce-aș mai dori s-aștept?
Să am de toate, să-mi cunosc măsura?

Mă mișc încet și-s sprijinit de gard
Ca-ntr-un cântec ochii rău mă dor
La mine-n ramuri poame roșii ard

Zicea Mihai Beniuc, poetul muncitor
Că pomul vieții este ca grădina
Unde s-a născu,t în ciocârliei, lumina!

CREANGĂ DE MĂR ÎNFLORITĂ

Ah! Brașovul! Mă publică Brașovul
Prin ramura Bihara și George Echim;
Culoarea mea preferată este movul
Acolo înflorit pe Bacovia-l găsim...

Zeița Fortuna recuperat-a istovul?
În *Claviaturi* vom scrie că-l iubim;
Pe Vania Gherghinescu îl nemurim
Altfel, n-am ști unde-i este alcovul?

Să calci frontiere oricând e-un păcat
Numele Stalin să pui sfântului oraș?
Acesta-i Imperiul care ni s-a dat

Nici Domnul Iisus nu mai are sălaș.
A înflorit o creangă de măr peste grui
Și mărul acesta are ochii căprui...

A DOUA MAMĂ

E Anul Nou și a început să bată
Inima în piept amarnică și grea;
Mie mi se pare că pentru prima dată
Port în loc de inimă o stea...

A trecut decembrie - o lună tremurată
Doruri multe parc-aș mai avea;
Să stau cu prietenii la o ceașcă de cafea
Doamne, îmi va fi viața mai bogată?

Afară-i frig și friguroasă-i viața
Ochii mi-s umezi ca în Copilărie
În loc de lumină-i pâclă dimineața

O aștept din cer pe mama mea să vie.
Dar glasul tatii printre nori mă cheamă
Iar să-mi amintească de a doua mamă!

INVITAȚIE

Vezi bine, azi te invit la nuntă
La nunta pe care demult am uitat-o;
Ridică-te din moarte *adorato*
S-auzi cum păsările în stele cântă...

Cântă în stele și în cer mirato
Din zare vine lume multă, multă;
Să le oprim pe păsări: stai și ascultă
Un tril de ciocârlie cu glas de *pizzicato*...

Mă ogoiește lunga așteptare
Nu-i un răspuns în lumea asta largă;
Cobor mirat prin căile stelare

Acolo locuiesc de-o viață-ntreagă.
Vino și tu pe sub porți de înserare
Și nu uita că viața nu-i o șagă...

PARFUM DE ORHIDEE

Ți-am dat parfum de simple orhidee
Să mă iubești cum ai făcut o viață;
Nimic pe lume nu mă mai răsfăță
Iubirea mare e a vieții cheie!

Din când în când lipsit de o idee
Mi-am pus pe frunte cerul plin de gheață;
Plecat am fost chiar dis-de-diminează
Cu soarele uitat pe o alee...

Trist mă-nfior de soarta împovărată
Frunza verii mi-a clădit destinul
Mai este oare ce a fost odată

Femeile, natura și uneori vinul?
Le-am îndrăgit c-o infinită artă
Visând în palme cu întreg destinul...

CĂMAȘĂ DE DURERE

Mi-ai cusut cămașă scumpă de durere
Pe prag de iarbă verde și înalt;
De voi ajunge pe tărâmul celălalt
Ce va spune oare lumea care pierde?

O dorință naște în clipe efemere
Și se prăbușește iarăși în neant;
Ca o căprioară vreau să fac un salt
Nici o vorbă nu-i în muzica de sfere...

Câte au fost sunt pline de înțelesuri
Arde o lumină-n candelă de lut;
Omenirea deturneză omenirii sensuri

Și veacuri de iubire, de la început.
Vântul lin va bate prin vechile eresuri
Mă-ndrept cu gândul din nou spre trecut!

UN SEMN

Nu m-am lăsat sedus de amintiri
Chiar dacă nu am unde a mă duce;
Am pus un semn la drumul din răscruce
O lacrimă și o floare în priviri...

Soarta m-a purtat pe căile din cruce
Corbii de seară au zburat în știri;
De ce crezi oare că numai în zidiri
A pus Manole femeile năuce?

Nu am avut o viață liniștită,
Ci una plină de probleme grave
Am inima de pasăre rănită

Urșii coboară pe dealuri în octave.
Zic lumii întregi că asta rău mă doare
Să mor zidit de-a dreptul în picioare...

SONETUL INVENTIVITĂȚII

Fără tine aş bâjbâi într-un pustiu,
Pământul mi-ar părea o colivie,
Iar flacăra ce-aprinde-o poezie
În altă stea ar arde fără s-o ştiu.

De Domnul mi-ai fost hărăzită mie
Din lungi aşteptări şi picuri de târziu
Când cerul a devenit mai azurii
Şi s-a făcut lumină-n-mpărăţie.

Din privirea-ţi cald-am cules izvoare,
Le-am zăgăzuit şi le-am topit în vers,
Am inventat nevisată culoare

Şi-o nouă cale de-mprimăvărare.
Necazurile, cu un cuvânt, le-am şters,
Din bob de rouă, ne-am făcut Univers.

SONETUL COPILĂRIEI (I)

Copilule naiv, frumos, unde eşti?
Te văd prin ceaţă statuie de sare,
Din raiul dulce, chipul îţi răsare.
Vino mai aproape ca să-mi povesteşti!

leşi iar în lumină, pe cea cărare
Din acel tărâm de pace şi poveşti,
De visări şi întâmplări împărăteşti,
Viscolit de culoare şi mirare!

Primara stare, fă-o să învie,
Satul Beţeşti şi casa părintească,
Pădurea şi Bistriţa aurie,

Minunile ce veneau să te-mbie!
Cine-ar putea - întrebare firească -
Pierdutul paradis să-l mai găsească?

SONET CU PARFUM

lubito cu gleznelor de chihlimbar,
Torsul, armonie beethoveniană
Cu dulce mireasmă de havaiană,
Exult, că nu te-am aşteptat în zadar!

De unde-ai luat părul de castană,
Gâtul de egretă, zâmbetu-ţi hoinar,
Ochii, două boabe de mărgăritar,
Piosul cuget fără de prihană?

Din ce nouă galaxie mi-ai venit
Învăluită-n parfum de trandafiri,
Prin sângele cald să-mi curgi necontentit?

Cum de-ai aflat că eu îţi sunt cel menit?
Tu, născătoare a unei mari iubiri,
Ce farmece-ai combinat să mă inspiri?

SONETUL ÎMPĂCĂRII

În ochii tăi văd mii de baionete,
Parc-ai strâns ură de-o întregă viaţă.
Otravă în borcanul cu dulceaţă,
Capul Gorgonei, ți-l zăresc prin plete.

Să fi făcut cumva vreo boroboață?
Ştii bine că nu-mi prea plac alte fete,
Privirile lor nu pot să mă-mbete,
Gându-mi este doar la propria-mi soaţă.

Panteră crudă, tu suplă felină,
Alungă-ţi astă sumbră supărare!
Scumpo, eu nu mă ştiu cu nicio vină,

Fii calină, fii cum te ştiu, divină!
lubi, de mă urăşti așa de tare,
Otrăveşte-mă cu o sărutare!

SONETUL ZBORULUI

Când ninge-n suflet cu fulgi de regrete,
Orbecăind prin zloată și prin bezne,
Prin noroiul cleios până la glezne,
Timpu-și destramă firele șirete.

Ne cheamă amintiri și mai ales ne
Aleargă prin labirinturi secrete
Pân-ce iubirea ne pune pecete
Și-un sărut dorul ne-alină mai lesne.

Spre un crez, mă momește o cărare
Până la cea mai strălucitoare stea,
Ce nîcîcînd n-apune, ci doar răsare

Și rămâne în veci nemuritoare.
Cu aripa ta, tu, și eu cu a mea,
Doar îmbrățișați, să zburăm vom putea.

SONETUL UNUI CARNAVAL

Plutind pe acorduri de marș triumfal,
Intrat-am în sala plină cu roze,
De jur-împrejur, regi, regine-n poze;
Nimerisem în inedit carnaval.

Fetițe, amețitoare mimoze!
Puțin năuc, umblam ca purtat de val
Multipliat în oglinzi de opal
Deschizătoare de mistice gnoze.

Zeci de perechi de ochi de domnișoare!
Nu știi de ce îmi venea să amețesc,
O frumusețe, care mai de care,

Niciuna mai puțin strălucitoare!
Era un peisaj așa de firesc
Un vis de-o clipă, un veac să-l povestesc.

SONETUL GNOZEI

Frăgezește dorul o amintire,
Zările-s colorate de tristețe,
Începe lumina să se dezghețe,
Altă primăvară-și vine în fire

Și noi iubiri începe să ne-nvețe,
Printre umbrele clipei să le-nșire
Ca într-o sacramentală zidire,
Spre bucuria fetelor iubețe.

Un alt cântec drag se prefigurează,
Prin ziduri trece, calcă fărâdelegi,
E apă vie ce urcă pe-o rază

Fântâna ființei pururea trează.
Gnoză, energie a vieții întregi,
Cu lanțuri de aur, cum faci de mă legi?

ECOU LA HIPO-REBUS

Lui *Serghei COLOȘENCO*

Șapte strofe călătoare
sunt ecou din depărtare
despre "HIPO" din Bârlad,
c-am citit de el, din BAAAD.

Și-am "citit" și un portret
cum c-ai fi omnipotent,
un Serghei ca din poveste
și se pare c-așa este.

Despre CAL, numai de bine
că m-a ferit și pe mine
când, la-ntrecere cu câinii,
uitai cumpăna fântânii,

ce venea de peste gard
și dădea într-un drumeag,
cătred Pereschiv, la vale,
unde-i vad bun de-adăpare.

Ai o herghelie mare,
care n-are-asemănare:
lipizani, arabi, turcești
și tretinul din povești.

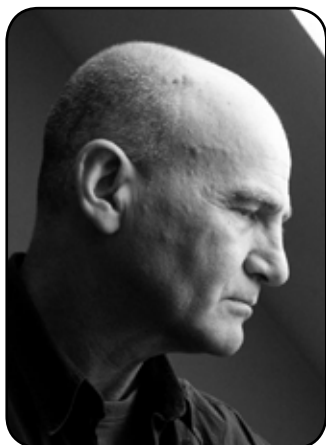
M-ai speriat cu câte știi
de cei duși și de cei vii
despre muzică, desen,
fizică, "mate", catren.

Dar au mai rămas subiecte,
ca la anii șaptez-șapte,
cu vin bun și sănătate
să mai salutăm o CARTE.

Doina TEODORU

Piatra Neamț

Umeri înguști în oglindă

Pasta de dinți i se scurge pe bărbie, apoi ajunge pe sâni albi. Gina Albu plânge: să-l ia dracu pe Mihai Marcu! N-o mai vrea și gata! Și-a notat într-un carnețel toate întâlnirile cu el. Un extaz fizic prelungit, unic, devastator. Doar atât? Trebuia mai mult decât renunțarea la sine?

Mihai lucrează la un cabinet privat de stomatologie, e asistentul bun la toate. Când doctorul pleacă, el mai rămâne o vreme acolo și o sună pe Gina, care se repede ca o nebună să nu piardă ocazia. El își pune la calculator un film porno, iar ea stă în genunchi și... Dumnezeu! Nu se mai respecta pe sine - așa gândea Gina. Cum a putut să decadă în asemenea hal? Era dragoste sau sex? Mihai vorbea puțin, se plângea mereu, că are probleme financiare... Să fi făcut ceva aluzii? Poate că era un gigolo notoriu? În ce capcană a căzut? Doar că Mihai era tentant, crede bine Gina. Păr negru, tuns scurt, dat cu gel. Tricou mulat. Tatua pe mâna stângă, de la ceas mai sus. Blugi. Adidași. Fără burtă. Ochelari fumurii. Mestecă gumă și fumează în același timp. Nu-și manifestă plăcerile.

Gina se privește în oglindă: umeri înguști, sâni catifelati, urechi timide. Poate că va încerca să discute cu Mihai. Are relația vreun viitor? Azi se va detașa, va merge în magazine,

își va cumpăra tot felul și nu-i va răspunde lui Mihai, dacă va suna cumva. Va avea, oare, puterea? Din ce luat e făcută slăbiciunea umană? Își punea prea multe întrebări. Viața trebuia trăită, fără atâtea nuanțe morale. Fruntea sus!

Sună telefonul. Nu credea că Mihai va mai da vreun semn, după tăcerea de zece zile. Să răspundă? Ar putea renunța? Nu, nu e pregătită. Nu încă. Răspunde și se aruncă în primul taxi. Cum se numea purtarea ei? Da, citise undeva: patimă. Carnalul în acțiune. Ce sens aveau atâtea definiții, catalogări? Inima se comportă după legi simple și clare.

Gina sună la interfonul cabinetului. O primește... domnul doctor. Ea se fâstâcește, spune că îl caută pe Mihai. „E aici, zice doctorul, doar că ne lasă puțin împreună... ce zici? Am auzit de talentele dumitale și sunt extrem de curios. După care îl poți epuiza și pe Mihai, care abia așteaptă în camera de alături”.

Măcar acum avea nevoie să-și recâștige demnitatea. Va pleca val-vârtej. Deschide ușa, dar în fața ei apare o altă ușă de gratii, amenințătoare și plumburie. Gina își încrucișează brațele a neputință, apăsându-și cu palmele umerii înguști și speriați.

„După cursuri... luase autobuzul până la Zakopane”

Fabiana urcase pe drumeag până sus, la cabană. Ajunsă pe creste, se simți dintr-o dată deposedată de orice fel de ironie, ca un ofițer căruia i se smulge subit arma și, luat prin surprindere, rămâne o clipă dezorientat. Își pierduse aroganța, se simțea o făptură umilă, demnă de milă. Infinitul îi căzuse pe umeri o dată cu un sentiment copleșitor de singurătate. Ca pe un laș, o stăpâni dorința de a fugi, de-a se întoarce. Peisajul o umilea. Ce o împinsese spre aventură, cine o îndemnase să-și părăsească orașul de care nu se desprinsese până atunci? Regreta că dăduse curs unui imbold de curiozitate.

- Ai vești despre Ralf? se auzi în spatele ei vocea lui Eduard. Tresări surprinsă și se întoarce.

- Bună, Fabiana, nu te-am mai văzut în ultima vreme, te-au cuprins remușcărilor?

Rămase perplexă, neștiind ce să zică. Își aminti de pariu, de izolarea lui Ralf în munte, dar nu spuse nimic.

- Știi că e tot acolo? Bate recordul, ne-a întrecut așteptările. Sunt aproape trei ani de când trăiește singur pe munte și te așteaptă. N-ai avut curiozitatea nici măcar să întrebi de el. Câtă cruzime pentru o fată, chiar nu-ți pasă? Nu-mi vine să cred. O să te trezești singură, Fabiana, singură cuc, cu ifoasele și nepăsarea ta, de care ne-am săturat toți. N-o să mai întâlnești niciodată un astfel de bărbat. A făcut-o pentru tine. Nu știa că nu-l meriți. Poate a aflat până acum, dar uite, încă n-a coborât, așteaptă.

Se îndepărtă grăbit, rănit de tăcerea prelungită a Fabianeii. Ce fel de fată o fi asta? Nu-i pasă de nimic. Cine se crede? N-am mai întâlnit

atâta cinism nici măcar la un bărbat. A distrus câteva suflete, dar Ralf rezistă, n-aș fi crezut. A câștigat pariul și nu renunță, nu înțeleg, ce mai speră? Nu ne-a îngăduit să urcăm până la el. Cum o fi rezistând singurătății? Sau poate s-o fi întâmplat ceva? Nebuna de Fabiana! M-a îndepărtat de cel mai bun prieten. Sper să nu i se fi întâmplat nimic.

Își continuă drumul spre casă. Se opri în fața cafenelei ca sub puterea unui presentiment. Aici i-o prezentase chiar el pe Fabiana. Era frumoasă, nimic de zis, o frumusețe rece, pe care nimeni nu reușise să o seducă. Ai fi zi că are inima invincibilă a unui conchistador. Poate chiar are strămoși printre venetici, n-am întrebat-o niciodată. Doar tenul ei catifelat, măsliniu, mă pune uneori pe gânduri. Dacă, totuși, are ceva sânge străin, ar trebui să fie mai înfocată. Pe Fabiana n-a cucerit-o decât studiul. Visează la proiecte inginerești, dar nu știe nimic despre inginerie. Ce o fi căutând la Politehnică?

Gândurile îl împinseră înăuntru. Se așeză la aceeași masă unde obișnuia să-l întâlnească pe Ralf.

- N-ai aflat de pariul Fabianeii, nimeni nu se încumetă dintre admiratorii ei. E ca o cetate inexpugnabilă. Tot timpul găsește câte un pretext pentru a-și motiva refuzul. Acum a inventat pariul ăsta și i-a îndepărtat pe toți.

- Poate nu chiar pe toți, răspunse îngândurat Ralf și se ridică să plece.

- Ne vedem mâine, la aceeași oră, dacă întârziu nu mai aștepta.

Îl așteptase degeaba. N-a mai venit. De atunci îl așteaptă în fiecare zi, uimit de hotărârea lui subită. Fusese surprins că și el se îndrăgostise de Fabiana. Sau poate voia doar s-o înfrângă, s-o umilească, cum făcuse ea de atâtea ori cu colegii lui? Nu știa, spera ca Ralf să renunțe și să afle adevărul. Erau aproape trei ani de când nu-l mai văzuse, îi lipsea compania lui veselă, sfaturile lui inteligente. Nu putea găsi un prieten mai bun. Nu se așteptase ca Fabiana să-l prindă în capcană. Nu înțelegea de ce nu coboară de pe munte. S-o fi schimbat? Cine ar fi îndurat atâta timp singurătatea, poate un pustnic. Însă Ralf nu avea nimic de sihastru în el, îi plăcea viața, dansa minunat și era iubit de toți. Cânta ca nimeni altul. Avea o voce dumnezeiască și se acompania la chitară, un farmec căruia fetele nu-i rezistau. Doar Fabiana se ținea deoparte, părea nepăsătoare, deși, dacă mă gândesc bine, nici

măcar ea n-ar fi putut prea mult rezista farmecului lui. Era frumos și inteligent, dar nu făcea caz de însușirile lui, era ceva natural la el.

Fabiana tresărise speriată. Vocea lui Eduard i se strecurase viclean în minte și o întărâta. Pariul acela stupid, uitase de el. Fusese o răzbunare împotriva impertinenței lui Ted. O agasa cu insistențele lui. Nu credea în jurăminte, nu-i inspirau deloc încredere. Voise să-l îndepărteze, nu-i trecuse prin cap că altcineva va lua în serios vorbele ei. Și tocmai Ralf ridicase mănuașă, singurul pe care îl admira pentru inteligența și dezinvoltura lui. Aflase târziu de isprava lui și nu-l putea înțelege. Ce-l determinase la aventura aceea singulară? Nu-i acordase niciodată mai multă atenție decât oricăreia dintre colegele lui.

Vestea că Ralf urcase pe munte, hotărât să înfrunte singurătatea, o luase prin surprindere. Nu știa ce să creadă. Poate că nu avea nicio legătură cu pariul. Putea fi pur și simplu o aventură personală, ale cărei motive nu le cunoștea. Își urmase drumul, încercând să ignore cuvintele lui Eduard. Și, totuși, un tânăr ca Ralf nu face gesturi gratuite, știa bine asta. Oare prietenul lui apropiat știa ceva ce nimeni nu cunoștea? Îi reveneau în mine cuvintele lui: „E încă acolo și te așteaptă.” I se răsuceau în minte ca un sfredel în timp ce se îndrepta spre casă.

În dreptul cafenelei „Zako” se opri brusc. Privi prin vitrină și i se păru că-l vede pe Ralf și pe Eduard, la masa unde obișnuiau să povestească ceasuri în șir, la o cafea. În ziua aceea intrase împinsă de o

forță necunoscută. Îl vedea pentru prima oară de aproape. Avea ceva luminos în privirea catifelată ce se oprise asupra ei. Nu-i cunoștea culoarea ochilor, n-o putea defini, dar avusese senzația că marea se revărsase din ei contopindu-se cu cerul. În adâncul lor o umbră de nostalgie se ivise ca un gând invizibil.

Brusc, simți privirea aceea ațintită în ochii ei, ca o întrebare chinuitoare. O trezi ca din vis și, observând că se oprise fără motiv pe trotuar, i se păru nelalocul ei gestul. Ușor stânjenită, își continuă drumul, reflectând. Din ziua aceea, neliniștea i se cuibărise în suflet, spulberându-i încrederea și calmul. Devenise mai tăcută și aproape inabordabilă.

În jurul ei o liniște adâncă și vântul ce pornise să bată rece și agresiv. Își simți obrazii înțepați ca de așchii de gheață și nu se putea feri de biciuirea lui. N-avea nimic să se apere. Ușor îmbrăcată pe vremea aceea frumoasă de vară, n-ar fi bănuț că acolo, sus, vremea ar putea fi altfel decât la poalele muntelui. Purta în spate rucsacul de care nu se despărțea niciodată. După cursuri nu trecuse pe acasă, pornise pe străzi, la întâmplare, apoi se trezise în gară și luase autobuzul până la Zakopane.

(Fragment din romanul care va apărea)

Sonia ELVIREANU (n. 27 aprilie, 1952) e, permanent, scriitoare și, destul de des, traducătoare. lubește dascălia și... didascală. În rest, și-a luat doctoratul în filologie, ca... bonus.

Reviste primite

- ARGEȘ, an. XVI(LI), nr. 7(421), iulie, 2017, Pitești, redactor-șef: Dumitru Augustin Doman. „Nenumărați scriitori români au scris - în versuri sau proză - despre „epoca de aur” de pe poziția lor de opozanți ai regimului sau măcar dizidenți, acolo și ei. (...) Camelia Iuliana Rada scrie, în *Jucăm Lenin, un pseudomemorial al epocii deloc manifest, deloc vehement, fără accente pamfletare, în schimb cu o vădită știință a detaliului, decupat cu bisturiul. Dar, mai ales, acest tablou liric aproape exhaustiv al vremii e realizat cu talent, (...), aceste versuri, de exemplu, (...) dovedind acest lucru: „Am rămas un melc fără casă/ cerul era deodată fără trup/ fără dureri/ doar o credință în nimic hoinărea în mine/ eram o frunte descoperită/ îmbătrânită brusc/*

în partea ei nevăzută” (Dumitru Augustin Doman, *Babilonul Cameliei Iulian Radu*, pg. 11).

- MOZAIKUL, an. XX, nr. 3(221), 2017, Craiova, director: Nicolae Marinescu, red.-șef: Petrișor Militaru. „Pe lângă atitudinea nonconformistă, Ion Bogdan Lefter practică acel tip de critică de întâmpinare riguroasă, pe gustul lui Marino, în opoziție cu cea impresionistă care, în opinia cercetătorului clujean risca să se transforme într-un delir de impresii nejustificate din punct de vedere axiologic, fără o solidă bază documentară.” (Maria Dinu, *Ion Bogdan Lefter: „pumn de fier în mânășă de catifea”*, pg.8.)

BALERINA

Dragă Mădălina,

Te rog să te oprești câteva clipe din orice vei fi făcând atunci când scrisoarea mea te va surprinde acolo, departe, unde ai ales să mergi, și să citești rândurile obosite ale bătrânei tale profesoare de română. Fă aceasta măcar în schimbul supliciuului la care m-ai supus în cei aproape patru ani de liceu, când ți-am citit lungile texte de proză, uneori cu încântare, alteori cu ciudă (pentru că eu nu fusesem niciodată în stare să scriu atât de frumos) și care m-au lăsat adeseori cu întrebări fără răspuns, pe mine, cea care se presupunea că te învăț. Nu ți-am spus niciodată, dar am avut mereu sentimentul că eu sunt cea care învăț de la tine. Încadrează această afirmație la „enigme nedezlegate” și să trecem mai departe. Căci nu de aceasta îți scriu. Înainte de a intra în subiect, te rog ca, citind această epistolă, să nu mă imaginezi la catedră. N-am suportat niciodată obiectul acela interpus între profesor și elevi, nu l-am suportat ca elevă, dar mai ales ca profesoară (de altfel, poate ai remarcat că nu mă așezam niciodată pe scaun, sau atunci când eram nevoită s-o fac, preferam să stau în vreo bancă liberă). Dacă n-ar fi trebuit să respectăm anumite convenții, de la care știi bine că scortșosul director nu ne permitea să facem rabat, eu v-aș fi dus tot în locuri neconvenționale să ne desfășurăm orele: în parc, la muzeu, la bibliotecă etc. Așadar, imaginează-ți că stăm amândouă pe o bancă, în parc și ascultă-mă pentru ultima dată. Nu-ți voi vorbi de literatură. Îți voi vorbi despre viață. Despre viața așa cum e ea, necosmetizată stilistic și nemăsluită în cuvinte frumoase.

Am aflat de la colegi, în cancelarie, că ai ales să iei drumul Canadei. Doar tu știi de ce ai simțit nevoia să pleci la capătul lumii. Însă pe aici se cunoaște următoarea variantă: ai dorit să dai admitere la Teatru, dar părinții ți-au interzis, profesorii te-au descurajat, colegii și prietenii au râs. Și tu? Pe cine crezi că pedepsești? Mai devreme sau mai târziu, părinții se vor obișnui cu ideea că ești acolo unde ești și, pentru a scăpa de remușcări, se vor iluziona cu gândul că ai nimerit-o chiar bine (vei fi având vreo casă mare, o meserie rentabilă, poate și vreun bărbat bogat, nu contează dacă va fi fiind bătrân, șchiop sau prost); profesorii te vor uita, iar colegii și prietenii vor râde în continuare, cu exuberanța specifică tinereții. Nu va lăcrima nimeni, înafară de tine. Știu că acum zâmbești superior și că îmi vei spune că lacrimile nu sunt specialitatea ta și că nu ești o smiorcăită. Știu asta. Dar, dacă vei fugi de menirea ce ți-a fost hărăzită, doar pentru că alții nu cred în ea, toată viața sufletul îți va fi o baltă de lacrimi, chiar dacă nu le vei da drumul să curgă, înăbușindu-le în tine.

Nu, n-am de gând să-ți țin teorii. Cum vă spuneam și la școală, teoria nu face doi bani, dacă nu e susținută de practică. Îți voi spune însă o poveste. Ascultă! Și crede-mă: aceasta nu este literatură!

Am fost un copil sărac, flămând și murdar, cea mai mare într-o familie cu șapte copii. M-am născut la scurtă vreme după război (al doilea mondial) și am trăit într-un sat amărât din Insula Mare a Brăilei. Cu siguranță știi din literatură, ori din istorie, cum se trăia pe atunci, dar e un fel de a zice că știi. Eu

am *cunoscut* această realitate cruntă și nu, n-am văzut-o dincolo de geam. Mergeam desculță prin colb, umblam zdrențuită, așteptam să se umfle apele Dunării pentru a intra cu ciurul (știi ce-i ăla?) să adunăm pești - hrana noastră zilnică. O dată pe lună, așteptam vaporul să ne aducă pâine. Nu știu, poate vaporul ăla mai aducea și altceva, dar noi nu ne-am permis niciodată să cumpărăm altceva decât pâine. Știi, și astăzi îmi place să privesc vapoarele; o fac ori de câte ori am ocazia, și simpla lor vedere îmi aduce în suflet starea de sărbătoare. Vaporul copilăriei mele, apropiindu-se lent de mal a fost în anii aceia singura sărbătoare pentru mine. O dată pentru că, două zile după venirea lui, mâncam pâine, înlocuind singurele două feluri pe care ni le permiteam: peștele și mămliga. Ai să râzi, dar pentru mine, nici astăzi nu există prăjitură mai bună decât pâinea. Și a doua oară, pentru că vasul căra după sine o aură nedeslușită, o nostalgie a depărtărilor, ceva indefinit care mă stăpâna și parcă mă chema.

Aveam vreo 10-11 ani când, pentru prima dată, s-a frânt în mine lumea. Până atunci, „universul” în care trăiam, mărginit de coliba noastră, la un capăt, și apa Dunării, la celălalt, mi se păra absolut firească. Așa cum firească mi se părea existența în satul nostru a unei case mari (căreia îi spuneam chiar așa, Casa, cu majusculă), din piatră, puternic contrastantă cu amărătecele de căscioare din jur. Era împrejumuită de un gard înalt, prin care nu se putea vedea nimic, spre ciuda noastră, a veșnic curioșilor copii. Știam că în casa aceea locuia o femeie, pe care o numeam Doamna. Dar ea nu ieșea niciodată din Casă. Doar servitorii ei cărau lăzi grele de la vapor și, uneori, o trăsură oprea la poartă. Din ea cobora un domn îmbrăcat în negru, care intra fulgerător, dispărând înainte ca cineva să apuce să-i vadă fața. Trăsura zăbovea o vreme, apoi domnul ieșea la fel de iute cum intrase, urca în trăsură și aceasta dispărea sub privirile noastre curioase. Despre Doamna nu se știa mai nimic, erau numai presupuneri care mai de care mai fanteziste. Una dintre acestea era că Doamna fusese alungată de tatăl său de la București, pentru că îl dezonorase prin legătura pe care o avea cu un bărbat însurat. Nu pricepeam, la vremea aceea, ce-i aia dezonoare, nici ce era greșit în ce făcuse Doamna (dacă făcuse), dar prezența aceasta nevăzută mă fascina pe zi ce trece mai mult. Într-o zi, mama m-a trimis până la Casă. Nu știu în ce împrejurări, Doamna ne ajutase cu niște produse (de fapt, îi vedeai adeseori servitorii cu câte un pachet în mână, bătând la diferite porți). Iar mama era o femeie demnă, accepta să primească pomană, dar se străduia să ofere și ea ceva, cât de neînsemnat - în schimb. Se pricepea

să brodeze și m-a trimis cu un mileu făcut de ea. Îmi atrăsese atenția să îl înmânez unui servitor, nu cumva s-o deranjez pe Doamna. Dar eu, scăpată pe lângă cel care deschisese poarta, m-am înfipt cu nu știu ce tupeu până în ușa Casei și, spre surprinderea mea, am fost invitată înăuntru, astfel că mi-am introdus figura năclăită (dar avusesem grijă să-mi „greblez” părul cu mâna) pe covoarele plușate ale Doamnei. Nu știu să descriu tot ce-am trăit atunci, vocabularul e prea sărac. În primul rând, m-a năucit ființa care-mi stătea în față. Nu știu de ce, mi-o imaginam ca pe o hoască îmbrăcată în maro, așa cum mi-o închipuiam pe muma pădurii din poveștile pentru copii. În loc de asta, vedeam o femeie tânără (poate la 30 de ani?), într-o rochie roșie sclipitoare, cu o figură angelică și uluitor de frumoasă. Pe deasupra, răspânda un parfum delicat care te făcea să simți nevoia să-o aduleci. În universul meu de oameni murdari, cu fețele brăzdate înainte de vreme, de soare și vânt, cu mâini crăpate și veșnic mirosind a pește, această apariție mi s-a părut ca un soare mult prea orbitor luminând peste o mocirlă neagră. Și, la fel ca în fața soarelui, când te orbește cu strălucirea lui, am simțit nevoia să închid ochii. Era ceva ca un gest de respingere, încercam să mă conving că așa ceva nu există, că poate am avut o halucinație. Când, în sfârșit, am deschis ochii, ea încă stătea dreaptă și frumoasă în fața mea, privindu-mă cu ochii mari, căprui, parcă un pic neliniștiți, ușor umezi, parcă răspândind milă. Mila aceasta mi-a făcut și mai rău și am simțit brusc impulsul de-a întoarce capul. Privirea mi-a picat pe un perete, hipnotizată de imaginea dintr-un tablou. Am stat așa multă vreme, neînțelegând ce se petrece, simțindu-mă parcă evadată din mine și cocoțată în tabloul acela. Dar tot eu eram și cea care privea încremenită imaginea care mă hipnotiza și mă atrăgea prin fire nevăzute. Uitasem de Doamna, până când ea s-a apropiat de mine și m-a întrebat:

- Îți place?

Îmi dispăruse graiul, am dat afirmativ din cap.

- De ce îți place?

Am ridicat din umeri.

- Știi ce este?

Am clătinat capul.

- O balerină.

Mi-am adus aminte că am glas și am întrebat timid:

- Ce-i aia o balerină?

- O dansatoare instruită, artistă, care dansează pe muzică de balet.

Ce frumos vorbea Doamna! Dar atât de diferit și pe neînțelesul meu! Îmi venea să plâng de ciudă!

- Ce-i aia muzică de balet?

A zâmbit și... mi-a făcut un semn:

- Așteaptă!

S-a așezat pe un taburet și a început să cânte la pian (evident că nu știam nici ce-i ăla!). Iar eu nu înțelegeam de ce clapele pe care apăsa nu sunau la fel de strident precum cele pe care le apăsa tata când zăvora câte-o ușă și cum se făcea că sunetele pe care le scoteau adunaseră în mine, laolaltă, toată fericirea și toată amărăciunea lumii. O ascultam cu aceeași încremenire cu care privisem balerina. Și aveam sentimentul că vreau să zbor, să plutesc la nesfârșit în ritmul acelei muzici magnifice. Când Doamna s-a oprit (și cât aș fi vrut să nu se oprească!), mi-a spus sec:

- Aceasta e muzică de balet.

N-am avut nevoie de mai multe explicații. În clipa aceea, am știut că vreau să fiu balerină. De-ar fi fost să trebuiască să trec Dunărea înot, de-ar fi fost să trebuiască să număr toți peștii care zburdau prin ea, de-ar fi fost să...

Nu-mi mai amintesc drumul înapoi până la poarta Casei, nu-mi amintesc nici dacă și ce mi-a mai spus Doamna. Știu doar că dincolo de poartă, lumea s-a frânt în mine ca o creangă putredă, sub propria-i povară. Cât stătusem în fața Doamnei, pentru prima dată am avut sentimentul de rușine. Pentru prima dată, mi-a fost rușine de noroiul pe care-l căram pe picioare, de zdrențele de pe mine, de unghiile înnegrite pe dedesubt, pe care mi le ascusesem la spate, de părul meu nespălat și de vocabularul sărac. Paradoxal însă, când am trecut dincolo de poartă, am avut un sentiment de superioritate în fața mizeriei, a noroiului și a oamenilor care-l călcau. Brusc, am simțit că lumea aceea nu-mi mai aparținea și că eu nu-i mai aparțineam ei, că nu mai aveam una altelea ce să ne spunem. Poate doar „adio”. Simțeam într-un mod nedefinit, dar ferm, că eu nu aparțineam aceluia univers pe care până mai devreme îl consideram cât se poate de firesc, ci unuia populat de imaginea sclipitoare a Doamnei, de balerina din tablou, de sunetul muzicii care mă învăluisese. Eu nu mai eram eu și totuși parcă mă regăsisem. Am zăcut, cu ființa divizată. Refuzam să mă mai joc cu ceilalți copii, jocurile lor nu mă mai distrau, refuzam să mai pescuiesc, să mai fac treburile la care eram pusă. Totodată, refuzam să dau vreo explicație de care oricum nimeni n-avea nevoie. Pentru că, totodată, revelația pe care-o avusesem îmi evidențiasse clar și un alt lucru: că între mine și oamenii printre care trăiam, toate punțile de comunicare fuseseră rupte. Eu nu-i mai înțelegeam pe ei, iar ei nu m-ar fi înțeles niciodată pe mine. Preferam să primesc palme și castane decât să explic un lucru pe care, până la urmă, nici eu nu-l înțelegeam. Dar îl simțeam și asta era de ajuns.

După vreun an, într-o seară, trăsura a oprit

la poarta Casei, dar domnul n-a mai coborât din ea. L-am zărit, în schimb, când m-am apropiat, intrigată de această schimbare a unui obicei ce părea imuabil. La scurtă vreme, pe poartă a ieșit Doamna, înveșmântată într-o pelerină lungă, cu glugă, cu pas grăbit, pregătită să urce în trăsură. Înainte de asta, m-a văzut, mi-a făcut semn să m-apropii, mi-a pus în palmă un lăntișor de aur pe care și l-a scos de la gât și mi-a șoptit, abia perceptibil: „Fetițo, pleacă de-aici!” Ce ciudat! E pentru prima oară, acum, când scriu, când mă gândesc la faptul că acel îndemn rostit ar fi putut însemna o alungare a mea de lângă trăsură. Dar atunci, ca de altfel întreaga viață, am crezut, convinsă mai ales de tonul conspirativ în care mi s-a adresat, că acel „Fetițo, pleacă de-aici!” a însemnat, de fapt, îndemnul de a pleca de acolo, din lumea noroaielor și a mirosului de pește. Și evident că mi-a dat frisoane, amețeli și insomnii, nemaivând liniște până ce nu l-am îndeplinit. S-a urcat apoi în trăsură, ajutată de domnul pe care l-am auzit spunându-i: „În sfârșit, iubirea mea, totul s-a terminat. Sunt al tău, doar al tău...” și au dispărut în nopte la fel de misterios precum apăruseră în acel sătuc amărât de pescari. Am știut atunci că nu se va mai întoarce niciodată. Am rămas în drum ascultând zgomotul roților până ce s-au pierdut de tot în nopte, plângând ca la moartea cuiva. N-o mai văzusem niciodată pe Doamna de-atunci, de când îmi cântase la pian, dar gândul că se afla acolo mă mai ținea legată de lumea aceea în care nu-mi plăcea să trăiesc, dar devenise suportabilă știind că ea cântă la pian undeva dincolo de ziduri. Acolo, în lumina lunii, l-am urât pe domnul care o luase doar pentru el; dar m-am și bucurat știind că nu mai e singură, amăgindu-și tristețea cu pianul, între două scurte și clandestine întâlniri. Dar, odată cu Doamna, „plecasem” și eu, cea care mă descoperisem în tablou. Iar eu, cea desculță din drum, nu mai aveam niciun rost pe acolo. Și vorbele ei - „Fetițo, pleacă de-aici!” - mi-au răsunat în urechi până în clipa când m-am furișat pe vapor.

Trec peste amănuntele devenirii mele, căci nu acestea sunt importante. Am fugit din Balta Brăilei și m-am oprit în oceanul marelui oraș. Nu știu ce ați învățat voi la geografie, dar eu știu că oceanul e tot o baltă mai mare. Dar care înghite oameni și corăbii, cu vise cu tot. Nu m-am făcut balerină, așa cum visam, am ajuns profesoară de română. Nu spun că profesia mea nu mi-a plăcut, însă toată viața m-am simțit ca un vultur fără o aripă, având în zestrea lui genetică dorul înălțimilor, dar fiind nevoit să trăiască pe sol. Iată, așadar, că am ajuns în punctul în care voiam să ajung. Dragă Mădălina, dacă nu vrei să fii și tu o pasăre dezariată,

întoarce-te, cât nu e prea târziu, și urmează-ți destinul. Nu spun mai mult, ești inteligentă și sunt sigură că ai înțeles. Fă așa încât să nu regreti nimic în „această prea singură viață” (ai recunoscut, Nichita, da?) și mai ales nu uita că „dacă dragoste nu e, nimic nu e” (scuză-mă, nu mă pot abține să dau citate, deformație profesională).

În final, mai vreau să te rog ca plicul sigilat, cu Post-scriptum, pe care l-ai găsit în scrisoare să-l deschizi numai după ce te vei fi hotărât să te întorci și să-ți implinești visul. Dacă nu vei lua această decizie, aruncă-l! Am încredere în corectitudinea ta pe care ți-am cunoscut-o în anii de școală.

A ta profesoară bătrână de limba română, căreia voi îi spuneți atât de frumos... Doamna.

P.S. Așadar, dacă citești aceste rânduri, te-ai hotărât să mă ascuți și să-ți coși la loc aripa. Mă bucur pentru tine și îți doresc succes. Acum, te rog să mă ierți! Te-am mințit. Povestea pe care ți-am spus-o nu e a mea. M-am jucat și eu un pic de-a

literatura. Eu am trăit una cu mult mai banală. Am fost o fată nici bogată, dar nici săracă, am urmat drumul pe care mi l-au trasat alții și nu cred că mi-a părut niciodată nici bine, nici rău. Așa-i că te-am păcălit? Vezi cât de ușor ne putem lăsa influențați de literatură? Povestea am auzit-o (cu mai puține floricele stilistice, desigur) de la menajera noastră, într-o zi ploioasă de vară. Dar n-am aflat niciodată dacă era reală sau inventată. Ce concluzie putem trage, așadar, din lecția pe care am învățat-o astăzi? Că nu trebuie să confundăm viața cu literatura, chiar dacă ele se împletesc uneori până când nu mai pot fi separate de o graniță. Mădălina, viața nu e un roman, nici un film și, din păcate, e mult mai puțin interesantă decât ne-o prezintă acești mincinoși de artiști. Îți doresc să îți ajute Dumnezeu să poți trasa mereu granița, să faci distincția dintre literatură și viață și să nu uiți nicio clipă că, în timp ce prima trebuie citită (sau jucată pe scenă, în film), cea din urmă trebuie... trăită!

Reviste primite

- *RAMURI*, nr.6(1212), 2017, Craiova, redactor-șef: Gabriel Coșoveanu. „Acum ceva timp mă apucase o ambiție să redactez un eseu despre uitare, care s-ar fi putut numi pompos **Uitarea la români**. (...) Nu mai spun de situația țărănimii în toată istoria noastră, neînregistrată bine și necomentată bine și corect. (...) Acest eseu, să zic așa, ar fi trebuit să plece de la două din formulele bunicii mele, care avea patru clase, soție de preot, înțeleaptă, deșteaptă, iute la minte, a căsătorit 12 fete sărace, era fiica unui boier vâlcean care a construit cinci biserici, deci păcatele mele sunt iertate dinainte, aș putea zice, și care zicea: Ești în treabă, toți te-ntreabă și Mă, nu muri, dac-ai murit, ești mort. Amândouă formulele sunt valabile pentru cultura românului, noi nu avem o tradiție a înregistrării, nu avem o tradiție a tradiției, nu avem nimic.” (Eugen Negrici, *Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova*, pg.2.)
- *LAMURA*, an. XII, nr. 144-147, septembrie-decembrie 2013, director: Ovidiu Ghidirmic, redactor-șef: Marian Barbu, Craiova. Un număr de 48 pagini, închinat în mare parte creației geniale a lui Constantin Brâncuși, sub genericul inspirat „Galaxia Brâncuși”.

„Creația lui Brâncuși nu mai aparține astăzi exclusiv istoriei artei, ci este studiată, de exemplu, interdisciplinar și în cadrul unor ramuri ale filosofiei, fertilizând, astfel, domenii științifice noi. De aceea, omagiul lumii academice americane adus aniversării nașterii lui Brâncuși a depășit nivelul pur comemorativ.” (Ion Monafu, *Remember. Centenar în America*, corespondență din New York, pg.31.)

- *ATENEU*, nr. 574, iunie, 2017, Bacău, director: Carmen Mihalache. „Implicarea lui Ioan Dănilă în reconstituirea adevărului privind identitatea băcăuană a poetului și instituționalizarea Casei-muzeu „Vasile Alecsandri”, venind cu argumente temeinice, a pornit dintr-un înalt, imaculat și profund sentiment de admirație și prețuire pentru valorile perene naționale, având în vedere că „la orice răspântie a istoriei și a culturii române din o bună parte a veacului al XIX-lea” îl întâlnim pe Vasile Alecsandri.” (Constantin E. Ungureanu, *O bătălie ce trebuie câștigată*, pg. 5, despre vol. *Alecsandri, din nou acasă*, Editura „Ateneul Scriitorilor”, Bacău, 2017, al conf. univ. dr. Ioan Dănilă.)

O ȘTIRE PE SURSE

Daniel Rotaru trecuse bine de Pitești când sună telefonul. Încetini, semnaliză și opri la marginea șoselei. Observă că îl sună senatorul Neagu.

- Da, domnule senator, vă salut.

- Măi, Daniele, mie îmi spui nea Grigore. Hai, lasă amabilitățile. Unde ești?

- Aproape de Slatina.

- De ce n-ai trecut pe la mine? Să-mi fi dat un telefon.

- Nea Grigore, ne lămurim vineri sau sâmbătă când vii acasă. Îți explic eu mai multe.

- Bine. Drum bun!

- Sănătate și numai bine.

Daniel porni mașina și se înscrie în circulație. Își dădu seama că îl pusese pe senatorul Neagu într-o situație delicată. Dacă l-ar fi prevenit, spunându-i de invitația ministrului Transporturilor, nici n-ar mai fi făcut drumul la București. Recunosc că și el se aflase într-o situație asemănătoare prin refuzul de a accepta funcția de secretar de stat. Îl recomandau studiile economice, aprofundarea acestora în Italia și slujba, de loc modestă, la Banco Popolare, care l-au propulsat ca director adjunct al filialei din municipiu.

În perspectivă, Daniel are în vedere funcția de director, ocupată acum de un economist italian, cu mulți ani vechime în centrala băncii. El acceptase, probabil în urma unor garanții, să pună filiala în funcțiune. Domnul Giuseppe îl preferase pe Daniel ca director adjunct, cu atât mai mult că este român, ca să nu mai vorbim de competența dovedită în cadrul centralei, unde se remarcase la

Departamentul de credite.

Amănuntele acestea îl îndreptățiseră pe senatorul Neagu să-l recomande ministrului de la transporturi pentru funcția de secretar de stat, devenită vacantă prin demisia titularului. Senatorul nu-i spusese mare lucru la telefon, din motive lesne de înțeles, dar i-a zis de la cine va primi o înștiințare, când și la ce oră să se prezinte la minister.

Senatorul Neagu conduce de mai mulți ani organizația județeană a partidului și e bine poziționat în sondajele de opinie organizate cu ocazia alegerilor locale și parlamentare. Cu ani în urmă, senatorul îl rugase pe Daniel să-i spună, când sunt între ei, nea Grigore, Daniel fiind pe timpul studenției președintele organizației județene de tineret a partidului. Diferența de vârstă motiva, oricum, această propunere.

Daniel intuia în acea vreme posibilitatea de a fi inclus pe un loc eligibil pe lista de candidați pentru Camera Deputaților, dar etapa masteratului în Italia și slujba la Banco Popolare i-au schimbat opțiunile. Prietenia lor continuase să se manifeste prin dovada interesului pe care îl arăta senatorul pentru posibila susținere a lui Daniel în vederea afirmării ca om politic.

Ajuns la Balș, opri la o benzinărie, alimentă, cumpără un bax de apă plată și își continuă drumul. O sună pe Lili s-o întrebe dacă trebuie să mai cumpere ceva în drumul spre casă. După ce intră în municipiu, se hotărî să treacă mai întâi să-i vadă pe ai săi, care știau de drumul la București. Gândi că e mai bine așa decât să le explice la telefon.

- Tata nu e acasă? întrebă când văzu că e întâmpinat numai de mamă-sa.

- E la cabinetul medical să ia rețetele pentru medicamente.

Doamna Rotaru e profesoară de geografie, pensionară. Anul trecut i s-a propus să suplinească niște ore în locul profesoarei titulare, care intra în concediu de maternitate. A refuzat indignată de ce înseamnă acum predarea geografiei României, care nu mai e a României, ci a continentului Europa, din care, vezi Doamne, face parte și România. „Înseamnă să mă integrez din nou politiciii de globalizare, acceptând asemenea concesiuni”, i-a spus doamna Rotaru directorului liceului, care îi fusese și dânzei director până în urmă cu doi ani.

- Cum e? fu întrebat Daniel. Acesta nu știa cu ce să înceapă. Tăcerea de o clipă o îngrijoră pe

doamna Rotaru, dar el o liniști cu un zâmbet.

- Mamă, ministrul Transporturilor mi-a propus funcția de secretar de stat. Nea Grigore m-a recomandat, nu știu dacă ministrul mai are și pe altcineva în vedere.

Doamnei Rotaru i se umezire ochii. Aștepta amănunte, să-i spună băiatul cum l-a primit ministrul, cum a decurs dialogul. Daniel știe bine că aceste curiozități feminine fac parte din profilul psihologic al mamei, așa că fu cât se poate de concis.

- Mamă, deși pare o șansă bună de luat în considerare, am cântărit bine și, mulțumind pentru propunere, am spus că nu pot accepta.

- Cum așa? Ministrul ce a spus?

- Mi-a spus că îi pare rău, dar că partidul mă are în vedere pentru...tra la la, tra la la...

- Dragul meu, fă-mă să înțeleg de ce ai refuzat această funcție.

- Mamă, eu la bancă sunt cineva, cu contract de muncă nelimitat. Pe de altă parte, două sunt motivele care m-au determinat să refuz.

Doamna Rotaru îl întrebă din priviri care sunt motivele.

- În primul rând, retribuția e mai mare la Bancă.

- Și al doilea?

- Tata.

- Cum, tata?

- Ca secretar de stat înseamnă să intru în malaxorul politic. Știi ce înseamnă acest lucru? Mie nu mi se poate imputa nimic privitor la activitatea mea de până acum. Dar pot apărea atacuri colaterale. În ultimii cincisprezece ani de slujbă, până la pensionare, tata a lucrat într-un compartiment al Biroului de colectare și executare silită din cadrul ANAF. Te poți aștepta oricând la un denunț că a primit mită. Nu are importanță anul

la care se face referire. Mai simplu de așa nici că se poate. Se uită cineva că locuiți tot într-un apartament cu trei camere, că nu are conturi în străinătate, iar pe cel din țară îl justifică, sau că nu are decât ceasul de la mână, iar tablourile de pe pereți sunt cumpărate cu ani în urmă de la librărie? Nu se uită, dar tata pentru mine poate fi o victimă colaterală. Acesta e mediul în care trăim. Nu e mai bine să vă îngrijiți de sănătate și de ziua de mâine? Îi spui și tatei că nu trebuie să vorbiți cu nimeni despre toate astea.

Daniel se ridică, o sărută pe doamna Rotaru mai mult ca s-o liniștească și o asigură că totul e bine.

O săptămână mai târziu, o știre difuzată pe rețeaua Facebook a atras atenția comentatorilor politici. Se anunța pe surse iminenta numire ca secretar de stat la Ministerul Transporturilor a lui Daniel Rotaru, director adjunct al filialei Banco Popolare.

Știrea preluată de câteva posturi TV, ca și comentariile pornite, mai mult bazate pe datul cu presupusul, au produs o mare emoție profesoarei Rotaru și soțului.

- Dar nici nu poate fi vorba de această numire. Ce se urmărește? Cum își permit?

Profesoara Rotaru avea în vedere faptul că o asemenea știre poate avea urmări greu de imaginat, cu consecințe asupra funcției lui Daniel la Bancă.

- Ce s-a întâmplat nu e altceva, spuse domnul Rotaru, decât un episod din programul unor structuri greu de identificat. Urmările pot apărea în timp.

O tăcere apăsătoare îi stăpâni pe amândoi. Nici nu îndrăzniră să-l sune pe Daniel, să-l roage să treacă pe la ei.

Reviste primite

- *PORTO FRANCO*, anul XXV, serie nouă (250), ROA, Galați, redactor șef: Sterian Vicol: „Pentru L. Boia, „interesant istoric ar fi acela care să nu creadă nimic despre istorie”. N-o fi știut Herodot că face istorie, dar lorga a știut. Au știut și Gh. Brătianu, și Xenopol, și Pârvan, și C. Giurescu. (...) Numai că Școala Boia ar scoate din manuale nu neapărat războaiele, ci doar pe cele victorioase, ale românilor. Odată cu ele, „conflictele sângeroase” transilvăneni-români-maghiari, ca și cum nu s-ar fi întâmplat. (...) Joaca de-a istoria pune în pericol integritatea națională.” (Magda Ursache, *Controverse privind felul de a fi*

român, pg. 21.)

- *LITER-CLUB*, an. II, nr. 2(6), aprilie-iunie 2017, director: Lina Codreanu, redactor-șef: Livia Andrei, Huși. „Progrese însemnate și la Ulici. El admite că Eminescu a fost un mare poet creștin și, în consecință, n-a fost nici antisemit, nici xenofob. (...) Totuși, am motive să nu-l cred până la capăt, de vreme ce respinge publicistica și consideră Doina o creație mediocră pe care ar trebui s-o uităm, pentru a intra mai lesne în Europa! Ce falsă și naivă problemă.” (Theodor Codreanu, *Numere în labirint*, pg. 23.)

Stimate domnule redactor-șef Gruia Novac,

Întâi de toate, mă bucur că ați reluat editarea revistei consacrate, chiar dacă este sub altă egidă, dovadă că s-a implicat și prietenul nostru comun, domnul Bichineț.

În al doilea rând, „cronică am vrut, cronică am primit”; ați prins foarte bine esența. Avem, totuși, o scuză: nu noi i-am declarat epigramiști pe cei nominalizați, ci așa i-am preluat din culegeri/antologii (sic!), volume de autor etc. Cu alte cuvinte: i-am inventariat. Desigur că puteam fi mai exigenți.

Cândva apăruse un volum interesant: *Epigramiști cu și fără voia lor*. Nu toți și-au propus să scrie epigramă, dar au făcut-o; iar unii au făcut-o foarte bine. Dau un exemplu: Dimitrie Anghel, catrene din ciclul „Spaniole”. Epigrame veritabile. Atât de bune încât și-a găsit și plagiatori.

Aveți dreptate: volumul nu este egal valoric. De la mulți n-am avut ce scoate. Ca să fiu în ton cu dv., ar trebui o altă ediție intitulată IONII POZITIVI AI EPIGRAMEI ROMÂNEȘTI.

Oricum, primiți mulțumirile noastre. Vom reveni cu alte trimiteri, din care divulg un titlu: TREI EPIGRAMIȘTI ROMÂNI; un basarabean (Ion Diviza), un bănățean de pustă (Ionel Iacob-Bencei) și un alt bănățean din „Banatul timișean”, astăzi/parțial/ sârbesc.

Trei epigramiști de rând
Însă nu sunt oarecare,
Ci (con)frați mereu oftând
După ROMÂNIA MARE.

Ion? Ivan? basarabean
Ce s-a rupt de Țara-mamă
După raptul rus-german
Și nu știe cum îl cheamă.

Cel de-al doilea, Stoiț,
E din Torac, dar se plimbă
Prin Comuna „Beghejț”
Și vorbește-o altă limbă.

Altul a rămas acasă
În „Banatul timișean”,
Se mai luptă și el ca să
Fie „fruncea”, că-i pogan.

De la Nistru la Uzdâni,
Dor de Țară, de români;

Din Uzdin la Chișinău,
Dor de neamul meu și-al tău...

„TREI CULORI cunosc pe Lume...”,
Țara mea cu trei stăpâni,
Iar de-acuma și trei nume
De epigramiști ROMÂNI.

Măcar atâta să facem și noi în întâmpinarea
CENTENARULUI UNIRII, timp în care becisnicii vând
Țara cu bucata și vor s-o dezmembreze la comandă.

Stima și prețuirea lui I.I.Bencei

ȚARA STRĂMOȘEASCĂ NU SE VINDE

- Parafrază -

Moto:

„Vom pleca și noi cândva din viață
Și părinții, sus, ne-or întreba:
Ce mai face casa noastră dragă,
Cine are grijă azi de ea?!”

GRIGORE VIERU

Domnule VIERU, dormi în pace,
Casa părintească încă e,
Dar de-o vreme nu știu cum se face
Că se vinde Țara pe orice.

Țara strămoșească nu se vinde,
Nu se vinde plaiul românesc;
Din atâtea locuri dragi și sfinte,
Ochii Țării încă ne privesc.

Vom pleca și noi cândva din viață
Și străbunii, sus, ne-or întreba:
Ce mai face Țara noastră dragă,
Cine are grijă azi de ea?!

Și atuncea noi ce vom răspunde,
Spunem adevărul sau mințim?
Țara noastră e pe nu știm unde
Și românii merg spre țintirim.

Sau că va răspunde gloata-ntreagă,
De la credincios pân-la ateu?
Că de România noastră dragă
Are grijă numai Dumnezeu...

NOAPTEA DE ÎNVIERE
15/16 aprilie 2017

Robul lui Dumnezeu și al epigramei,
IONEL IACOB-BENCEI

STIMATE DOMNULE GRUIA NOVAC,

Mare mi-a fost mirarea când am găsit la cutia poștală plicul cu revista BAAADUL LITERAR. Îmi imaginez efortul și zbaterea dvs. pentru reapariția ei, dar mi-am dat seama că sunteți un mare luptător pentru dreptate și adevăr. Așa cum ați zis: TRĂIASCĂ „BAAADUL LITERAR !”, o revistă pentru eternitate.

Vă mulțumesc foarte frumos pentru docta și pertinenta recenzie - eseistică, scrisă cărții mele *Magia scrisului*. Am înțeles și alte lucruri din subtext, și încă o dată vă adresez sincere mulțumiri.

Acum vă trimit două recenzii scrise de Vasile Filip, la două cărți de-ale mele și un grupaj de sonete. Mai înainte v-am trimis o recenzie la noua carte de rondeluri a lui Vasile Filip.

Sperând în rodnică noastră colaborare, vă rog să-mi permiteți să vă urez multă sănătate și mult succes în activitatea literară.

Cu deosebită stimă și considerație,

Constantin MĂNUȚĂ

29.04.2017, Iași

Dragă domnule Gruia Novac,

Rândurile aniversare, frumos așezate, cu o caligrafie inconfundabilă, trecută de acum în roman, au sosit la timp pentru urări. O surpriză plăcută, nu mi-aș fi închipuit altfel acea zi, când împlineam o vârstă rotundă, fără grafia dumneavoastră rară. Au sporit frumusețea zilei însoțite, singură între cele mohorâte și friguroase dinainte și după, au adăugat o picătura de frumusețe clipei.

Mulțumiri calde și să vă bucurați de astfel de clipe și dumneavoastră.

Cu profundă prețuire și simpatie,

Sonia ELVIREANU

1 mai, 2017

PS. Am trimis azi cronică dumneavoastră despre romanul meu la revista „Familia”. Am să vă țin la curent.

Dragă domnule Gruia Novac,

Ce surpriză extraordinară! N-am încetat să cred în norocul și destinul „Baaadului literar” și, iată, s-a întâmplat să învingă după o sincopă, cum se întâmplă cu tot ce e bun, o încercare din care revista a ieșit fortificată. Sunteți grozav! Nu vă dezmințiți, știam că așa va fi. Știam, înainte de a deschide plicul, că e altceva, iar când am revăzut imaginea îndrăgită a numărului nou, am trăit o bucurie atât de plină, parcă se luminase ziua aceea mohorâtă în care am primit revista. Felicitări din tot sufletul!!! Viață lungă redactorului și revistei sale, colaboratorilor fideli care au susținut-o cu drag în exilul temporar!

Vă trimit cu bucurie un fragment din noul meu roman.

Vă doresc sănătate, împliniri afective și literare.

Cu prețuire și simpatie,

Sonia ELVIREANU

7 mai, 2017

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „ALEXANDRU ODOBESCU” CĂLĂRAȘI

Calarasi, Str.Bucuresti, Nr.102 Cod: 910068 Tel./Fax: (0242) 316 757 E-mail: bjc@rdsct.ro

Nr. 501/15.05.2017

Revista Baaadul literar

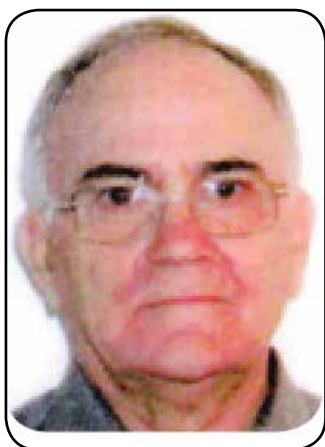
Ne face o deosebită plăcere ca, prin intermediul acestei scrisori, să vă mulțumim pentru gestul lăudabil de a îmbogăți patrimoniul instituției noastre cu revista trimestrială de cultură „Baaadul literar”, serie nouă, anul XI, nr. 1-2 (38-39), ian.-iun.2017.

Publicația va fi inclusă în fondul documentar al Bibliotecii Județene „Alexandru Odobescu” Călărași și pusă la dispoziția utilizatorilor interesați.

Conducerea și colectivul bibliotecii apreciază inițiativa dvs. de a furniza noi și valoroase surse de informare, asigurându-vă de întreaga noastră stimă și prețuire.

*Manager,
Marinela ENCIU*

Un poet al penelului: Gheorghe VELEA

Pe lunga stradă „Mărășești” care traversează, de la Nord la Sud, toată partea centrală a Bacăului, prin anii '64-'65, când mergeam dimineața la serviciu, se întâmpla des să-mi încrucșez drumul cu al unui tânăr, care atrăgea atenția, prin înfățișarea sa pitorească. Înalt, foarte înalt, de peste 2 metri, credeam eu atunci, cu o barbă blond-roșcată cam răsfirată, făcând fața și capul, în general, să pară mai mari, cu ochelari prin care privea cu ochi mijiiți, cu mersul grăbit și călcătura mai mult pe vârfuri, îi lipsea doar pălăria neagră cu borurile largi (el purta șapcă) și l-ai fi „luat” drept rabin.

Trebuie să recunosc că mie prezența lui nu-mi atrăsese numai atenția, dar îmi trezise și curiozitatea de a afla cine-i interesantul personaj și, mai ales, care-i este ocupația. S-a întâmplat să nu treacă prea multă vreme până la satisfacerea curiozității mele. Cu prilejul unor prezentări de cărți (lucram la Centrul de Librării), vernisaje, expoziții, comunicări, conferințe, simpozioane etc. am aflat că insul se numea **Gheorghe Velea** și era un talentat pictor. Prietenii și o parte dintre colegi îi ziceau Ghyri, făcându-mă pe mine să cred că-i etnic maghiar. Mai târziu însă, aflu că „Ghyri maghiarul” era de fapt Ghiță sau Gică moldoveanul, născut în orașul de la poalele Pietricăi și ale Cozlei. Soția sa, Salomeea Velea, o graficiană la fel de talentată, ca soțul ei, este de etnie maghiară. Ea a fost prima care i-a zis soțului ei Ghyri și după ea s-au deprins să-i zică așa și prietenii și unii dintre colegii apropiați.

În iulie 1983 la Bacău lua ființă o instituție nouă de cultură. Este vorba de Galeriile de Artă ale Fondului Plastic (a nu se confunda cu Galeriile de Artă ale Muzeului). Cunoscutul pictor Ilie Boca,

președintele de atunci, al filialei U.A.P. Bacău, cu care mă cunoșteam de câțiva ani, prin intermediul bunului prieten Val Blănaru, pictor artistic în cadrul Muzeului de artă Bacău, mi-a oferit funcția de contabil șef al noii instituții, apărute pe harta Bacăului.

În decembrie am avut prima întrevedere cu Gheorghe Velea în biroul meu. Venise să-mi dăruiască câteva dintre felicitările realizate de soția sa în vederea vânzării lor de Sărbătorile Crăciunului, prin magazinul Galeriilor noastre. Era bine dispus și pus pe glume. La despărțire am rămas cu sentimentul că deja se pusese temelia unei frumoase, sincere și calde prietenii, viitorul demonstrând că acel sentiment nu mă înșelase. Atelierul lui de creație din strada „Mioriței” (spre acesta se îndrepta grăbit, când ne întâlneam pe „Mărășești”) a fost martorul multor clipe de ospăț spiritual: pentru noi doi, dar de multe ori și pentru ceilalți artiști plastici. În timpul acelor festinuri mâinile harnicului și neastâmpăratului artist Velea, fostul student preferat al marelui pictor și profesor Corneliu Baba, nu stăteam nici o clipă. Când nu picta, pregătea o pânză sau un carton, încheia o ramă ori prepara în mojar alb, din praf de titan cu ulei de in. (În magazin se găsea în permanență alb de zinc și foarte rar alb de titan, superior celui de zinc, de aceea Velea și-l pregătea singur).

Gheorghe Velea a fost unul dintre puținii pictori văzuți și știuți de mine care „naștea” opere și capodopere în prezența martorilor. Ca într-un veritabil ritual punea cu tact și măiestrie o tușă, două, se depărta puțin de pânză, privea cu un ochi, apoi cu celălalt, iar la urmă cu amândoi ochii mijiiți (de aici se obișnuise, probabil să privească așa și când nu picta), se apropia iar de pânză, întindea culoarea cu degetul mic al mâinii drepte, mai adăuga o tușă, două sau mai multe, de aceeași culoare sau de culori diferite, se depărta de pânză, privea cu un ochi, apoi cu celălalt.... ș.a.m.d. Păstrând proporțiile și măsura, desigur pot spune și eu că am trăit fericirea să văd „crescând” sub ochii mei, în pânzele lui de pe șevalet, flori vii sau apărându-mi în față peisaje îmbietoare la drumeție sau la meditație (altele), dar toate încărcate de acea poezie definitorie pentru opera lui Velea, așa cum și Ioan Rusu Șirianu asistase la „nașterea” unora dintre capodoperele eminesciene.

În ziua de 19 iunie 1987, Gheorghe Velea împlinea 50 de ani. La sărbătorirea importantului

eveniment, care a avut loc în apartamentul său, din marele cartier băcăuan Cornișa, am fost invitat și am participat cu soția. Cu acest prilej talentatul pictor și-a dezvăluit și alte talente: cele de rafinat bucătar și de foarte îndemânat ospătar, stârnind admirația tuturor și primind aplauze meritate și pe acest „teren”.

Îmi spunea mereu că am o fizionomie picturală care pe el îl inspiră și că odată va trebui să-i pozez. M-am supus și am făcut-o. Portretul rezultat așa, neterminat și nesemnăt din vina mea, poartă în el mâna și ochii mijiți ai maestrului. Îl păstrez și astăzi în casă. Mai am de la el și o natură statică cu flori. Am avut și un peisaj, pe care l-am dăruit fiului meu, nerezistând ardorii cu care și l-a dorit. Am rămas cu un regret pe care-i port până astăzi. N-am făcut totul (mă refer la bani) pentru achiziționarea unuia dintre cele mai interesante autoportrete văzute de mine. Mai reușit, după opinia mea chiar și decât cele ale lui Dan Hatmanu și cel al lui Șirato, care recunosc îmi plac mult și acestea. Când mi-a spus că l-a vândut în Coreea, în timpul vizitei pe care a făcut-o în această țară, mărturisesc că am suferit organic.

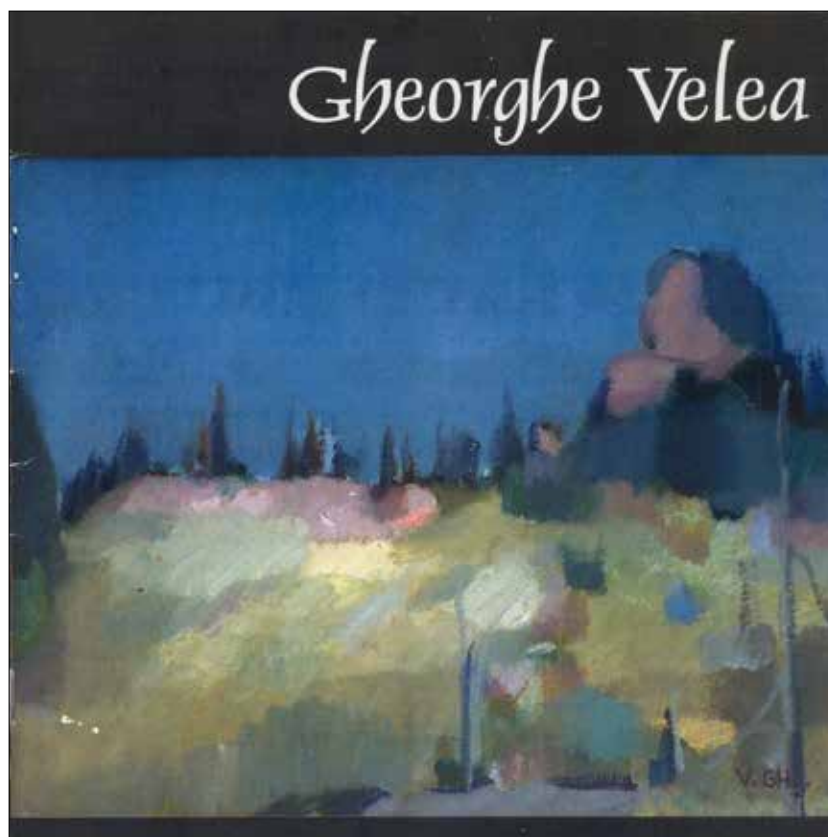
Gheorghe Velea a fost ceea ce numim un pictor complet, care a știut să abordeze, cu același deplin succes, toate genurile: natură statică, portretul, modul, compoziția, peisajul. Acesta din urmă fiind marea lui dragoste. Aici, el se arată ca un inspirat cântăreț al naturii, un veritabil poet, care simte

și trăiește din plin farmecul și frumusețile ei. Căutând mijloacele artistice de a reda în pictura sa toată poezia dealurilor de la Mărgineni și Luncani, dar mai ales de la Berzunți, unde mergea în fiecare vară, în tabăra organizată de Filiala Bacău a U.A.P. (în 1985 l-am însoțit și eu trei zile), el și-a îmbogățit și luminat mereu paleta. Urmărind o exprimare cât se poate de concisă, precum cea a versului, Velea n-a pierdut din vedere niciodată limpezimea limbajului său artistic, având grijă ca simplificarea să nu ducă la o reflectare deformată a realității.

Pictura lui Velea se remarcă printr-un colorit sobru și armonios, printr-o unică și iscusită construcție plastică, prin realizarea volumelor cu ajutorul unor tonuri compacte de culoare, dar mai ales prin poezia culorilor.

În 1990, după revoluție, artiștii plastici băcăuani, luați și ei de valul acelei furii la modă de răsturnare, fără discernământ, a tuturor conducerilor, l-au revocat pe Ilie Boca din funcția de director (șef) al Galeriilor de Artă ale Fondului Plastic. În locul lui Ilie Boca, ei l-au ales, în unanimitate, pe Gheorghe Velea.

De pe această poziție el mi-a oferit mie, care nu mai lucram de 5 ani la Galerie, funcția de director (șef) al acestora. Din două motive bine justificate, din punctul meu de vedere, i-am refuzat oferta, fapt pentru care i-am cerut atunci, și-i cer și acum iertare.

VERNISAJ

« Expoziția „Exerciții de fidelitate” »
(20 lucrări cuprinse în albumul „Gheorghe Velea. 1937-1996”,
Galeriile „Alfa” / Galeriile „Velea”, iunie 2007)

Autor: **Gheorghe VELEA**
(n. 19 iunie 1937, Piatra Neamț - d. 15 aprilie 1996, Bacău)

„Am ochi străpunși de-o veselă jelire
Răcnesc din ei amante de rubin
Când tac cinstit - blajin eu mă închin
Spre-o stea încinsă-ncet în adormire...”
(*Autoportret*)

Versuri din volumul poetului Gruia NOVAC jr., *Codul penal liric*,
Editura S.C. Tiparul S.R.L., Bârlad, 2000.

Autoportret

Pe malul Bistriței

„Departate de mici primejdii, ațipesc în noapte fadă,
Departate de maluri goale, lunec întru falsa taină -
Taina-n care Dumnezeu mă crescuse la grămadă,
Tot cătând carul de stele - uns de otrăvita-mi haină...”
(*Aproape de... departe*)

Lunca Tazlăului

„Ne spurcă iarăși Eva grămezilor albastre
de spumă novatoare, de mit adormitor
Sunt chin în fața luminii dinspre aște
dar Dumnezeu mă roagă să mă mor...”
(*Rugămintele spurcată*)

Liliecii, vedere spre parc

„Un cireș altoit cu garoafe albastre
Un cocor așezat pe o floare de tei
O oglindă murdară peste rarele glastre
Și-o furtună-n zefir măturând pe alei...”
(*De natură moartă*)

Toamna

„Anotimp semănat de mizere fantome
Și pornit să ne cearnă prin amare nevoi
Un izvor mocirlos de paradă și basme
Când în juru-i plutește absurdul vioi...”
(*Toamna*)

Pâlc de copaci la Runc

„De ce visez eu, Doamne, lan de maci
Când vara nu învie decât bruma?
De ce, fugind, Tu taci și iar mă faci
Să-mi apăr nebunia, dorul, spuma?”
(*Resemnare optimistă*)

O zi însorită la Lunca

„Nu mai miroase a nimic în luna lui Cuptor
Nu mai îngheață nicăieri prea triștii maci
În iarnă, eu rămân senin la Cerul păstrător
al viselor rebele ce-s măcinate-n saci...”
(*Olfactivă*)

În amurg

„Nu găsisem acordul suspinului mut
Ce iubeam într-o zi, Ea iubea într-un vis
Și pândarul pândea dintr-un loc neștiut
Cum eram doar copii într-un fals Paradis...”
(*Firul de ață*)

Vas și pahar cu flori

„De-i pustiu, de-i străin, de e fals
Și de sete ne e de un vals,
Să ne spună-n petala de crin:
Mai trăiesc, te ajut, ne murim!”
(*Dacă*)

Dumitrițe

„Și parcă, în barcă, răsare un Roșu,
Un Roșu, un Galben, un Soare mirat,
Mirarea, Uimirea îi vin doar din josul
Pământului, dragului... fals, fals, uscat!...”
(*Poema majusculă*)

Seară de iarnă

„Îmi aduc aminte de un lad fierbinte
În care căldura îngheța cam des
Vreau să uit murirea, să trăiesc cuminte
Unde matca-i vie - rostul e ales...”

(Uitare)

Poieniță

„Mi-ar fi groază de-o punte ratată
De-o fărâmbă de cer dărâmat
Ce fatală-i imaginea toată
A simțirii în care mă zbat...”

(Vino, dispari)

Tescani, aleea cu plopi

„Neumbră a tot ce privește spre tine
Nesomn al părerii banale în vânt
Cristalul din lacrimi te poartă-n ruine
Pe ochi, și pe mare, și pe floarea de cânt.”

(O clipă de privire)

Primăvară la Luncani

„Îți amintești de o tembelă lume?
De o strigare în nămol curat?...
Îți amintești de adormite spume?
Îți amintești - ori crezul ți-e pătat?”

(Îți amintești)

Portret de băiat

„Și-nainte de murire, mă voi naște iar în ploaie
Să mă ud de praful friicii, să mă ud de doi luceferi
Înapoi să trec în fire, să mă cânt plângând pe-o foaie
Prea uscată de tăcere, prea-ncolțită de nori teferi...”
(Întru aducerile-aminte ale unei avalanșe)

Lizieră de copaci

„Pădure nebună de-atâta frunziș
Ce cazi și tresari prea vesel în vânt
Cutreier adâncu-ți adânc și furiș
Deplâng dezvelirea lăcașului sfânt...”
(Hoinar)

Maria

„Tu încercai castele din fire de nisip
Călcai pe urme diamantate de opal
Adulmecai arome doar ca să le-nfirip
Eu nu puteam. Nisipul este dor de val...”
(*Trecutele-amintiri de mâine*)

Crizanteme cu dumitrițe

„Chiar leagăn sau floare măiastră
De-aș vrea să mă fac adormind
M-aș pune iarăși în glastră
Și n-aș mai muri - chiar murind...”
(*Coșmar*)

Căpiță la Runc

„Ce dor mi-e de munte
Și gânduri cărunte?
Ce vis e ninsoare
Și cerne spre Soare
Doar rânduri mărunte?...”
(*Supremul, ucigașul timp*)

Marginea Bacăului

„Se toarce vară și se rupe iarnă,
Se-mpotmolește toamna în plecări de soi,
Doar strada-i vie și rămâne larmă,
Doar poarta-i amintirea lovirei din Noi...”
(*Orașul*)

IULIE

- 2/1914 – A murit scriitorul Emil GÂRLEANU
 11/1855 – S-a născut folcloristul Iuliu ZANNE
 15/2014 – A murit poetul și actorul Gruia NOVAC jr.
 19/1980 – A murit scriitorul Grigore SĂLCEANU
 21/1939 – S-a născut poetul Cristian SIMIONESCU
 24/1911 – S-a născut criticul literar George IVAȘCU
 24/1909 – S-a născut filosoful Constantin NOICA
 28/1951 – S-a născut profesorul pictor Dionisie GRADU
 29/1885 – S-a născut Victor Ion POPA

AUGUST

- 1/1861 – S-a născut folcloristul Mihai LUPESCU
 1/1895 – S-a născut scriitorul Ion VALERIAN
 1/1933 – S-a născut prozatorul Sergiu BRANDEA (Israel), originar din Bârlad
 5/1922 – S-a născut prozatorul Marin PREDĂ
 6/1941 – S-a născut poetul Cezar IVĂNESCU
 12/1933 – A murit lingvistul Alex. PHILIPPIDE
 13/1917 – A murit poetul Alexei MATEEVICI
 15/1883 – S-a născut prozatorul Corneliu MOLDOVANU
 18/1957 – A murit poetul George TUTOVEANU
 21/1723 – A murit savantul acad. Dimitrie CANTEMIR
 26/1938 – S-a născut prof. univ. dr. Adrian VOICA, scriitor
 31/1933 – S-a născut scriitorul George GENOIU

SEPTEMBRIE

- 1/1944 – A murit scriitorul Liviu REBREANU
 5/1858 – S-a născut scriitorul Alexandru VLAHUȚĂ
 6/1817 – S-a născut Mihail KOGĂLNICEANU
 13/1908 – S-a născut eruditul comparatist Edgar PAPU
 17/1881 – S-a născut poetul George BACOVIA
 18/1942 – S-a născut medicul-publicist Nicolae BOTEZATU
 20/1940 – S-a născut poetul Ion Iancu LEFTER
 21/1931 – S-a născut poetul Dumitru VACARIU
 24/1960 – S-a născut actorul-poet Gruia NOVAC jr.
 26/1873 – S-a născut poetul Dimitrie NANU
 27/1933 – S-a născut poetul Grigore HAGIU
 28/1882 – S-a născut savantul Vasile PÂRVAN
 29/2001 – A murit poetul Gellu NAUM
 30/1939 – S-a născut doctorul Constantin TEODORESCU

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL“ VASLUI

Sala de lectură

- dispune de un bogat fond de referință de aproximativ 78.000 de volume din toate domeniile cunoașterii în limba română și limbi străine;
- oferă spre studiu enciclopedii, dicționare, albume de artă (pictură, arhitectură, artă decorativă), etc.
- accesul în sala de lectură este permis tuturor categoriilor de utilizatori, indiferent de domiciliu;
- dispunde de un număr de 40 de locuri pentru consultarea documentelor de bibliotecă;
- oferă acces la catalogul electronic și internet;
- organizează expoziții tematice, activități culturale și de interes pentru comunitate.

Program / Luni - Vineri: 08.00 - 19.00

Redactorii revistei *Baaadul literar* gândind la numărul viitor...

COLOFON

Conținutul revistei *Baaadul literar* este asigurat de un număr mare de colaboratori din unghiuri diverse ale țării și nu numai, cărora niciodată nu le vom putea mulțumi îndeajuns.

Dar am fi nedrepti de nu am consemna numele celor care participă direct la tipărirea efectivă a revistei. Le mulțumim pentru efortul profesional și afectiv depus, drept pentru care le scriem, pentru viitor, numele, fiindcă toți reprezintă Tipografia Sfera din Bârlad: **Ionel IRIMIA** - asociat unic, **Marcel COSTEA** - șef tipografie, **Costică EPURE** - tipograf, **Bogdan ARTENE** - operator P.C., **Daniela CRAIVANU** - legător carte, **Mihaela DRAGOMIR** - legător carte, **Lili STOICA** - legător carte, **Eugen NECHITA** - șofer, **Dorel PĂTRĂHĂU** - electrician și, nu în ultimul rând, d-na **Gina MANCAȘ** - contabilă.

2017
- Bârlad -

DINTRE SUTE DE... REVISTE

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA ANUL CL

CONVORBIRI LITERARE

FONDATĂ DE SOCIETATEA JUNIMEA DIN IAȘI, LA 1 MARTIE 1867

Director: Cassian Maria SPIRIDON

„Lupta pentru Abecedarul românesc...”
– dialog cu scriitorul Spiridon VANGHELI (la 85 de ani)

POEZIE: Horia BĂDESCU, Florentin PALAGHIA, Radu CANGE
PROZĂ: Boris CRĂCIUN, Cornelia PETRESCU
INEDIT: Ștefan CUCIUREANU, Seenlai STOLERIU

IN MEMORIAM DUMITRU VACARIU: Constantin PARASCAN

Elvira SOROȘAN: Epifaniile poeziei
Gheorghe GRIGURCU: „Dulcețurile, tandrețile, calineriile verbului”
Basarab NICOLESCU: Sfânta mea preferată: Vivia Perpetua
Alexandru ZUB: Sistemul de la Versailles
Mihai CIMPOI: Lucia Olaru Nenati
Mireca A. DIACONU: I. Negoțescu. O introducere în Istoria literaturii

Ioan HOLBAN: Lumca în sminteață și eșec
Sever DAN: Scrisori prietenești
Trăian-Ioan GEANĂ: Hyperion – cavaler al infinitei resemnări?
Constantin COROIU: Valeriu Râpeanu și fețele timpului
Elena VULCĂNESCU: Raluca Iurașcu Eminovici
Ioana DIACONESCU: Cezar Ivănescu în arhivele Securității

Ion PAPUC: Titu Maiorescu și Cel învinși
Mireca PLATON: Naționalitatea genetică și personalitatea națională
Dan TOMULEȚ: Reflecții asupra relației dintre teologie și filosofie
Dan PURIC: Intelectuali îmbisericiți
Ovidiu PECICAN: În marginea ontologiei lui Noica

Literatura azi: **Livia IACOB, Marius CHELARU, Emilian MARCU**
Cronică literară: **Comentarii critice: Actualitatea literară:**
Cristian LIVESCU **Adrian Din RACHIERU** **Emanuela ILIE**
Constantin DRAM **Vasile SPIRIDON** **Șerban AXINTE**
Dan MĂNUCĂ **Antonio PATRAȘ** **Adrian G. ROMILA**

Junie 2017, Nr. 6 (258)

Cassian Maria SPIRIDON
Director

Mircea PLATON
Redactor șef

Dragoș COJOCARU
Secretar general de redacție

Redactori:

Marius CHELARU

Constantin DRAM

Liviu PAPUC

Antonio PATRAȘ